

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

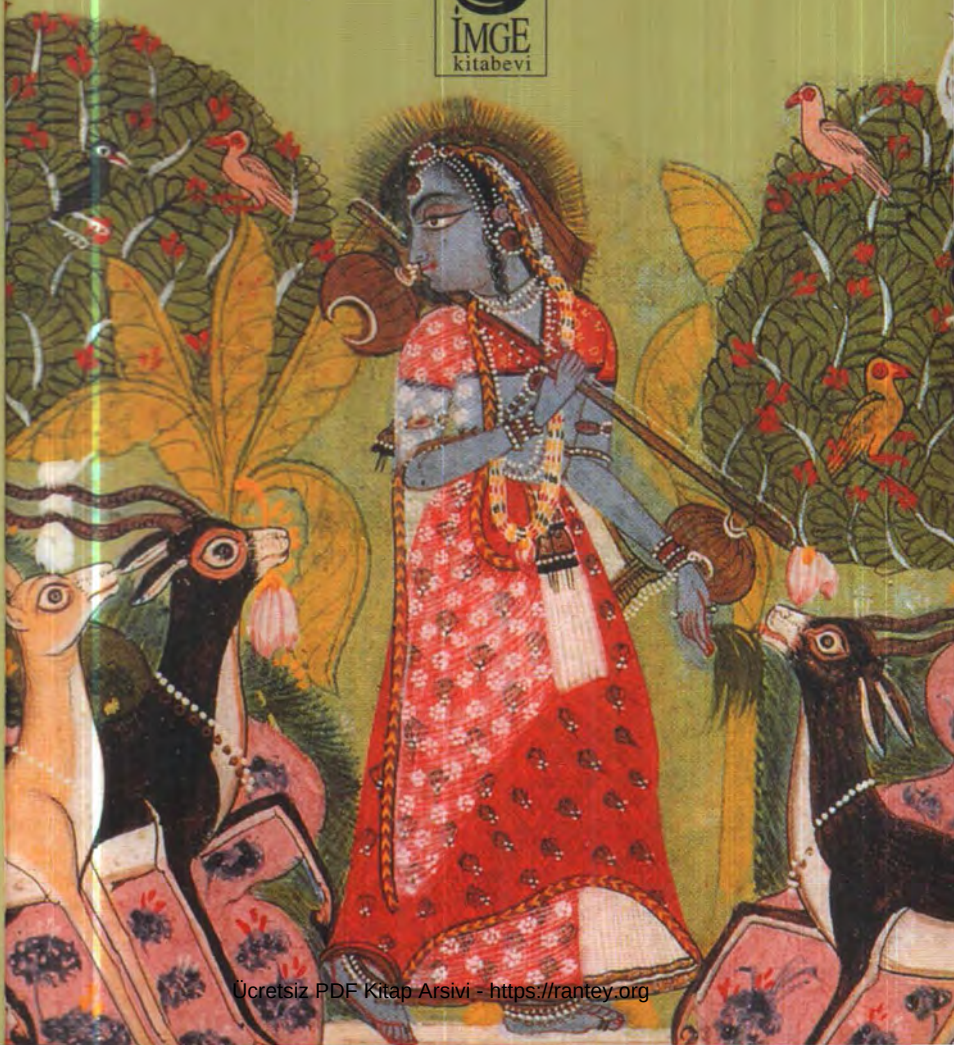
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Kālidāsa

ŞAKUNTALĀ

Türkçesi: **Korhan Kaya**

Kālidāsa'nın ne zaman yaşadığı tam olarak bilinmiyor. MS 4. yüzyıl civarı bir tarihte yaşadığı tahmin ediliyor. Yaşamı hakkında pek fazla bilgi yoktur. Hindistan'ı Himalayalar'dan Kanyakumari'ye kadar gezdiği söylenir. Hayatı hakkında bazı efsaneler anlatılır. Kālidāsa, tıpkı diğer Sanskrit yazarları gibi, eserlerinin konusunu tarih, mitoloji ve dinsel metinlerden almıştır.

Kālidāsa'nın Eserleri:

- *Abhicñāna Śakuntalā*
Vikramorvaṣīya
Mālavikāgnimitra
Raghuvamśa
Kumārasaṃbhava
Meghadūta
Rtusamhāra.

Prof. Dr. Korhan Kaya, 1959 yılında Ankara'da doğdu. 1981'de AÜ, DTCF Hindoloji Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde 1985'te yüksek lisans, 1990'da doktora öğrenimini tamamladı. 1985'te araştırma görevlisi, 1996'da doçent oldu. 2000 yılında Hindistan'da Delhi Sanskrit Üniversitesi, Sahitya Akademisi, Allahabad Üniversitesi ve bazı enstitülerde incelemelerde bulundu. 2003 yılında profesörlüğe yükseltildi. 2005 yılının Şubat ayında Delhi Jawaharlal Nehru Üniversitesi, Benares Hindu Üniversitesi, Kolkata Üniversitesi, Jadavpur Üniversitesi ve Asiatic Society'yi kapsayan bir araştırma gezisine katıldı. Puri'de yerli halkları inceledi.

Korhan Kaya'nın Eserleri:

- *Hint Mitolojisi Sözlüğü* (Imge Kitabevi Yayınları, 1997, 2002)
- *Hintlilerde Tanrı* (Kaynak Yayınları, 1998)
- *Hint Masalları* (Derleme - Çeviri, Imge Kitabevi Yayınları, 1998)
- *Buddhistlerin Kutsal Kitapları* (Imge Kitabevi Yayınları, 1999)
- *Hortlağın Yirmi Beş Öyküsü* (Derleme Çeviri, Imge Kitabevi Yayınları, 2000)
- *Hinduizim* (Dost Kitabevi Yayınları, 2000)
- *Hint-Türk-Avrupa Masalları* (Imge Kitabevi Yayınları, 2001)
- *Bhagavadgītā* (Çeviri, Dost Kitabevi Yayınları, 2001)
- *Hint Destanları* (Moritz Winternitz'den Çeviri, AÜ DTCF Yayınları, 1994, Imge Kitabevi Yayınları, 2002)
- *Rāmāyana* (Valmiki'den Çeviri, Imge Kitabevi Yayınları, 2002)
- *Okyanusun Kıyısında* (Derleme - Çeviri, Imge Kitabevi Yayınları, 2003)
- *Śakuntalā* (Kālidāsa'dan Çeviri, Imge Kitabevi Yayınları, 2005)
- *Hindistan'da Diller* (Yayın Hazırlanıyor, Imge Kitabevi Yayınları, 2005)

İmge Kitabevi Yayınları
Genel Yayın Yönetmeni
Şebnem Çiler Tabakçı

ISBN 975-533-433-5

Özgün Adı
Abhicñāna Śakuntalā

© İmge Kitabevi Yayınları, Korhan Kaya, 2005

Tüm hakları saklıdır.
Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa
fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik
yöntemlerle çoğaltılamaz.

1. Baskı: Nisan 2005

Yayıma Hazırlayan
Ülkü Doğanay

Düzeltili
Alaattin Topçu

Kapak Uygulama
Murat Özkoyuncu

Sayfa Düzeni
Yalçın Ateş

Baskı ve Cilt
Pelin Ofset Tipo Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Mithatpaşa Cad. No: 62/4 Kızılay-Ankara
Tel: (312) 418 70 93/94 - Faks: 418 10 46
www.pelinofset.com.tr

İ m g e K i t a b e v i
Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Konur Sok. No: 3 Kızılay 06650 Ankara
Tel: (312) 419 46 10 – 419 46 11 • Faks: (312) 425 29 87
İnternet: www.imge.com.tr • E-Posta: imge@imge.com.tr

İ m g e D a ğ ı t ı m

A n k a r a
Konur Sokak No: 43/A Kızılay
Tel: (312) 417 50 95/96 – 418 28 65
Faks: (312) 425 65 32
E-Posta: dagitim@imge.com.tr

İ s t a n b u l
Mühürdar Cad. No: 80 Kadıköy
Tel: (216) 348 60 58
Faks: (216) 418 26 10
E-Posta: kadikoy@imge.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteey.org>

Kālidāsa

Şakuntalā

Türkçesi
Korhan Kaya

Kaybettiğim Babama...

İçindekiler

Önsöz	7
Eserdeki Karakterler	11
Kālidāsa ve Śakuntalā Üzerine	15
Abhicñānaśakuntalā	29
1. Perde	33
2. Perde	47
3. Perde	57
4. Perde	69
5. Perde	85
6. Perde	99
7. Perde	119
Kaynakça	135

Önsöz

Hindoloji biliminin, Veda Sanskriti ile ilgili kültür birikimleriyle Klasik Sanskrit döneminin kültür birikimlerini araştıran kolları vardır. Bu arada, bazı ilahiyatçılarımızın bir türlü anlayamadığı, Brahmanizm ile Buddhizm karşıtlığı sorunu ve büyük bir Buddhist kültür birikimi de söz konusudur. Ancak tüm bu dönemler sürecinde Hindistan'da ısrarla gelişen ve Buddhizm'de taçlanan bir kavram vardır ki o da “Merhamet” kavramıdır.

Bir klasik dönem eseri olan Şakuntalā, tahminen MÖ 4. yüzyılda yaşamış olan büyük Sanskrit üstadı, büyük şair ve yazar Kālidāsa'nın başyapıtıdır. Merhamet kavramının aşk ile örüldüğü, şiddetin ve kaba gücün doğal yaşamın zarıflığı karşısında nasıl dize geldiğinin anlatıldığı bu eserde, Hind'i, gerçek aşkı, saflığı, doğayı, arkadaş bağlılığını, merhameti, insan duygularının en incisini bulmak mümkündür. Bu küçük hacimli eserde büyük değerler vardır. Edebiyatla ilgilenmeyen bir kimse bile bunda bir

şeyler bulabilir. Örneğin beyin gücüne ilgi duyanlar ya da havada uçan araçlarla ilgilenenler.

Sınıfsal görevi gereği canlı öldürmeyi iş edinmiş kibirli kralların, ormanlarda her türlü canlıya merhamet duyarak yaşayan çilecilerle karşılaşması, Hint edebiyatında çok işlenmiş bir konudur. Nitekim Şakuntalâ'nın orijinal kaynağı olan Mahābhārata'da bu konu oldukça kaba bir biçimde anlatılmıştır. Kālidāsa, bu kaba materyali incelikleyerek bir sanat şaheseri haline getirmiştir. Zaten sanatın en ince ayrımı bu değil midir? Örneğin büyük besteci Mahler'in Titan Senfonisinin üçüncü bölümünde basit bir okul şarkısını ne hale getirdiğini veya Beethoven'ın, şimdilerde okullarda teneffüs zili yahut daha basit yerlerde uyarı müziği olarak kullanılan, IX. Senfonisindeki "neşeye övgü"sünü nasıl işlediğini bilenler bu ince ayrımı daha iyi anlayacaklardır. Kālidāsa'nın yaptığı da bunların aynısıdır. Hint edebiyatında daha nice kaba saba "ermiş, peri, kral" öyküleri vardır. Ama bunları Kālidāsa gibi işleyen pek fazla sanatçı yetişmemiştir.

Aşkın "aşk" olabilmesi için istenilen, kukla gibi iki cinsin kalıbını ortaya koyması değil, kişilerin niteliği olmalıdır. Şakuntalâ, öksüz ceylan yavrularına annelik eden, ağaçları sulamadan kendisi su içmeyen güzel mi güzel bir kızdır. Kral Dushyanta da merhamet karşısında şapkasını çıkartan ve savaşçılığını arka plana atıveren erdemli bir kraldır. Eserde erkek ve kadın ilişkilerine dair her türlü endişe, korku, heyecan, sevinç anlatılmaya çalışılmıştır. Asker ve din adamı zıtlığı bu eserde de bir şekilde vurgulansa da, ermişlerin ulaştığı düşünsel yetenek ile askerlerin ulaştığı uygarlık ince bir şekilde birbirine kavuşturuluyor. Müziğe ve resme meraklı bir kral, kadın ve çocuk saflığı karşısında görüntüleniyor. Mizah ise Vidūshaka'nın görevidir ve eser boyunca her safhada nüktedanlığını göstermekten çekinmiyor. Yerde başlayan macera gökte sona

eriyor ve Goethe'nin dediği gibi, Şakuntalā sözcüğü ile “yeri ve göğü” birlikte kucaklamış oluyoruz.

Hemen her Hint dramında olduğu gibi, eser bir dua ile başlamaktadır. Daha sonra sahne müdürü gelir ve eşiy-le birlikte kısa bir konuşma yaparak seyirciyi eserin hava-sına sokmaya çalışır. Esere “Abhicñanaşakuntalā” da deni-lir. Abhicñana “hatırlama, hatırlama nişanesi, bir şeyi or-taya koymaya yarayan işaret” anlamlarına gelir. Bu du-rumda eserin adını “Şakuntalā'nın Hatırlanması” veya “Şakuntalā Gösterisi” diye çevirmek mümkündür. Karak-terler Hindu dinsel inancını benimsemiş tiplerdir, ancak davranış biçimlerinde daha çok evrensel ölçütler geçerli-dir. Vedik dönemden itibaren geçerli olan, kudretli ermiş-lerin lanet okuma geleneği, bu eserde de karşımıza çıkar. Eserde hiç gözükmeyen ve hiç konuşması olmayan Durvā-sas'ın laneti, esere biçim vermesi açısından yaşamsal önem taşımaktadır. Brāhmanların kurban törenleri ve o törenleri bozmaya çalışan ifritler, genel okuyucu için ne kadar tu-hafsa, Hindoloji bilgisi olanlar için de o kadar doğaldır. Yine kadın karakterlerin Sanskrit dili yerine, halk dili olan Prakrit ile konuşturulmaları, bunlar tanrısal yaratıklar bile olsalar, doğal karşılanması gereken bir durumdur. Hint dramlarında sadece erkek karakterler, soylular, din adam-ları ve benzerleri Sanskrit diliyle konuşurlar.

Bu bir tiyatro eseri olduğu için, oyuncuların sahneye çıkışları ve sahneden ayrılışları, bazı mimikleri ve düşün-celeri parantezler içinde belirtilmiştir. Dushyanta olarak yazılan kralın adını “Duşyanta” diye okumak gerekir. Sa-rayda yaşayanlar, orman çilecileri ve tanrısal yaratıklar olarak üç ana grupta toplayacağımız eserin karakterleri izleyen sayfalarda belirtilmiştir. Doğrusunu söylemek ge-rekirse Kālidāsa, kuru bir toprağı, meyvesi, çiçeği bol bir bahçeye çevirmiştir. Kālidāsa ve Şakuntalā ile ilgili bilgiler, eserin başında verilmiştir. Burada, eserin Mahābhārata'daki anlatımına da yer verilmiştir.

Eserin çevirisi, Sanskrit orijinalinin yanı sıra birkaç çeşit İngilizce çevirisinden karşılaştırmalar yapılarak gerçekleştirilmiştir. Sayın Avni Insel'in 1942'de yaptığı çeviri ise, yardımcı olmakla birlikte, hayli eksik ve hatalarla doludur. Yine de o tarihte edebiyat alanına yaptığı katkıdan dolayı saygıyla karşılanması gerekir. Yararlanılan kaynaklar kaynakçada sunulmuştur.

Çevirinin aslına uygun olması ve anlam kaybına uğramaması için bir hayli özen gösterdiğimi belirtmeden geçmemeliyim. Bir eserin sunuluşunun ve yorumunun neredeyse eser kadar önemli olduğunu, Tchaikovsky'nin "Fındikkıran Bale Müziğini" Richard Bonyne yönetiminde National Philharmonic Orkestra'dan, Shostakovich'in XI. Senfonisini, Kirill Kondrashin yönetiminde Moskova Filarmonik Senfoni Orkestrası'ndan, ayrıca Sibelius'un "En Saga"sını Eugene Ormandy yönetiminde Philadelphia Orkestrası'ndan dinlediğimden beri çok iyi bilmekteyim.

Şakuntalā öyle bir eser ki kişinin sanat damarlarını açıyor. Bu eseri çevirirken hayalimde ben de "kameriyede kral ile peri kızının" resmini birkaç kez çizdim. Ayrıca peri rolünde birkaç soprano, ermişlerden tenorlar, saray erkânından da baritonlar ve baslarla hayalimde bir Şakuntalā operası yarattım.

Şakuntalā, bize yaşamın güzelliklerini sunuyor. Şakuntalā bizi yaşama bağlıyor.

Prof. Dr. Korhan Kaya
Ankara, Mart 2005

Eserdeki Karakterler

ERKEKLER

SAHNE MÜDÜRÜ: (Sūtradhara) Oyunu sahneye koyan kişi. Oyunun en başında görünür.

DUSHYANTA: Hastinapura kralı; oyunun kahramanı.

VIDŪSHAKA: Adı Māṭhavya olan, kralın en yakın dostu, sırdaşı; saray şakacısı.

ARABACI: (Sūta) Kral Dushyanta'nın arabacısı.

RAIVATAKA: Kralın hizmetçisi.

KOMUTAN: Kralın ordu komutanı.

TEŞRİFATÇI: (Kaṇçuki) Kralın teşrifatçısı.

SOMARĀTA: Kralın danışman Brāhmanı.

VAIKHĀNASAḤ: Ermiş Kaṇva'nın müridi.

GAUTAMA: Ermiş Kaṇva'nın müridi.

NĀRADA: Ermiş Kaṇva'nın müridi.

KANVA: (Kāśyapa) Śakuntalā'nın üvey babası; çile yerinin büyük çileci yöneticisi ermiş.

ŞĀRṄGARAVA: Kaṇva'nın saraya elçi olarak gönderdiği
bilge müridi.
ŞĀRADVATA: Kaṇva'nın saraya elçi olarak gönderdiği
müridlerden biri.
HARITA: Ermiş Kaṇva'nın müridi.
SŪÇAKA: I. Polis.
CĀNUKA: II. Polis.
ŞYĀLA: Polis şefi.
SARVADAMANA: (Bharata) Kral Dushyanta ve
Şakuntalā'nın oğlu.
MĀTALĪ: Tanrı Indra'nın arabacısı.
MĀRĪÇA: Göksel ermiş; Pracāpati.
KARABHAKA: Krala annesinden haber getiren elçi.

KADINLAR

NATĪ: Sahne Müdürünün karısı.
ŞAKUNTALĀ: Gerçekte peri Menakā'nın kızı olan
Kaṇva'nın üvey kızı. Kral Dushyanta'nın karısı ve
oyunun baş kahramanı.
ANASŪYĀ: Şakuntalā'nın en yakın iki arkadaşından biri.
PRIYAṂVADĀ: Şakuntalā'nın en yakın iki arkadaşından
biri.
GAUTAMĪ: Yaşlı kadın çileci.
PRATĪHARĪ: Kralın bir hizmetçisi.
SĀNUMATĪ: Menakā'nın yakın dostu peri.
ÇATURĪKA: Kralın hizmetçisi.
PRABHṚĪTĪKA: Kralın hizmetçisi.
MADHUKĀRĪKA: Kralın hizmetçisi.
ADĪTĪ: Mārāça'nın (Kāşyapa'nın) karısı.

ADI GEÇEN KARAKTERLER

INDRA: Vedik dönemin baş tanrısı, savaşçı Tanrı İndra.

CAYANTA: İndra'nın oğlu.

KAUŞIKA: Şakuntalā'nın gerçek babası ermiş Vişvamitra.

MENAKĀ: Şakuntalā'nın annesi peri kızı.

DURVĀSA: Lanet okuyan öfkeli ve kudretli ermiş.

NARADA: Bir ermiş.

VASUMATĪ: Kral Dushyanta'nın en kıdemli eşi.

PIŞUNA: Vezir.

Kālidāsa ve Śakuntalā Üzerine

Kālidāsa'nın ne zaman yaşadığı tam olarak bilinmiyor. MS 4. yüzyıl civarı bir tarihte yaşadığı tahmin edilir. Yaşamı hakkında pek fazla bilgi yoktur. Hindistan'ı Himalayalar'dan Kanyakumari'ye kadar gezdiği söylenir. Hayatı hakkında bazı efsaneler anlatılır. Örneğin kısa yaşamı ve adının nereden geldiği şu şekilde anlatılır:

Kālidāsa bir Brahman ailesinde doğmuş ama altı ay sonra öksüz kalmıştı. Bir manda çobanı onu evlatlık edinmişti. Hiçbir eğitim görmeden büyümüş ve kendi de bir manda çobanı olmuştu. Çok yakışıklı bir delikanlı idi. Bu sırada Benares'de çok güzel bir prenses yaşıyordu. Ona birçok talipliler çıkıyor fakat biraz şımarık olan kız bunları birbiri ardından reddediyordu. Talipliler arasında bulunan kralın vezirini de reddetmişti.

Vezir prenesten öç almak için bir plan hazırladı. Kālidāsa'ya bilginlerin giydiği elbiselerden giydirerek onu iyice süsledi, yanına bir alay çömez kattı, prensesin sorduklarına hiç cevap vermemesini tembih etti ve çobanı bu haliyle prensesin

karşısına bir talipli olarak çıkardı. Prenses bu yakışıklı delikanlıyı daha ilk görüşte sevdi, ona bazı sorular sordu, hiç cevap alamadı ama bunu gencin bilgisinin derinliğine verdi. Hemen evlendiler. Törenin sonunda Kālidāsa bir boğa hayali gördü.¹ Çok geçmeden prenses kocasının gerçek durumunu öğrendi. Küplere bindi. Damadın yalvarmaları üzerine biraz yatıştı, ona tanrıça Kālī'ye dua ederek, ondan bilgi ve ilham vermesi için yalvarmasını istedi. Damat bunu yaptı ve duası kabul edildi. Manda çobanı mucize kabilinden bir şair oldu. Bu olaydan sonra damat, Kālī'nin kölesi anlamında **Kālidāsa** adını aldı.²

Kālidāsa, tıpkı diğer Sanskrit yazarları gibi, eserlerinin konusunu tarih, mitoloji ve dinsel eserlerden almıştır. Onun devrinde dram ve şiir sanatı çok ince ve ayrıntılı kayıt ve ölçülere bağlıydı. O, hem bilgi hem de duyuş yönünden kuvvetliydi. Edebi sanatları, felsefeyi, astronomiyi, hukuk ve coğrafya ile aşk sanatını (Kāmasutra) iyi bildirdi. Şairin Hinduizmin Şivacı veya Vishnucu kanadından hangisine ait olduğu belirsizdir.

Kālidāsa'ya kırka yakın eser mal ederler. Ancak bunların hepsinin aynı kişiye ait olması pek olası değildir. Muhtemelen birden fazla Kālidāsa yaşamış olmalıdır. Gerçek Kālidāsa'ya mal edilen eser sayısı ise yedidir. Bunlar şunlardır:

1. Abhicñāna Śakuntalā
2. Vikramorvaṣīya
3. Mālavikāgnimitra
4. Raghuvaṃśa
5. Kumārasaṃbhava

Boğa tanrı Şiva'nın binek hayvanıdır. Şiva hikmet tanrısı ve şairlerin üstadı olarak bilinir. (K. Çağdaş)

Kemal Çağdaş, *Kālidāsa'nın Gençlik Eserleri*, AÜ DTCF Yayınları No: 149, Ankara, 1964, s. 1.

6. Meghadūta
7 Ṛtusamhāra.

Bunlardan ilk üçü dram, sonrakiler ise şiirdir.

Bu eserler içinde en ünlüsü, Şakuntalā'dır. Eserin büyüklüğü birçok önemli şair ve edebiyatçı tarafından kabul edilmiş ve övgüyle karşılanmıştır. Örneğin ünlü Alman şairi Goethe, Şakuntalā için şöyle der:

“İlkbaharın çiçeklerini mi,
Yoksa sonbaharın meyvelerini mi istersin?
Dinlenmek, haz almak veya sarhoş olmak mı istersin?
Bir kelime ile yeri ve göğü kavramak mı istersin?
Şakuntalā derim...”³

Walter Ruben, Goethe'nin Şakuntalā dramından çok etkilendiğini, bu eserin çevirisinden büyük zevk aldığını yukarıdaki sözlere dayanarak tahmin edebileceğimizi söyleyerek şunları da ekler:⁴

1789'da bu dramın İngilizce tercümesi basılmıştır. 1791'de ise Almancaya tercüme edildi ve derhal Goethe'ye gönderildi. O, bunu Almancaya uyarlayıp benzerini yapmayı düşündü, fakat bu düşüncesinden vazgeçti, çünkü bu 'derin' eser üzerinde biraz olsun işlemek ona zor geldi. Bununla birlikte, Faust'un girişi Şakuntalā'nın girişinden ilham alınarak meydana getirilmiştir. İngilizce çevirileri ise pek çok kez İngiliz tiyatrolarında temsil edilmiştir.

Walter Ruben bu dörtlüğü şu biçimde vermiş:

“Baharın çiçeğini mi yoksa güzün meyvesini mi istersin?

Seni coşturan ve büyüleyeni mi, yoksa doyurup besleyeni mi istersin?

Cennetle dünyayı bir kelime ile mi kavramak istersin?

Şakuntalā denince her şey söylenmiş olur.” (*Tercüme Dergisi*, c. 1, Sayı 5, Ankara, 1941, s. 481).

W Ruben, *age*, s. 481.

Şakuntalā dramının özeti şöyledir⁵

I. Perde: Soylu kral Dushyanta ava çıkmıştır. Bir ceylanı izler, fakat bu izleme sırasında hayvan kralı adamlarından ayırarak onu ormanın derinliklerine götürür. Kral arabadadır, arabacı atları koşturur. Kral bazen ceylana yaklaşır, bazen ondan uzaklaşır ve sonunda onu vurmak için tam okunu yayına yerleştirir ki o sırada ormanda çile dolduran ermişler hayvanı öldürmemesi için bağırırlar. Ormanın bir köşesinden dindar çileciler çıkagelirler ve orada hayvan öldürmenin yasak olduğunu söylerler. Dindar kral çilecileri ve onların başları olan Kaṇva'yı selamlamak için arabadan iner. Fakat o sırada Kaṇva orada değildir. Kral, ermişlerin çiçeklerini iki arkadaşı ile birlikte sulayan Kaṇva'nın kızı Şakuntalā'ya rastlar. Sevimli kızın hareketlerini gizlice gözetler. Narin Şakuntalā'nın etrafında bir arının dönmesini ve güzel kızın arıdan korkusunun pantomimik ifadesini izlemek onu derinden etkiler. Korumak üzere onun yanına gider; artık ona âşıktır. Kız da ona âşıktır ve kız bu yüzden, adet olduğu üzere misafirin hatırını soramaz. Şakuntalā'nın yerine arkadaşları hatır sorarlar ve Şakuntalā'yı tanıtırırlar. Krala, Şakuntalā'nın çilecilerin üvey kızı olduğunu, babasının kral olduğunu, o nedenle kralla aynı soyluluk derecesine sahip olduğunu, annesinin peri olduğunu ve çocuğu doğurduktan sonra kaybolduğunu anlatırlar. Kral duyduklarından çok memnun olur. O sırada kralın avcıları yaklaşır. Kral barışçıl çilecileri rahatsız etmemeleri için onları oradan uzaklaştırır.

II. Perde: Kral bir kardeşi ile, yani bir Brahmanla yeni sevgilisi hakkında konuşur. Nihayet beraberindekileri saraya geri yollamaya karar verir. Annesi krala, geri dönmesi için mektup yazar; fakat o, annesine kendi yerine bir ar-

Walter Ruben'in, "Hint Dramı", Çev: Meliha Torkak, *Yücel Dergisi*, Sayı 76, Ankara, 1941 tarihli çevirisini sadeleştirerek buraya aldım.

kadaşını yollar. Çileciler ona kendi aralarında kalmasını rica ederler. Çilecileri rahatsız eden kötü ruhlar vardır, eğer kral onlarla kalırsa hem kendilerini bu kötü yaratıklardan korumuş da olacaktır.

III. Perde: Şakuntalā aşkından hastalanır ve ormanın bir yerinde istirahat eder. Arkadaşları ona ormanın içindeki doğal bir çardağın içinde bakarlar. Kral güzel kızı gizlice dinler ve sözlerinden kendisini sevdiğini anlar. Kral o sırada ona kendisini tanıtır. Kızın arkadaşları sevgilileri baş başa bırakırlar. Kral Şakuntalā'ya evlenme teklif eder, fakat ondan ilk öpücüğü aldığı sırada ihtiyar bir kadın çileci gelir ve kral da saklanmaya mecbur olur. (Burada sevişmiş olmalılar).

IV Perde: Şakuntalā'nın arkadaşlarının konuşmalarından, Şakuntalā ile kralın, karşılıklı anlaşma geleneğine göre evlendiklerini anlarız. Aileye sormadan ve düğün için bir ayin yapmadan evlenme izni yalnız krallara verilmiştir. Bundan sonra kralın, karısına bir yüzük bırakıp birkaç gün içinde onu da kendi sarayına almak üzere ayrıldığını öğreniriz. Bu sırada ansızın Durvāsas adında akıllı bir çileci çıkar gelir. Şakuntalā ona her zaman saygı göstermek zorundadır, fakat aşkından bilincini kaybettiği için onu hiç görmez. Bu yüzden Durvāsas, Şakuntalā'nın çok sevdiği kocası kral tarafından hatırlanmaması için beddua eder ve bedduada şu şartı koşar: Kral, karısına bıraktığı yüzüğü gördükten sonra karısını tanıyabilecektir. Dramdaki olayın akışı için elzem olan bu durum çok kısa bir şekilde açıklanmıştır. Kızın iki arkadaşından başka kimse bu olaydan haberdar değildir. Kraldan bir haber beklemeksizin Kaṇva Şakuntalā'yı Dushyanta'nın sarayına gönderir, çünkü Şakuntalā kraldan gebe olduğunu hisseder.

V Perde: Şakuntalā saraya varır. Kral, Durvāsas'ın laneti yüzünden her şeyi unutmuştur. Şakuntalā, çevresindeki çilecilerle birlikte kralın yanına girdiği zaman, kral

kendisinden ne istediğini bir türlü anlayamaz. Çünkü Şakuntalā bir gün ibadet banyosu yaparken yüzüğü kaybetmiştir. Lanet ise yüzük olmadan giderilememektedir. Dushyanta, onu başka bir adamdan gebe kalmış sayar ve onu saraya aldığına pişman olur. Aynı zamanda, kadın çok güzel olduğu için, onu saraya almakla halka kötü örnek olmaktan korkar. Çileciler ikisi arasında ne gibi bir olayın geçtiğini anlayamazlar ve giderler. Çünkü Şakuntalā ile kralın gizli aşklarını kanıtlayacak hiçbir delil yoktur. Kralın rahibi krala, kadın doğuruncaya kadar sarayda kalmasını tembih eder. Bunun nedeni de, dünyaya gelecek çocukta, gelecekte bir hükümdarlığa ait işaretin görülüp görülmeyeceğini beklemektir. Şakuntalā umutsuz bir halde, kendisini yok etmesi için toprak tanrıçasına yalvarır. Hayret edici bir olay gerçekleşir. Annesinin arkadaşı olan gökssel bir peri onu alır götürür.

VI. Perde: Bir balıkçı balığın karnında kıymetli bir yüzük bulur. Onu pazarda satmak ister, fakat yüzüğün kral Dushyanta'ya ait bir mühür yüzüğü olduğunu anlayan hizmetçi balıkçıyı yakalar. İki kaba polis balıkçıyı cezalandırmak isterler, onlar balıkçının bu yüzüğü kraldan çaldığını zannederler. Fakat kralın habercisi balıkçıya büyük bir ödül verir. Kral yüzüğü görünce ağlamaya başlar. Şakuntalā ile ilgili olayları yeniden hatırlar. Şakuntalā'nın annesinin arkadaşı olan peri gizlice kralı gözetler. Bu peri kralın pişmanlıklarını duydukça sevinir. Kral ve arkadaşı bahçeye gelir. Kral, Şakuntalā ve çileciler arasında yaşadığı güzel anları hatırlar. Onu ilk gördüğü anı gözünün önüne getirir. O sırada halledilmesi gereken bir sorun ortaya çıkar. Kralın vekili, çocuksuz ölmüş bir tüccarın servetini tahsil etmek ister. Fakat kral dul kalan kadının karnındaki çocuğun mirastan bir hakkı olduğu kararını verir. Kendi gebe karısını terk eden kral, burada dulların koruyucusu olarak ortaya çıkar. O, aslında suçsuzdur, sadece Durvā-

sas'ın lanetinin etkisi altına girmek zorunda kalmıştır. Bu sırada tanrı Indra, ifritlerden kurulu bir orduyla savaşmak için Dushyanta'dan yardım ister. Arabacı Mātali, kralı göksel arabasına alarak savaşmaya götürür.

VII. Perde: Kral ifritleri öldürerek savaşı kazanır. Dushyanta göksel arabası ile tekrar ava gider, bir göksel dağın önünden geçer, bu dağda oturan bir ermişe kendi asilliğini göstermek ister. Arabadan iner ve orada güzel bir çocuğu oynarken görür. Bu çocuk bir aslan yavrusu yakalamıştır ve onunla kedi ile oynar gibi oynamaktadır. Bir kadın çileci bu yaramaz çocuğa bakar ve onunla bir türlü başa çıkamaz. Bu kadın, çocuğa oynasın diye pişmiş topraktan yapılmış kuşu gösterir ve çocuğa şöyle bağırır: “Bu güzel şakuntaya bak!” Şakunta, bir tür kuş adıdır. Çocuk ise şöyle yanıt verir: “Annem nerede?” Çocuk, şakuntayı Şakuntalā anlamıştır. Bunun üzerine kral çocuğun kim olduğunu tahmin eder. Bundan sonra hayret uyandıran başka bir olay gerçekleşir. Çocuğun bir muskası vardır, onu kaybetmiştir. Kral onu bulur ve çocuğa tekrar verir. Bu duruma bütün çileciler hayret ederler; çünkü bu sadece çocuğun ve onun ailesinin dokunabileceği bir muskadır. Eğer başka biri dokunacak olursa muska yılan olup o kişiyi sokacaktır. Kral kavuştuğu oğluyla birlikte sevinç içinde yürür ve yolda sevgilisiyle karşılaşır. Şakuntalā krala hiçbir suç kondurmaksızın onu eskisi gibi sever. Çünkü o kadere boyun eğmiştir. Arabacı onları bu göksel bölgenin kutsal çilecilerine götürür ve orada bütün sorun çözülür. Kral kesinlikle suçsuzdur. Bütün felakete Durvāsas'ın laneti neden olmuştur. Bu ana kadar da Dushyanta ile Şakuntalā bu bedduadan haberdar değillerdir. Şimdi ise sevgililer mutlu bir yaşama kavuşmuşlardır. Oğulları da gelecekte bir dünya hâkimi olacaktır. Klasik dram bu şekilde sona erer.

Şakuntalâ'nın Mahābhārata Destanı'ndaki orijinal anlatımı⁶

Bir zamanlar kudretli bir kral, ordusuyla birlikte sık ağaçlı bir ormana girmiş. Orada birçok hayvanı izleyip yüzlerce-sini öldürmüş. Derken, bir geyiği izleyerek Malinî nehri kıyısında güzel bir çile yerine varmış. Ordusunu bu sakin barınağın dışında bırakarak, üzerindeki krallık belirteçle-lerini çıkartıp tek başına bu çile yerine girmiş. Ermiş Kaṇ-va'yı aramış, ama hiç kimseyi göremeyince “Kimse yok mu?” diye bağırmış. Sesi tüm ormanda yankılanmış. Sesini duyan çileci elbiseleri içinde güzel bir genç kız ortaya çıkmış ve ‘Hoş geldiniz’ diyerek onu selamlamış. Ona ne istediğini sorunca kral, ermiş Kaṇva'ya saygılarını sunmak istediğini söylemiş. Onun nerede olduğunu sormuş kıza.

Şakuntalâ “Babam ormana meyve toplamaya gitti, bi-raz bekleyin, birazdan gelince onu görürsünüz.” demiş.

Ermişin yokluğunda, gözleri güzel kızın kalçalarına kayan ve onun büyüleyici gülümsemesine çarpılan kral, gençlik ve güzellikle parlayan kıza demiş ki: “Kimsin sen? Kimin güzel kızıydın? Bu ormana nereden geldin? Seni gö-rür görmez kalbimi çaldın. Seni daha çok tanımak isti-yorum. Güzel kız, bana cevap ver.”

Kendisine böyle söylenen kız gülümseyip krala yanıt vermiş: “Ey Dushyanta, ben büyük çileci, duyularına hâ-kim, soylu ermiş Kaṇva'nın kızıyım.”

Dushyanta demiş ki: “Fakat nazik bayan, o bu dünya-da iffetli, saf ve kutsal bir yaşam yaşıyor. Eğer doğru yol-dan sapmaması gerekiyorsa, yaptığı sıkı çilecilikten hiç ayrılmaması gerekirdi. Siz bu güzellikle nasıl oldu da onun kızı oldunuz? Bu konuyu çok merak ettim, ne olur anlatın bana.”

⁶ Mahābhārata I, 68-75.

Kız, bir ermiştten duymuş olduğu kendi doğuş hikâyesini anlatmış. Olay şöyle olmuş: Bir keresinde Tanrı Indra, ermiş Vişvamisra'nın yaptığı sıkı çilecilikten korkup ona, ayartıp güçten düşürmesi için peri kızı Menakâ'yı göndermiş. Peri kızı ermişe yaklaşıp onu selamlamış ve çevresinde dans ederken rüzgâr elbisesini götürüvermiş. Ermişin akli başından gitmiş ve kızı yanına çağırmış. Uzun süre birlikte olmuşlar ve bu birliktelikten bir kız çocuğu dünyaya gelmiş. Menakâ, kızını Mâlinî nehri kıyısında bırakarak Indra'nın sarayına geri dönmüş. Çocuğa Şakunta kuşları baktığı için, adı Şakuntalâ olmuş. Şakuntalâ'yı bulan ermiş onu evlat edinmiş.

Dushyanta demiş ki: "Demek ki sen bir prensessin, kutsal bir kızsın. Benim karım ol. Senin için ne yapabileceğimi söyle. Şu andan itibaren tüm ülkem senin olsun. Gandharva usulüyle benim ol; tatlı kız, benim karım ol.

Şakuntalâ yanıt vermiş: "İstediğim şeyi yapacağına dair söz ver. Senden olacak oğlum senden sonra kral olacaksa o zaman seninle evlenirim, ey Dushyanta!" Kral hiç düşünmeden "Tamam" demiş ve eklemiştir: "Ey büyüleyici gülümsemesi olan karıcığım, seni kendi ülkeme götüreceğim." Sonra kral, onunla Gandharva usulünce evlenmiş ve birlikte yaşamışlar. Ayrılma günü gelip çatığında kral yatıştırıcı sözler söyleyip ona, kendisini şehre getirmeleri için büyük bir ordu göndereceğini söylemiş.

Böyle söz verdikten sonra kral kendi şehrine geri dönmüş. Kafasında ise, olan biteni öğrenen ermiş Kaṇva'nın ne yapacağı düşünceleri varmış. O ayrıldıktan bir süre sonra Kaṇva çile yerine gelmiş, fakat Şakuntalâ utançından geri durmuş. Ancak her şeyi kutsal gücü sayesinde bilmekte olan büyük ermiş çok memnunmuş ve kızına şöyle demiş: "Sevgili yavrum, beni unuttuğun halde ben seni gördüm; bir adamla gizlice birlikte oldun, ama bil ki bu yasamıza aykırı değildir. Çünkü iki taraf da birbirini

sevdikten sonra, Gandharva usulü evliliğin bir Kshatriya için en uygunu olduğu belirlenmiştir; dinsel şarkılarla kutsamaya gerek yoktur. Dushyanta insanların en iyisidir, soyludur ve kanun tanır. Böyle seven bir kocadan dünya yöneticisi soylu bir oğul doğuracaksın.”

Şakuntalā, kocası Dushyanta hakkında böyle olumlu düşünen babasının ayaklarına kapanmış.

Çile yerinde ölçülmez güçleri olan bir oğlan doğurmuş. Elllerinde demir işareti olan oğlan, hızla büyüüp görkemli bir çocuk olmuş. Daha henüz altı yaşındayken, çile yerinin yakınındaki aslanların, kaplanların ve ayıların sırtına biner, onlarla oynar, onları evcilleştirirmiş. Bu yüzden ona “her şeye boyun eğdiren” anlamında Sarvadama-na demişler. Oğlanın bu insanüstü işlerini gören Kaṇva, onun bir Yuvarāca⁷ olarak tahtta yer almasının zamanının geldiğini söylemiş. Hemen müritlerine Şakuntalā’yı ve oğlunu kocasının yanına götürmelerini emretmiş. Evli bir kadının uzun süre akrabalarıyla birlikte yaşaması yasaya aykırı olduğundan ve onun karakterini ve onurunu lekeleyeceğinden halk tarafından iyi görülmezmiş.

Derken müritler, Şakuntalā ve oğluyla birlikte Hastinapura’ya gitmişler ve kralın huzuruna çıkmışlar. Kral kızı görür görmez tanımış. Kız onun önünde eğilerek demiş ki: “Ey kral, bu oğlunuz; daha önce bana verdiğiniz söz gereğince onu Yuvarāca olarak kabul edin.

Her şeyi hatırlamakta olan kral şöyle konuşmuş: “Senin kim olduğunu bilmiyorum, seni alçak çileci kadın. Seninle iş, zevk ya da zenginlik için evlendiğimi hatırlamıyorum. İster kal, ister git, ne istiyorsan onu yap.”

Bu sözleri işiten Şakuntalā üzüntü ve utançtan neredeyse bayılacakmış; bir sütun gibi öylece donup kalmış. Gözleri keder ve öfkeden kıpkırmızı olmuş, dudakları tit-

⁷ Tahtın varisi genç prens, kral adayı (ç.n.).

remiş, bakışlarıyla neredeyse kralı yakıp yok edecekmiş. Duygularını bastırmış ve çilecilikten kazandığı güçle öfkesine hâkim olmuş. Bir an düşünmüş; kocasına öfke ve keder içinde bakıp hararetle şöyle söylemiş: “Ey kral, her şeyi bildiğiniz halde sıradan bir insan gibi nasıl ‘seni tanımıyorum’ dersiniz?”

“Ey Şakuntalâ, doğurduğun çocuğu hatırlamıyorum. Kadınlar hep böyle yalancılardır.

Senin sözüne kim inanır? Bana böyle inanılmaz sözler söylemeye utanmıyor musun? Defol git buradan, seni alçak çileci kadın.

Şakuntalâ yanıt vermiş: “Kral, en kutsal şeyin doğruluk olduğunu unutma. Sözünde dur. Ama eğer bir yalanın arkasına saklanmak ve kendini aldatmak istiyorsan doğru, benim gitmem gerek. Senin gibi bir insanla birlik olunmaz. Ulu dağlarla süslü yeryüzünü benim oğlum sensiz de korur.”

Şakuntalâ tam ayrılacakken gökten bir ses işitilmiş ve ses şöyle demiş: “Al oğlunu Dushyanta, karın Şakuntalâ’yı da hakir görme; sen çocuğun gerçekten babasisin, Şakuntalâ doğruyu söylüyor.” Bu sözleri işiten kral, neşe içinde danışman Brahmanına ve vezirlerine demiş ki: “Perilerin sesini duyuyor musunuz? Eğer sadece onun sözlerine güvenip oğlumu kabul etseydim halk bunu kuşkuyla karşılayacak, onun saf olmadığını düşünecekti.

Kral oğlunu kabul etmiş ve ona sevgiyle sarılmış. Sonra eşini onurlandırmış, onu rahatlatarak demiş ki: “Evliliğimiz gizli bir evlilikti; senin adını korumak için öyle tereddüt ettim kraliçem! Aksi halde insanlar seni bana getiren şeyin bir kadının tutkusu olduğunu düşüneceklerdi. Seni, bana söylediğin sözlerden dolayı memnuniyetle affediyorum; çünkü sen beni seviyorsun. Böylece Dushyanta Şakuntalâ’dan olma oğluna Bharata adını vermiş ve onu tahtın varisi genç prens Yuvarâca olarak ilan etmiş.

Kālidāsa'nın Metinde Yaptığı Değişiklikler

Öykünün ham hali oldukça kaba, donuk ve sıradan bir haldedir. Kālidāsa buradan ideal bir aşk çıkartmış, öyküyü de karakterler ve olaylarla süslemiştir. Orijinal metinde bir ermiş laneti yoktur. Büyük şair, öncelikle Durvāsa'nın lanetini konuya sokarak her iki tarafı da masumlaştırmış, olayın ters gidişine bir anlam getirmiştir. Destan anlatımında bulunmayan “yüzük” motifi de yine Kālidāsa'nın eklediği bir motiftir. Kral Dushyanta'nın tanımak üzere Śakuntalā'ya verdiği yüzük kaybolur ve hikāye daha da karmaşılaşır.

Kālidāsa, konuya saraylıları, perileri ve ermişleri katarak neredeyse tamamen değişik bir eser yaratmıştır. Mahābhārata anlatımında kral ile Śakuntalā bizzat tartışırken, Kālidāsa anlatımında bu tartışmayı, bilge ermiş Śārngarava ile Śāradvata yapmaktadır. Destanda kabalık hâkimken bu naif eserde nezaket ve ölçülülük hâkimdir. Śārngarava'nın ağzından krala sert sözler söyletmesine rağmen Kālidāsa, din adamlarını da, askerleri de belirli bir ölçü ve nezaket içine sokmuş ve her iki tarafı birbiriyle uzlaştırmıştır.

Kālidāsa'nın eklediği bir başka önemli unsur, peri kızının çok yakın iki arkadaşı Anasūyā ile Priyamvadā'dır. Bunların fikirleri, davranışları bir tür “üç güzel” motifi yaratmaktadır. Her iki kızın davranışları da ideal arkadaş ölçütlerindedir.

Mahābhārata'da Śakunta kuşları tarafından büyütüldüğü söylenilen Śakuntalā adı için Kālidāsa bir başka yol bulmuştur. Oğlana bakmakta olan çileci kadınlardan biri oynaması için kilden yapılmış renkli ve süslü oyuncak Śakunta kuşunu getirdiğinde, “Bak Śakuntalāvanya” der. Lāvanya “güzellik” anlamındadır ve kadın “şu Śakunta kuşunun güzelliğine bak” demek istemektedir. Oğlan ise

“Annem nerede?” diye karşılık verir, çünkü ağızdan çıkan “Şakuntalā” adı çocuğun onu annesinin ismi gibi algılamasına neden olmuştur. Bu tür söz oyunları gerek Kālidāsa’nın, gerekse tüm büyük Hintli şair ve yazarların uyguladığı bir yöntemdir.

Orijinal metinde tüm olay yerde geçer. Kālidāsa ise kralı, Tanrı Indra’nın arabacısı Mātali ile birlikte gökyüzüne çıkartır. Bunu yaparken de bir göksel araçtan söz eder. O sıradaki belirtilerden yağmur yüklü bulutların üstünde olduklarını anlarız. Mātali, durdukları boşluğa “Parivaha” adı verildiğini söyler. Oradan birlikte yeryüzüne bakıp gördüklerini betimlerler. Bu, oldukça yüksek bir noktadan yerin görünüşüdür. Ayrıca kral, arabanın tekerleklerinden ses gelmediğini ve havaya kalkan bir toz bulutu da olmadığını söyleyerek, arabanın yere temas etmeden durduğunu söyler. Tüm bu ayrıntılar kimilerine “uçan araçlar” açısından ilginç gelebilir. Nitekim Kanjilal de bu noktalara dikkat etmiş olacak ki kitabında bu konuya değinmiştir.⁸ Profesör Kanjilal, eski Hint metinleri incelendiğinde rahatlıkla saptanabilecek çok sayıda havada uçan araçtan söz edildiğini kanıtlamaya çalışmaktadır. İnsanların atlara çektiirdikleri arabalarının adı “ratha”dır, tanrıların havada uçan ve istenilen her yöne gidebilen araçlarının adı ise Vimāna’dır. Kanjilal’in düşüncelerini destekleyen çok sayıda Sanskrit metin bulunmaktadır.

Kālidāsa’nın dramı, Sūtradhara denilen “Sahne Müdürü”nün ön konuşmasıyla açılır. Bu, Walter Ruben’e göre, Karagöz-Hacivat kukla oyunundaki şakacı ve yaşamı umursamaz tavrın başlangıç noktasıdır.⁹ Hint dramlarının mutlulukla bitmesi de bu tezi desteklemektedir. Yine Ruben’e göre Hint dramı, dinsel amaçlı danslardan doğmuştur.

⁸ Dileep Kumar Kanjilal, *Vimana in Ancient India, Sanskrit Pustak Bhandar*, Calcutta, 1985, s. 29.

W. Ruben, “Hint Dramı”, *Yücel Dergisi*, Sayı 74, Ankara, 1941, s. 74.

Köyün Hindu ilkel uygulamaları, Buddhizm etkisindeki şehir kültürüyle yoğrulunca, ilkellik zamanla kaybolmuş ve yerini çok kaliteli bir sanata devretmiştir.¹⁰ O nedenle de, “ip tutan” veya “ip taşıyan” anlamına gelen Sūtradhara sözcüğünün, çok eskiden insan kurban törenleri için iki kaya arasına gerilmiş olan ipi tutan, yani o kurban törenini düzenleyen, yürüten kişi için söylenen bir ad olduğunu vurgular. Kayaların arasına gerilmiş ipin üzerinde yürüyen kişiye de “naṭa”, yani “rakkas” dendiğini belirtir.¹¹ Şair, tanrı olarak Vedik dönemin savaşçı tanrısı Indra’yı seçtiğine, ayrıca eski Brahmanik tören uygulamalarından söz ettiğine göre, eski bilgileri Hindistan için daha yeni olan bir çağda ustalıkla işlemiştir diyebiliriz.

Kālīdāsa yarattığı bu eserde, adeta, kadın-erkek ilişkilerindeki çok çeşitli duyguları simgesel olarak anlatmış gibidir. Çiftlerin tanışması sırasındaki duyguları, ayrılık ve sonra erkeğin sevdiğini tanımaması, kavuşurken erkeğin dilediği özür ve yaşanan pişmanlıklar; bütün bunların bir yerde sembolik olarak anlatıldığını düşünebiliriz. Erkeklerin aşk ilişkilerindeki uçarılıkları herkes tarafından bilinir. Genellikle maymun iştahlıdırlar ve bağlandıkları kadından kolayca bıkebilirler. Kadınlar ise bu konuda daha sadakatlidirler. Ancak, dramda kralın da belirttiği gibi, kadınların “tatlı sözlerle tuzaklar kuran” yanları da yok değildir. Böylece şair, iki cinsin de zayıf yönlerini, güçlü yönlerini ortaya koyarak, diğer unsurları simgelerle karşılayıp, gerçekte kadın ve erkeğin birbirlerini sevip bağlandıkları zaman kendi içlerinde neler yaşadıklarını anlatmaya çalışmış da olabilir.

W. Ruben, *Hint Dramının Menşelerine Dair*, Belleten, c. IV, Sayı 14-15, Ankara, 1940.

W. Ruben, *age*, s. 192 ve 199.

Abhicñāna Śakuntalā

Dua

“O ki Yaratıcı’nın ilk yarattığıdır; o ki uygun kutsal törenlere sunu taşıyandır; o ki sunuyu sunandır; şu iki zamanı¹ yapandır; o ki yeri ve göğü kaplayandır; işitilebilen nitelikler onundur; tüm tohumların kaynağıdır; onun sayesinde tüm canlılar soluk alırlar; bu sekiz görünür biçimiyle Tanrı hepinizi korusun!”

Ön Konuşma

SAHNE MÜDÜRÜ- (Soyunma odasına doğru bakarak)
Hanımcığım, giyinmenizi bitirdiyseniz lütfen buraya gelir misiniz artık!

(İçeri girerek)

¹İki zaman, ay ve güneştir (ç.n.).

KADIN OYUNCU- Geldim efendim! Ne yapacağımı söyleyin.

SAHNE MÜDÜRÜ- Hanımcığım, bu salon kültürlü insanlarla dolu. Bugün burada onlara, Kālidāsa tarafından yazılmış olan yeni bir oyunu, Abhicñāna Śakuntalā'yı oynayacağız. Bir hata yapmamak için her şeye dikkat etmeliyiz.

KADIN OYUNCU- Sizin düzenlemeleriniz gayet yerinde, sanırım hazırız.

SAHNE MÜDÜRÜ- Hanımcığım, doğruyu söylemek gerekirse ben her yeni oyundan önce bir parça sinirli oluyorum. Onca hazırlığa rağmen izleyicilere mahcup olmaktan korkuyorum.

KADIN OYUNCU- Başka ne yapacağımızı söyleyin efendim!

SAHNE MÜDÜRÜ- Bu izleyicileri memnun etmekten başka ne isteyebilirim ki! Oyuna başlamadan önce, içinde bulunduğumuz Grīshma mevsimiyle ilgili bir şarkı söyler misiniz? Çünkü bu mevsim, pek çok zevki de birlikte getiren bir mevsimdir. Suyu girmek çok güzeldir; ormandan esip gelen Patala çiçeklerinin kokusu duyguları coşturur; geniş gölge yerlerde rahatlıkla uyunur.

KADIN OYUNCU- Pekâlâ! (Şarkı söylemeye başlar).

Yufka yürekli genç kızlar Śirīṣa çiçekleriyle,
Kulaklarını süsleyecek küpeler yaparlar.
Yumuşak ipliklere takılı bu süsleri
Uçmakta olan arılar nazikçe öperler.

SAHNE MÜDÜRÜ- Çok güzel söylediniz hanımcığım. Tüm tiyatro dört bir köşesinden zevkle doldu ve herkes sesinizin güzelliğiyle, adeta bir tablo gibi, dondu kaldı. Evet, bugün onları eğlendirmek için ne oynuyoruz?

KADIN OYUNCU- Fakat efendim, Kālidāsa'nın eseri Abhicñāna Śakuntalā'yı oynayacağımızı söylemişsiniz ya!

SAHNE MÜDÜRÜ- Ah hanımcığım, nasıl da unutmuşum.
Hatırlattığınız için teşekkürler. Söylediğiniz büyüleyici şarkının etkisiyle unutup gitmişim, tıpkı geyik peşindeki kral Dushyanta'yı unuttuğum gibi.

(İkisi de çıkar.)

Ön konuşma biter.

Birinci Perde

(Elinde ok ve yayla geyik peşinde olan
Kral Dushyanta ve arabacısı girer.)

ARABACI- (Krala ve geyiğe bakarak) Ey uzun ömürlü ki-
şi, gözlerimi bu kara renkli geyiğe ve size çevirdiğim-
de karşımda geyik avlamaya çıkmış Pināka Taşıyıcısı¹
var sandım.

KRAL- Arabacı! Geyik bize uzun bir av yaşattı. Şimdi bile
boynunu zarafetle kıvıra kıvıra kendisini izleyen ara-
baya bakıyor. Üzerine gelecek okun korkusuyla kalça-
larını öne doğru çekiyor; ağzında yarım yamalak çiğ-
nediği otları yere düşürüp iz bırakıyor ve yorgunluk-
tan ağzı açık bakıyor. Bak, nasıl da mağrur sıçramalar
yapıyor; yerden çok havada yol alarak nazikçe yere
basıyor. (Hayretle) Onu izlemiş olduğum halde zor-
lukla seçebiliyorum, nasıl ortadan kayboldu?

Pināka, Tanrı Şiva'nın yayının adıdır. Pināka Taşıyıcısı ile "Tanrı Şiva" kas-
tediliyor ve arabacı kralı Tanrı Şiva'ya benzetiyor (ç.n.).

ARABACI- Ey uzun ömürlü kişi, yerin pürüzlü olduğunu görünce yularları gevşettim ve arabayı durdurmaya niyetlendim. Artık siz yerde olacağınıza göre onu yakalamakta zorlanmazsınız.

KRAL- İyi, bırak yularları o halde!

ARABACI- Emredersiniz uzun ömürlü efendimiz! (Mimiklerle arabayı durdurma hareketi yapar.) Uzun ömürlü kişi, bakın bakın! Yularları gevşettiğim halde atlar, sanki geyiğin hızına yetişmek ister gibi, vücutlarını kasıp kulaklarını dikerek nasıl da koşuyorlar. Kaldırdıkları tozlar bile onlara yetişemiyor.

KRAL- (Neşeyle) Doğru! Atlar güneşin ve Tanrı İndra'nın atlarından bile daha müthiş. Zira, görüş alanımdaki nesneler bir küçülüp bir büyüyorlar; bölünük şeyler bütün, eğri şeyler düz görünüyorlar gözüme. Arabanın hızı o kadar fazla ki neyin uzakta, neyin yakında olduğunu ayırt edemiyorum.

ARABACI- Bakın, onu öldürmek üzereyim. (Bir oku yaya yerleştirme hareketi yapar.)

(Sahnenin arkasından sesler duyulur.)

Ey kral! O, çile yerinin geyiğidir, o öldürülmemelidir, onu sakın öldürmeyin!

ARABACI- (Dinleyip bakınır) Uzun ömürlü kişi, bakın, çileciler sizinle geyiğin arasına giriyorlar.

KRAL- (Telaşla) Pekâlâ, atları zaptet.

ARABACI- Tamam (arabayı durdurur).

(Ermiş Vaikhānasah iki müridi ile girer.)

VAIKHĀNASAH- Bu geyik çile yerinin geyiğidir, öldürülmemelidir; onu sakın öldürmeyin! Bir çiçek yığını-

nın üstüne düşen bu ateş gibi okun, onun narin bedenine saplanmasına asla ama asla izin verilemez. Keskin ve sert oklarınız karşısında bu kırılğan ceylanların varlığı ne kadar da zayıf! O nedenle doğrulttunuz oku yerine koyun. Silahınız sıkıntılara çare olsun diye yaratılmıştır, masumları öldürmek için değil.

KRAL- Tamam, onu yerine koydum. (Dediği gibi yapar).

VAIKHĀNASAH- Size de bu yakışır, Puru soyunun ışığı!

Bu, Puru soyundan gelen size ziyadesiyle yakışır. Benzer erdemleri olan bir oğlunuz olsun, ey dünyanın hükümdarı!

DIĞERLERİ- (Ellerini kaldırarak) Evet, sizin oğlunuz olsun, ey dünyanın hükümdarı!

KRAL- (Eğilerek) Öyle olsun!

VAIKHĀNASAH- Ey kral! Bizler dinsel törenlerimizde kullanmak üzere odun toplamaya çıkmıştık. Bu Mālīnī nehri kıyısında büyük ermiş Kaṇva'nın dinsel yaşam yeri bulunmaktadır. Eğer başka bir işiniz yoksa gelin, orada misafirimiz olun. Dindarlıktan başka zenginlikleri olmayanların, ok kirişiyle yaralanmış kolunuzun gücüyle hiçbir engele takılmadan, nasıl hoş dinsel törenler yaptıklarını görürsünüz.

KRAL- Ailenin büyüğü² evde midir?

VAIKHĀNASAH- O şu anda kızının kötü talihini gidermek üzere Somatīrtha'ya³ gitti; ancak gerekli misafirperverliği göstermek üzere kızı Śakuntalā'yı kendi yerine bıraktı.

KRAL- Pekâlâ! Onu göreceğim; kız benim bağlılığımı gördükten sonra onu soylu ermişe anlatacaktır.

VAIKHĀNASAH- O halde gidelim. (Müridleriyle birlikte çıkar.)

Ermiş Kaṇva'yı kastediyor (ç.n.).

Ermiş Kaṇva'nın sorunu, kızı Śakuntalā'ya koca bulamamaktır. Bunu çözüme kavuşturmak için kutsal bir yere gitmiş bulunmaktadır (ç.n.).

KRAL- Arabacı! Atları sür. O kutlu beldeyi ziyaret ederek kendimizi günahlardan arındıralım.

ARABACI- Emredersiniz efendim. (Arabayı hızla sürer gibi yapar.)

KRAL- (Çevresine bakınır) Arabacı! Hiç söylemeye gerek yok, kutsal koruluğun sınırları içinde olduğumuz besbelli.

ARABACI- Nereden belli?

KRAL- Görmüyor musun? İçi papağanlarla dolu ağaç kovuklarından ağaçların dibine yabancı pirinç taneleri düşmüş. Sonra, parlak taşların üzerinde İngudi meyvesinin dövuıldığı anlaşılıyor. Ceylanlar bizim yaklaşıırken çıkarttığımız sese aldırış etmeden sessizliklerini koruyorlar. Su sarnıçlarına giden yol üstünde, ağaç kabuğundan yapılmış elbiselerin saçaklarından damlayan su tanecikleri görülüyor... Ayrıca; şuradaki ağaçların kökleri, rüzgârın adeta onlarla oyun oynar gibi titrettiği kanallardan gelen sularla yıkıyor. Taze yaprakların parlaklığı, kurban sırasında yakılan yağın dumanı ile görünmez olmuş. Hemen önümüzde de genç ceylanlar, kesilmiş Darbha otlarından oluşan bahçenin çimleri üstünde sükûnetle ve korkusuzca otlarını yiyorlar.

ARABACI- Bunların hepsi de doğru.

KRAL- (Biraz ilerleyerek) Kutsal koruluğun sakinleri rahatsız olmasınlar. Arabayı burada durdur, ben ineyim.

ARABACI- Yularları zaptettim; uzun ömürlü inebilirler.

KRAL- (İner ve kendine bakar) Arabacı! Kutsal koruluğa uygun kılıkta girmek gerekir, o nedenle şunları al. (Süs takılarını ve yayını arabacıya verir). Arabacı! Ben bu kutsal yerde oturanlara ziyaretimi tamamlayıp geri dönene kadar atlar yıkansın ve dinlensinler.

ARABACI- Emredersiniz. (Çıkar.)

KRAL- (Etrafta dolanıp bakınarak) Bu inziva yerinin girişi! Giriyorum. (Girer ve bir kehanette bulunuyormuş

gibi davranır.) Bu çile yeri çok sessiz ve benim nabzım tık tık atıyor. Böyle bir yerde bunun nedeni ne olabilir ki? Doğrusu, önceden uygun görülmüş olayların kapıları her yerde açık oluyor.

(Sahne arkasından)

Dostlarım, buraya gelin, buraya gelin.

KRAL- (Kulak vererek) Ah! Sanki ağaçların bulunduğu taraftan bir ses işittim. O yöne doğru ilerleyeyim. (Yürür ve bakınır.) Bu yönden ermişin ailesine mensup bazı genç kızlar geliyor; güçlerinin ölçüsüne göre ellerine geçirdikleri su kaplarıyla genç bitkileri sulayacaklar. (Onları yakından gözetler.) Ne kadar güzel görünüyorlar! Ormanın derinliklerinde saraylarda bile bulunmayan güzeller yaşıyorsa, o zaman koruda yetişen yabani bitkiler bahçede yetişenlerden daha üstün demektir. Şu gölge yerde durayım ve biraz daha bekleyeyim. (Onları gözleyerek bekler.)

(Şakuntalâ, iki arkadaşıyla birlikte, tarif edildiği gibi girer)

ŞAKUNTALÂ- Dostlarım, böyle gelin, böyle gelin.

ANASÜYÂ- Kuzum Şakuntalâ! Çile yerindeki ağaçlar sanırım baban Kâşyapa için senden daha değerli. Baksana, onların havzalarını doldurmak için Navamâlikâ çiçeği gibi narin olan seni görevlendirmiş.

ŞAKUNTALÂ- Bu, sadece babamıza karşı itaatkârlığım değildir; ben kendimi onların kızkardeşleri gibi hissediyorum.

(Çiçekleri sulama hareketi yapar.)

KRAL- Nasıl? Kaṇva'nın kızı bu mu? Doğrusu soylu Kāṣyapa⁴ çile yerinin görevlerini dağıtırken pek az ayrım gözetiyor. Ermiş bu doğal ve büyüleyici biçimi sıkı bir çileye tabi tutmak istiyorsa, Şami ağacını mavi lotus yaprağının ucuyla bölmeyi denesin daha iyi. Neyse, ağaçlar tarafından gizlenmiş olan ben, onun güvenini sarsmayacak şekilde izlemeye devam edeyim. (Öyle yapar.)

ŞAKUNTALĀ- Dostum Anasūyā! Priyamvadā o kadar sıkı bağlamış ki bu ağaç kabuğundan elbise beni çok bunaltıyor. Onu biraz gevşetir misin?

ANASŪYĀ- Tabii. (Gevşetir).

PRIYAMVADĀ- (Gülerek) Sen göğüslerine böylesi şişkinlik veren gençliğine sövsen daha iyi edersin. Beni neden suçluyorsun ki?

KRAL- Güzel konuşuyor. İşte ağaç kabuğundan elbisenin omuzlardan inen narin düğümlerle sığıdığı genç vücut; tıpkı solgun bir yaprağın bir çiçeği sarması gibi, ikiz göğüsleri sararak onların büyüsunün görünmesini engelliyor. Bu kabuk elbise onun biçimine uymuyorsa da, o gerçek bir mücevheri sarıyor. Çünkü üstünü yosun kaplasa da lotus çiçeği her zaman güzeldir. Aydaki benek, tüm karanlığına rağmen, onun büyüsunü artırır. Bu narin kız kabuk elbisenin içinde daha güzel; zaten tatlı bir biçim için ne süs değildir ki?

ŞAKUNTALĀ- (Önüne bakarak) Hafif rüzgârda parmak gibi sallanan yapraklarıyla bu Kesara ağacı sanki beni acilen yanına çağırıyor gibi duruyor. Onunla ilgileneceğim. (Ona doğru yönelir.)

PRIYAMVADĀ- Dostum Şakuntalā, tam orada dur biraz!

ŞAKUNTALĀ- Neden?

PRIYAMVADĀ- Çünkü orada durursan, Kesara ağacı bir sarmaşıkla kaplanmış gibi olacak.

⁴ Kaṇva Kāṣyapa: İki ad aynı ermişin adıdır (ç.n.).

ŞAKUNTALĀ- Sana boşuna Priyamvadā dememişler.⁵

KRAL- Priyamvadā'nın Şakuntalā'ya söylediği doğru. Alt dudağı körpe bir yaprak gibi kızarmış, kolları da bir sarmaşık gibi; gençliği, açan bir çiçek gibi, her yerinden fışkırıyor.

ANASŪYĀ- Şakuntalā, senin "Kırlar Işığı" dediğin Navamālikā'ya bak; hani mango ağacının gelini, unuttun mu onu?

ŞAKUNTALĀ- Ben neredeyse kendimi de unutacağım! (Yaklaşıp sarmaşığa bakar.) Dostum, bu büyüleyici mevsimde sarmaşık ve ağaç çiftinin birleşmesi gerçekleşiyor. Vanacyotsna taze çiçekleriyle gençliğini gösteriyor; Sahakāra da genç yapraklarıyla mutluluğa hazırlanıyor.

PRIYAMVADĀ- (Gülümseyerek) Anasūyā, Şakuntalā'nın bu Vanacyotsna bitkisine neden bu kadar dikkatle baktığını biliyor musun?

ANASŪYĀ- Hayır, bilmiyorum. Neden?

PRIYAMVADĀ- Vanacyotsna'nın kendine uygun bir ağaç bulduğunu görüyor ve "acaba ben de kendime uygun bir koca bulabilir miyim?" diye düşünüyor da ondan.

ŞAKUNTALĀ- Hiç de bile; bu, asıl senin istediğin bir şey. (Elindeki su kabını tıkırdatır.)

KRAL- Bu kızın, ermişin başka bir sınıfa ait kadından peydahladığı kız olduğunu mu düşünmeliyim? Şüpheye bir son vereyim; soylu ruhum ona doğru çekildiğine göre hiç şüphe yok ki o bir savaşçıya layık. Zira, sorunlar şüphelerle kaplandığında iyi insanın en iyi rehberi kalbinin kışkırtmalarıdır. Yine de onunla ilgili daha fazla bilgi edineyim.

ŞAKUNTALĀ- (Heyecanla) Ah! Döktüğüm sudan rahatsız olan bir arı, Navamālikā bitkisinden çıkıp geldi ve yü-

Priyamvadā "güzel konuşan", "hoş konuşan" demektir (ç.n.).

zümün önünde uçuyor. (Arıdan rahatsız olma hareketi yapar.)

KRAL- (Beğeniyle bakarak) Arı ne yana gitse o da yuvarlanan gözlerini o yana çeviriyor. Belki aşkla değil, ama korkuyla, yay kaşlarını kaldırarak gözleriyle işveli bir oyun oynamayı öğreniyor. Ayrıca (bir parça kıskançlıkla); ey arı! Sen sık sık onun dış köşesinden titreyen gözlerine dokunuyorsun; onun kulağına yaklaşıp ona adeta aşk sırlarını fısıldıyorsun; o ellerini salladığı sırada sen onun alt dudagından zevk hazinesini içiyorsun. Ben onun kim olduğunun sersemliği içindeyken sen isteğine ulaşıyorsun!

ŞAKUNTALĀ- Bu arı ısrarından vazgeçmeyecek. Başka bir yere geçeyim. (Yer değiştirip arıya bakar.) Hoppalaa, buraya da geliyor! Dostlar, bana hiç aldırış etmeyen bu kötü arıdan kurtarın beni.

İKİ ARKADAŞ- (Gülümseyerek) Biz hangi güçle seni kurtaralım? Dushyanta'yı çağır! Kutsal koruluklar kral tarafından korunur.

KRAL- Ortaya çıkmak için iyi bir fırsat, korkma! (Bir an duraksar.) Fakat ortaya çıkarsam kral olduğum anlaşılacak. Ne yapalım, bir şekilde konuşacağım.

ŞAKUNTALĀ- (Başka yere geçip arıya bakarak) Nereye gitsem oraya geliyor.

KRAL- (Hızla yaklaşır) Puru soyunun evladı, kötülerini cezalandıran, dünya yöneticisi buradayken, bu saf çileci kızlara terbiyesizce davranan da kimmiş? (Kızların hepsi de kralı görerek şaşırırlar.)

ANASŪYĀ- Ciddi bir şey yok soylu efendim; bizim sevgili arkadaşımız bir arı tarafından rahatsız edilip korkutuldu (Şakuntalā'yı işaret eder.)

KRAL- (Şakuntalā'ya dönerek) Çile yaşamı iyi gidiyor mu?

(Şakuntalā utanarak sessizliğini korur.)

ANASŪYĀ- Kimliği belirsiz bir misafirimiz var; kuzum Şakuntalā, kulübeye gidip meyve ve sunu getir. Burada da ayak yıkamak için su var.

KRAL- Misafirperverlik için gerekli şeyler, tatlı ve içten sözlerinizle yerine getirilmiş oldu bile.

PRIYAMVADĀ- O halde lütfen Saptaparna ağacının altında bir süre oturun, onun gölgesi ve serinliği sizin yorulduğunuzu giderir.

KRAL- Sizler de çalışmaktan yorulmuş olmalısınız.

ANASŪYĀ- Dostum Şakuntalā, misafirimizle beraber olmak bize uygun düşer. Haydi, şuraya oturalım. (Hepsi de otururlar.)

ŞAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Bu kişiyi gördüğüm zaman, niçin içimde bu çile ormanına hiç uymayan bir heyecan hissettim?

KRAL- (Hepsine bakarak) Yaşlarınızın ve güzelliklerinizin eşitliği yüzünden dostluğunuz ne kadar hoş!

PRIYAMVADĀ- (Anasūyā'ya doğru) Bu kim olabilir Anasūyā? Bizimle tatlı tatlı konuşan bu adam, yüzünde asaletin getirdiği canlılıkla krallıktan biri gibi duruyor.

ANASŪYĀ- Ben de merak ediyorum dostum. Şimdi soracağım. (Yüksek sesle) Tatlı konuşmanız bana sizinle konuşmak cesaretini verdi. Krallığın çilekeş evini onurlandıran kimdir acaba? Ve yokluğunuzdan dolayı kedere kapılan hangi halktır? Bu narin kişiliğin dindar koruluğumuza yaptığı zorlu yolculuğun nedeni nedir?

ŞAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Oh, kalbim! Sakın endişe etme. Anasūyā senin düşündüklerini söylüyor.

KRAL- (Kendi kendine) Şimdi kendimi nasıl saklayayım ya da nasıl açığa vurayım? Ne yapalım, şöyle söyleyeceğim (yüksek sesle); hanımefendi, ben Puru soyunun kralı tarafından dinsel törenlerin nasıl yapıldığını

gözlemlemekle görevlendirildim ve bu çile yerine dinsel törenlerin engellenmeden yapılıp yapılmadığına bakmaya geldim.

ANASŪYĀ- O halde çileciler şimdi kendilerine göz kulak olacak birisine sahipler demektir.

(Śakuntalā aşk içeren utangaçlık sergiler.)

İKİ ARKADAŞ- (Onların birbirlerine karşı davranışlarını gözden kaçırmazlar.) Śakuntalā, kuzum, eğer baban bugün buradaysa...

ŚAKUNTALĀ- (Öfkeyle) Ne olacakmış?

İKİ ARKADAŞ- Hayatının en değerli hediyesini vererek bu kimliği saklı misafiri mutlu edebilirdi.

ŚAKUNTALĀ- Bu saçma fikri kafandan at ve konuşma! Seni dinlemeyeceğim.

KRAL- Biz de arkadaşınız hakkında bir şey sormak istedik.

İKİ ARKADAŞ- Efendim, sizin ricanız bize lütuftur.

KRAL- Saygıdeğer Kāşyapa sürekli çile yaşamıyla uğraşırken nasıl oluyor da, söylendiği gibi, bu sizin arkadaşınız onun kızı oluyor?

ANASŪYĀ- Dinleyin efendim! Aile adı Kauşika⁶ olan çok heybetli bir bilge kral var.

KRAL- Ah, evet; onu işittim.

ANASŪYĀ- İşte o bizim sevgili dostumuzun varlık kaynağıdır; her ne kadar terk edilip bakımını ve benzeri şeyleri üstlendiyse de, Kāşyapa baba, onun babasıdır.

KRAL- 'Terk edilmek' sözcüğü merakımı uyandırdı. Baştan itibaren dinlesem iyi olur.

ANASŪYĀ- Dinleyin efendim. Bir zamanlar bilge kral, Gautamī nehrinin kıyısında çok sıkı bir çilecilik ya-

⁶ Asker kökenli ermiş Vişvāmitra (ç.n.).

şamı sürdürmekteyken, onun güç kazanmasından endişelenen tanrılar, ayartması için ona peri kızı Menakā'yı gönderdiler.

KRAL- Evet, tanrılar başkalarının çileciliklerine karşı kıskançlık duyarlar.

ANASŪYĀ- Bahar gelmekteydi ve onun sarhoş edici güzelliğini görünce..... (sözünü tamamlamadan utanarak susar).

KRAL- Devamı belli. Yani o bir periden doğma.

ANASŪYĀ- Kesinlikle öyle.

KRAL- Tabii ki öyle olmalıydı. Aksi halde böylesine güzel bir biçimi hangi kadın verebilirdi ki? Bu titrek ışıklara sahip ışık yeryüzünden doğamaz.

(Şakuntalā başını eğer)

KRAL- (Kendi kendine) İsteğimi gerçekleştirmek için bir fırsat doğdu. Ancak, arkadaşının şaka yollu söylediği, bir koca için istekli olması, bende korku ve endişe yarattı.

PRIYAMVADĀ- (Gülümseyerek Şakuntalā'ya baktıktan sonra krala dönerek) Efendim, bir şeyler söylemeye çalışıyor gibisiniz.

(Şakuntalā parmağını tehdit edercesine arkadaşına sallar.)

KRAL- Doğru anlamışsınız. Erdemli bir yaşam hakkında daha fazlasını bilmek isterim; başka bir şey sormak istiyorum.

PRIYAMVADĀ- Çekinmeyin. Çile çekenlere hiç çekinmeden soru sorulabilir.

KRAL- Arkadaşınızı bilmek istiyorum. Aşka karşı olan bu çileci sözü, evlenene kadar mı geçerlidir, yoksa tıpkı kendi gözleri gibi gözleri olan dişi geyikle ömür boyu birlikte yaşamak için mi verilmiştir?

PRIYAMVADĀ- Efendim, ne kadar dinsel görevlerini yerine getirirse de bu kişi başkasına bağlıdır. Onu uygun bir kocaya vermek babasının düşündüğü bir şeydir.

KRAL- (Kendi kendine neşeyle) Bu isteği yerine getirmek çok zor değil. Kalbim, umutlu ol! Çünkü tüm şüpheler dağıldı. Ateş gibi korktuğum şey dokunulabilir bir mücevher gibi duruyor.

ŞAKUNTALĀ- (Öfkelenir gibi yaparak) Anasūyā, ben gi-
diyorum.

ANASŪYĀ- Niçin?

ŞAKUNTALĀ- Soylu Gautamī'ye Priyamvadā'nın nasıl terbiyesizce konuştuğunu söyleyeceğim.

ANASŪYĀ- Ama dostum, soylu misafirimize gerekli misafirperverliği göstermeden ayrılman hiç doğru değil.

(Şakuntalā hiçbir şey söylemeden hareketini sürdürür.)

KRAL- (Onu engellemek ister, sonra kendini kontrol ederek kendi kendine) Ah! Bir âşığın aklından geçenler hemen vücut diline yansıyor; çünkü çilecinin kızını izlemeyi düşünürken bir anda engellendim ve her ne kadar yerimden kıpırdamadıysam da sanki gittim ve geri döndüm.

PRIYAMVADĀ- (Şakuntalā'yı durdurarak) Tatlım, gitmen hiç uygun değil!

ŞAKUNTALĀ- (Kuşlarını çatarak) Neden olmasın?

PRIYAMVADĀ- Bana iki ağacı sulamak için söz verdin. Önce bu sözünü yerine getir, sonra git. (Onu zorla geri döndürür.)

KRAL- Ama sayın bayan, görüyorum ki bu kız çiçek sulamaktan çok yorulmuş; çünkü omuzları düşmüş, su kaplarını taşımaktan avuçları bir hayli kızarmış; şimdi bile göğüsleri her zamankinden fazla inip kalkıyor; yüzünde ter damlaları birikmiş, kulağındaki Şirīsa çiçeğinin oynamasına engel oluyor. Saç örgüsü çözül-

müş, dağılan saçlarını eliyle tutuyor. Ben onun karşılığını ödeyeceğim. (Bir yüzük vermek ister).

(İki kız yüzüğün üzerindeki harfleri okuyup birbirlerine bakarlar)

KRAL- Beni olduğumdan farklı görmeyin. Bu, kraldan bir hediyedir. Beni kralın bir memuru olarak bilin.

PRIYAMVADĀ- O halde bu yüzük sizin parmağınızdan ayrılmaya layık değildir. Sözleriniz borcu ödedi sayılır. (Hafif gülümser.) Pekâlâ Şakuntalā, bu soylu bey-ya da kralın kendisi- sayesinde özgürsün artık. Gidebilirsin.

ŞAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Eğer o gücü bulabilirsem! (Yüksek sesle) Sen kim oluyorsun da beni gönderiyor veya durduruyorsun?

KRAL- (Şakuntalā'ya bakar ve kendi kendine) Onun bana benim ona hissettiklerimi hissetmesi mümkün mü acaba? Bu, bana bir umut verdi. Çünkü her ne kadar benimle doğrudan konuşmuyorsa da, ben konuştuğum sırada bana doğru kulak kabartıyor. Her ne kadar yüzünü benden yana dönmüyorsa da gözleri çoğu zaman başka taraflara bakmıyor.

(Sahne arkasında) Ey çileciler! Erdemli koruluğumuzun canlılarını elbirliğiyle koruyalım. Çünkü kral Dushyanta'nın bu yakınarda avlandığını söylüyorlar. Atların ayaklarıyla yerden kaldırdıkları akşam kızılığına benzer tozlar, tıpkı bir çekirge sürüsü gibi, çile yerindeki kurumak üzere ağaç dallarına asılmış ıslak elbiselerin üzerine düşüyor. Ayrıca;

Arabanın varlığından korkan bir fil, kutsal koruluğa girip ceylan sürülerini korkutuyor; ayaklarında Vrata-ti halkalarından oluşan zincirlerin izleri var. Dişlerinden biriyle bir ağaç gövdesini kaldırıp yere vuruyor, tıpkı günahlarımızın kesilişi gibi.

(Herkes dinler ve kısa bir şaşkınlık olur)

KRAL- (Kendi kendine) Eyvah! Beni aramakta olan adamlarım kutsal koruluğu rahatsız ediyorlar. Geri dönsem iyi olacak.

İKİ ARKADAŞ- Soylu efendim, bu vahşi fil alarmı bizi çok korkuttu. İzninizle kulübeye dönmek istiyoruz.

KRAL- (Heyeçanla) Evet, siz gidin. Çile yerinizi rahatsız eden hiçbir şeyin olmamasını sağlayacağım.

(Herkes kalkar)

İKİ ARKADAŞ- Soylu efendim, sizi tekrar görmek zevkine bizi ulaştırmanızı rica ettiğimiz için utanıyoruz; zira, size bugün yeterli misafirperverliği gösteremedik.

KRAL- Hayır, öyle değil. Sizleri görmekten onur duydum.

ŞAKUNTALĀ- Anasūyā, ayağıma taze Kuşa otunun sivri ucu battı ve ağaç kabuğundan elbisem Kurabaka dalına takıldı. Kurtarana kadar beni bekleyin!

(Bu bahanelerle gecikip krala bir bakış attıktan sonra kızlarla birlikte gider)

KRAL- Şu anda şehre geri dönmek için hiç istekli değilim. Kutsal koruluktan çok uzakta olmayan kampa, oradaki maiyetimin yanına döneceğim. Doğrusu, Şakuntalā ile dolu olan aklımı ondan ayıramam. Çünkü bedenim öne doğru ilerliyor, fakat kalbim, tıpkı rüzgâra karşı taşınan ipek bir bayrak gibi geri dönüyor.

(Herkes sahneden çıkar)

Birinci Perdenin Sonu

İkinci Perde

(Vidūshaka kederli bir halde girer)

VIDŪSHAKA- (İç çekerek) Ah, benim kaderim! Bu kadar ava düşkün bir kralın dostu olmaktan yoruldum. Yaz güneşinin incelttiği ağaç gölgeleri arasında, gün ortasına kadar, “işte bir geyik”, “aha bir domuz”, “işte kaplan” diye diye şu orman senin bu orman benim dolaşıp duruyoruz. Dağdan gelen sıcak, acı ve yapraklarla dolu derelerin sularından içiyoruz. Düzensiz zamanlarda, genellikle şişte kızartılmış et yiyoruz. Gece-leri de yeterince uyuyamıyorum, çünkü at sırtında yol almaktan eklemelerim yerinden çıkacak gibi oluyor. Daha şafak sökerken kuş avcıları -cariyelerin evlatları- ormana girerken çıkarttıkları gürültüyle beni uyandırıyorlar. Bütün bunlara rağmen derdim bitmiş değil; eski çıbanda yeni bir sivilce büyüyor. Çünkü dün geride kaldığımızda, efendimiz dinsel yaşam alanına girdi ve kötü talihime bakın ki orada, bir çilecinin kızı

olan Şakuntalā ortaya çıktı. Şimdi efendimizin şehre geri dönmek gibi bir niyeti yok. Bugün de o kızı düşünmekten şafağın ışıkları gözlerinde kırıldı. Ne çare! Neyse, giyinip kuşanmadan gidip onu göreyim. (Kalıp dolaşır ve bakınır.) Ah! İşte benim sevgili dostum şu yönden geliyor; çevresinde, ellerinde yay taşıyan, yaban çiçeklerinden yapılmış giysiler giyen Yavana kızları var. Şurada, sanki felç olmuş gibi durayım, bakalım biraz daha dinlenebilecek miyim? (Orada öylece durur.)

(Söylenildiği gibi kral ve yanındakiler girerler)

KRAL- Doğru, sevdiğim kolay elde edilebilir değil; ancak kalbimde sevgi gösteriyormuş gibi bir his var. Aşkımız her ne kadar büyümediyse de karşılıklı özlemlerimiz bize keyif veriyor. (Gülümseyerek) Akli çelinmiş âşık işte böyledir, sevgilisinin duygularını kendisininmiş gibi düşünür. Öyle ki başka bir yere baksa bile o nazik bakışlar, kalçalarının ağırlığından bile olsa o zarif yürüyüş, arkadaşının “dur, gitme” demesine öfkeyle karşılık vermesi, hepsi de şüphesiz benim için yapılmış şeyler. Ah! Âşık kişi nasıl da her yerde kendini buluyor!

VIDŪSHAKA- (Hâlâ aynı pozisyonudadır.) Hey dostum, ellerimi hareket ettiremiyorum, o yüzden sana sadece sözcüklerle zafer dileyebilirim.

KRAL- Bu felç de nereden çıktı?

VIDŪSHAKA- Kendini sıkıntıya soktuğunda benim gözlerimdeki yaşı neden soruyorsun ki?

KRAL- Ne demek istediğini anlamıyorum, düzgün konuş.

VIDŪSHAKA- Pekâlâ dostum, bir kamışta Kubca otunun karakteri olabilir mi, yoksa onun hareketleri nehrin akışına göre midir?

KRAL- Bunun nedeni nehrin akış gücüdür.

VIDÜSHAKA- İşte benim derdim de sensin.

KRAL- Nasıl yani?

VIDÜSHAKA- İmparatorluğun işlerini bıraktınız ve insan ayağı basmamış bu yerde vahşi bir orman adamı gibi yaşıyorsunuz. Doğrusu, her gün yabanıl hayvanların peşinde koştuktan, yerinden oynamış eklemelerime söz geçiremiyorum. Bu yüzden size yalvarıyorum, bana bir gün daha dinlenme izni verin.

KRAL- (Kendi kendine) O, bunu söylüyor; ben ise Kaşva'nın kızını düşünmekten ava karşı zerre istek duymuyorum. Çünkü onun bakışlarını düşününce, burada sevgilimle birlikte yaşayan geyik yavrularını öldürmeye yarayan yayı ve ucundaki oku daha fazla kullanmak istemiyorum.

VIDÜSHAKA- (Kralın yüzüne bakarak) Kafanda bir şeyler var ve onu düşünüyorsun. Ben herhalde boşluğa sesleniyorum.

KRAL- (Gülümseyerek) Ne düşünebilirim ki? Dostumun önerisine kayıtsız kalmamak için duraksadım.

VIDÜSHAKA- Çok yaşa! (Gitmek ister.)

KRAL- Dur dostum, henüz bitirmedim.

VIDÜSHAKA- Emredin kralım!

KRAL- Dinlendikten sonra seni yormayacak bir başka işte yardımını isteyeceğim.

VIDÜSHAKA- Biraz tatlı yemek istiyorsunuz galiba? Her men yerine getiririm.

KRAL- Sana söyleyeceğim. Hey, orada kimse yok mu?

KAPI BEKÇİSİ- (İçeri girerek) Efendimiz emretsinler.

KRAL- Raivataka, bana ordu komutanını çağır.

KAPI BEKÇİSİ- Emredersiniz. (Gider ve komutanla birlikte geri gelir.) Efendimiz emir vermek için bu yöne bakıyorlar, yaklaşınız efendim.

KOMUTAN- (Krala bakarak) Bir kusur olarak bakılsa da avlanmanın kralımıza yarar sağladığı ortada. Baksanıza, dağlarda dolaşan fil gibi bir vücut, güneş ışınlarının etkilemediği ve yay ipinin aralıksız sürtünmelerinden sertleşmiş bir göğüs; en ufak bir yorgunluk belirtisi yok. Kaslarındaki gelişmeden dolayı cüssesinde en ufak bir küçülme yok, sağlıklı ve yaşam dolu. (Yaklaşarak) Kralımız her daim muzaffer olsunlar. Orman, hayvanlarıyla birlikte avlanmak için hazırdır; neden geciktiniz?

KRAL- Avlanmaya karşı konuşan Māṭhavya şevkimi kırdı.

KOMUTAN- (Kendi kendine) Dostum, karşı duruşunu bozma, biraz kralla eğleneyim. (Yüksek sesle) Bu budala saçma konuşuyor; kralımız iyi bir örnektir. Düşünün efendimiz, avcının eriyen yağlarla beli inceler, hafif ve işler hale gelir. Ayrıca hayvanların nasıl korkup öfkелendiğini görebilirsiniz. Hedefine saplanan bir oku görmek, o kişi için müthiş bir şereftir. Avlanmanın kötü olduğunu söyleyenler yanılırlar, hiçbir eğlence onunla kıyaslanamaz.

VIDÜSHAKA- (Öfkeyle) Defol, seni kışkırtıcı! Kralımız kendi uygun doğasını buldu. Ama sen umarım, ormandan ormana dolaşırken, insan burnu özlemiş yaşlı bir ayının pençesine düşersin.

KRAL- Tamam komutan, biz çile yerinin yakınında kalıyoruz. O yüzden sizin sözlerinize uymayacağım. Bırak bugün sığırlar boynuzlarını batıra batıra suya dalsınlar, geyik sürüleri gölgede geviş getirsinler; bırak yaban domuzları göl kenarındaki Mustā otlarını ezsinsinler; benim bu yayım da ipini gevşeterek dinlenmeye çekilsin.

KOMUTAN- Emredersiniz efendim.

KRAL- O halde davulcuları geri çağırın, askerlerime de bu kutsal koruluğa girmelerini yasaklayın. Unutmayın,

çileciler mistik yaşayan seçkin kimselerdir; içlerinde güneş kristallerine benzeyen, dokunulması hoş bir ateş saklarlar ve yabancı bir parıltı gördüklerinde onu dışarı çıkartırlar.

KOMUTAN- Emredersiniz efendim.

VIDŪSHAKA- Defol, seni cariyeye evladı! Kışkırtmak için boşuna konuştun.

(Ordu komutanı çıkar)

KRAL- (Hizmetçilerine bakarak) Av kıyafetlerinizi çıkarın; Raivataka, sen de daha önceki görevine dön.

HİZMETÇİLER- Emredersiniz efendimiz. (Çıkarlar.)

VIDŪSHAKA- Sahneyi temizlediniz. Şimdi şu ağaçların güzel gölgesi altındaki taş parçasının üstüne oturma zamanıdır. Ben de kendi adıma dinleneyim.

KRAL- Yolu göster.

VIDŪSHAKA- Böyle gelin efendim.

(Yürür ve otururlar)

KRAL- Māṭhavya, sen henüz gözlerinin ödülünü almadın, zira tüm varlıkların en güzelini görmedin.

VIDŪSHAKA- Siz önümde yürüyorsunuz da ondan.

KRAL- Herkes kendisinin olanı güzel görür, bense çile yerinin mücevheri olan Şakuntalā'yı güzel görüyorum.

VIDŪSHAKA- (Kendi kendine) Tamam, ona şans tanımayacağım. (Yüksek sesle) Evet sevgili dostum, anlaşılan o ki sevdiğin kişi bir ermiş kızı.

KRAL- Dostum, Puru soyundan olan bir kimse asla unutulmuş olarak kalamaz. Göksel bir periden olan bu kız terk edilince, tıpkı Arka ağacına sarılan Navamālī-kā çiçeği gibi, bu ermişe sarılmış.

VIDÜSHAKA- (Gölerek) Sarayında mücevher gibi parlak kadınları küçümseyen sizin gibi bir insanın bu düşkünlüğü, uzun süre sonra ekşi demirhindi meyvesini özlemeye benziyor.

KRAL- Sen onu görmedin, o yüzden böyle konuşuyorsun.

VIDÜSHAKA- Sizi böylesine hayran bıraktığına göre gerçekten büyüleyici olmalı.

KRAL- Dostum, sana daha ne söyleyeyim ki? O acaba resim olarak çizilip can verilen birisi mi? Ya da Yaratıcının tüm güzellikleri bir araya toplayıp kalıba dökmesiyle oluşmuş biri mi? Yaratıcının gücünü ve onun ayırt edici çizgilerini düşündüğümde, o, bana kadınların en tatlısının eşsiz bir örneği olarak görünüyor.

VIDÜSHAKA- Eğer öyleyse o, tüm kadınları aşağılık hale getirir.

KRAL- Ayrıca şu da benim düşüncemdir ki; bu kusursuz güzellik, koklanmamış bir çiçek, tırnaklarla koparılmamış narin bir filiz, delinmemiş elmas, henüz tadılmamış taze bal, tüm değerli işlerin ödülüdür. Bilmem talih onu bana yaklaştırır mı?

VIDÜSHAKA- O zaman Efendimiz, kızcağız, kafası İngudi yağıyla parlayan bir ermişin eline düşmeden, elini çabuk tutup onu kurtarmalı.

KRAL- O kendi başına buyruk yaşamıyor, babası da burada değil.

VIDÜSHAKA- Peki, gözleri size ne anlatıyordu efendimiz?

KRAL- Bir çilecinin ailesindeki kızlar doğal olarak çekingen olur. O da, yüzüne baktığımda, gözlerini kaçırdı ve aşktan değil de başka bir şeyden dolayı gülümseyormuş gibi yaptı. Aşkın yolu alçakgönüllülükle kontrol edildiği için ne açıkça gösterilebilir ne de bütünülle saklanabilir.

VIDÜSHAKA- Herhalde sizi gördüğü anda gelip kucağınıza oturmasını beklemiyorsunuz!

KRAL- Fakat ayrılırken, çekinerek de olsa, bana ilgisini gösterdi. Çünkü incecik kız birkaç adım gitmişti ki aniden “ayağıma Kuşa otu battı” diyerek durdu ve elbisesini, takılmadığı halde, çalılıklardan kurtarır gibi yaparak bana baktı.

VIDŪSHAKA- Anlaşılan, çile ormanını zevk bahçesi haline getirdiğinize göre, kendinize epey erzak tedarik etmeniz iyi olur.

KRAL- Dostum, bazı ermişler beni tanıdılar; o yüzden, dinsel yerleşim bölgesine girmek için bir bahane bulmalısın.

VIDŪSHAKA- Bahaneye ne gerek var? Siz kral değil misiniz? “Bize ürününüzün altında birini getirin.” diyerek girin.

KRAL- Budala, bir yığın mücevherden daha değerli olan bu çilecilerin farklı bir vergi verme biçimi vardır. Kralların dört sınıftan topladıkları gelip geçicidir; bu çilecilerin bize verdikleri dindarlıklarının altında biri ise ölümsüzdür.

(Sahne gerisinden)

Yaşasın! Artık isteğimize ulaştık.

KRAL- (Dinleyerek) Oh! Ağırbaşlı ve sakın seslerine bakılırsa bunlar ermişler olmalı.

KAPI BEKÇİSİ- (Girerek) Kralımız muzaffer olsunlar! Kapıda iki çileci çocuk var.

KRAL- İyi, onları hemen içeri al.

KAPI BEKÇİSİ- Hemen getiriyorum. (Çıkar ve iki genç çileci ile geri gelir.) Buradan efendim, buradan.

(İkisi de krala bakarlar)

BİRİNCİ- Oh! Bu ne heybetli görünüş, bütünüyle güven aşıyor. Bir ermiştten az aşağıda olan bir kral için çok uygun. Çünkü o herkesin eğlencesine açık olan bir yaşam evresinde duruyor; çabaları bizim güvenliğimiz için olsa da günden güne çileciliğin yararlarını biriktiriyor; tutkularını zapteden ve şairler tarafından sık sık göklere çıkarılan birisi olarak bu krala “rāca” demekten çok “muni”¹ demek daha doğru olur.

İKİNCİ- Gautama! Bu, Indra’nın dostu Dushyanta.

BİRİNCİ- Evet.

İKİNCİ- O halde, kolu şehir kapısının çubuğu gibi uzun olan kralın, karanlık okyanusla sınırlanan tüm dünyayı tek başına koruyor olmasına şaşmamak gerekir. Şeytanlarla ezelden beri düşman olan tanrılar bile, savaşlardan zaferle çıkmak için onun gerilmiş yayına ve Indra’nın şimşegine güvenirler.

HER İKİSİ- (Yüksek sesle) Yaşasın kral!

KRAL- (Koltuğundan doğrularak) Sizi selamlarım.

HER İKİSİ- Talihiniz hep açık olsun. (Meyve sunarlar.)

KRAL- (Eğilerek alır.) Emirlerinizi bilmek isterim.

HER İKİSİ- Çile yerinde yaşayanlar efendimizin burada kaldığını biliyorlar ve efendimizden rica ediyorlar ki....

KRAL- Onların ricası benim için emirdir.

HER İKİSİ- Büyük ermiş Kaṇva’nın yokluğundan yararlanarak bazı ifritler kurban törenlerimizi bozuyorlar. O nedenle, lütfedip arabacınızla birlikte birkaç gece için çile yerimizin efendisi olun.

KRAL- Memnuniyetle kabul ederim.

VIDÜSHAKA- (Kendi kendine) İşte size uygun bir rica!

KRAL- (Gülümseyerek) Raivataka, arabacıma söyle, arabamı ve yayımı getirsin.

KAPI BEKÇİSİ- Emredersiniz efendim. (Çıkar.)

Rāca “kral”, muni ise “Brahman ermiş” demektir (ç.n.).

HER İKİSİ- (Sevinçle) Bu, atalarının izinden giden size çok yakışır; gerçekten de Puru soyundan gelenler, mağdur durumdakileri korkudan kurtarmak için kurbanı yöneten din adamı olmuşlardır.

KRAL- (Eğilerek) Sizler önden gidiniz, ben peşiniz sıra geleceğim.

HER İKİSİ- Zafer sizinle olsun! (Sahneden çıkarlar.)

KRAL- Māṭhavya, Śakuntalā'yı görmek için merak duyuyor musun?

VIDŪSHAKA- Önce merakım sular seller gibi akıyordu, ancak bu ifrit lafını duyunca tek bir damla bile kalmadı.

KRAL- Korkma, benim yanımda olacaksın.

VIDŪSHAKA- Ifritlerden korunuyorum.

KAPI BEKÇİSİ- (İçeri girer.) Araba hazır ve efendimizin zafere doğru ilerlemesi için bekliyor; ancak şu anda Karabhaka burada, şehirden yeni gelmiş ve kraliçe annenizden bir mesaj getiriyor.

KRAL- (Saygıyla) Ne, annem mi göndermiş?

KAPI BEKÇİSİ- Evet.

KRAL- Tamam, onu bana getir.

KAPI BEKÇİSİ- Pekiyi. (Gider ve Karabhaka ile birlikte geri gelir.) Efendimiz buradalar, ilerleyin.

KARABHAKA- Zafer kralımızın olsun! Kraliçe ana şu emri gönderdi: Dört gün sonra Putrapindapālana denilen oruç başlayacak; bu nedenle kralımızın varlığıyla bizi mutlaka onurlandırmaları gerekiyor.

KRAL- Bir yanda kutlu ermişlerin verdiği görev, diğer yanda saygıdeğer annemin emirleri; ikisini de geri çeviremem, ne yapacağım ben?

VIDŪSHAKA- Triṣanku² gibi öylece kal.

Triṣanku: Bir ölümlü olarak cennete gitmek isteyen ermiştir. Vasishtha ve yüz oğlu onun bu isteğine karşı çıkar. Viśvamitra ise onun isteğinin yerine gelmesinden yanadır. Sonunda bu iki çekişmenin arasında, Triṣanku gökte asılı olarak kalır (ç.n.).

KRAL- Doğrusu kafam hayli karıştı. Bir nehrin akıntısı önüne bir kaya parçası çıktığında su nasıl ikiye bölünürse, ben de öyle oldum; yapılması gereken iki ayrı görev ve iki ayrı yer beni allak bullak etti. (Derin derin düşündükten sonra) Kraliçe ana sana oğlu gibi davranır. O yüzden oraya sen git ve ona, aklımın nasıl ermişlere yapacağım hizmetlerle dolu olduğunu anlat; sen bir oğulun işlerini görecektir niteliklere sahipsin.

VIDŪSHAKA- Tamam, ama benim gerçekten ifritlerden korktuğumu düşünmüyorsun değil mi?

KRAL- (Gülümseyerek) Böyle bir şey hiç mümkün olabilir mi?

VIDŪSHAKA- Ancak, kralın küçük kardeşi olarak gitmem uygun olur.

KRAL- Elbette, tüm maiyetimi sana vereceğim; hem böylece kutsal koruluk da rahatsız edilmemiş olur.

VIDŪSHAKA- (Gururla) O halde ben artık genç prensim.

KRAL- (Kendi kendine) Bu adam gevezenin tekidir, şimdi gider şu sıra peşinden koştuğum şeyi saraydaki kadınlara anlatır. O yüzden ona şöyle söyleyeyim. (Vidūshaka'yı eliyle tutar ve yüksek sesle konuşur) Dostum, çile yerine sadece ermişlere saygımdan dolayı giriyorum. Ermiş kızı Şakuntalā'ya gerçekten ilgi duyduğumu düşünmeyesin. Düşün; nerede biz, nerede güvercin besleyip bir yabancıya âşık olacak o! Dostum, şaka olarak söylenmiş ucuz laflar ciddiye alınmamalı.

(Hepsi sahneden çıkar)

İkinci Perdenin Sonu

Üçüncü Perde

(Kurban sunucunun öğrencisi,
elinde Kuşa otuyla içeri girer)

ÖĞRENCİ- Kral Dushyanta'nın gücü ne kadar büyük! Efendi hazretleri çile yerine girdiği andan itibaren dinsel törenlerimizi hiç bozulmadan uygulayabiliyoruz. Oktan söz etmeye ne gerek var? Onun yayının uzaktan gelen tınlama sesi, adeta öfkeli bir mırıltı gibi tüm engelleyicilerimizi kaçırmaya yetti. Şimdi şu elimdeki Kuşa otlarını, kurban taşının çevresine serpmek üzere din adamlarına vereyim.

(İllerler ve bakınır. Boşlukta bir ses duyulur.) Ah! Priyamvadā, bu Uṣīra merhemini ve saplarıyla birlikte lotus yapraklarını kimin için taşıyorsunuz? (Bu sesi duymuş gibi davranır.) Sen ne diyorsun? “Śakuntalā, güneş ışınlarının açtığı zarardan son derece rahatsız, bunlar onun bedenini rahatlatmak için.” İyi, o zaman çabuk ol; o bizim soyumuzun başı olan soylu Kaṇ-

va'nın yaşam soluğudur. Ben de Gautamî'ye kurban töreninde kullanmak üzere bazı şifalı sular göndereceğim.

(Çıkar)

Öndeyiş burada biter.

(Bir âşığın umutsuz durumunu betimleyerek
kral Dushyanta girer)

KRAL- (İçini çekerek) Çilenin gücünü biliyorum; kızın kendisinin hanımı olmadığıнын farkındayım ve kalbim, tıpkı eğimli yüzeyde duran su damlası gibi, ondan vazgeçip geri dönemiyor. Ey çiçek kollu Aşk Tanrısı, gerek sen, gerekse Ay, çok güvenilir olduğunuz halde tüm âşıkları kurnazca kandırıyorsunuz. Çünkü senin çiçeklerden yapılma okların ve Ay'ın serin ışıkları bana hiç de öyle görünmüyor. Ayın saçtığı nemli ışıklarda ateş var ve senin çiçek okların pek sert, pek acımasız. (Aşk acısıyla kıvranıyor gibi yapar; öfkeyle) Oklarının böyle acımasız olmasının nedeni ne olabilir ki? (Anımsayarak) Ha, tamam. Hara'nın¹ öfkesi, okyanusun dibindeki bir ateş gibi seni yakıyor; yoksa küle dönmüş sen beni nasıl böyle yakıp kavurabilirsin ki, ey ruhları kışkırtan?

Yine de bayrağında balık işareti taşıyan ve bana aralıksız acı veren bu tanrı, onun geniş ve büyüleyici gözleriyle beni vurmakla bana gerçek mutluluğu vermiş olacak. (Acıyla dolaşır.) Kurban töreninin sonunda törencilerin bana izin verdiği şu durumda, acılı ruhumu neyle rahatlatabilirim? (İç çekerek) Sevdiğimi

Hara, Tanrı Şiva'dır. Şiva bir keresinde Aşk Tanrısı Kama'yı yakıp küle çevirmişti (ç.n.).

görmekten başka beni kendime ne getirebilir ki? O halde onu bulmalıyım. (Güneşe bakarak) Şakuntalā ve arkadaşları günün bu sıcak saatlerini muhtemelen Mālinī nehrinin sarmaşıklarla kaplı kıyılarında geçiriyorlardır. Oraya doğru gideyim. (Hareket eder, mimikler yapar ve gerçekten hissediyormuş gibi konuşur.)

Ah! Taze esintinin bulunduğu bu yer çok güzel! Lotusların hoş kokusuyla dolu, Mālinī nehrinin dalgalarıyla ufak dalları uzağa sürükleyen bu esintiyi, bedensiz tanrının alevlendirdiği uzuvlarımla kucaklayabilirim. (Yürür ve bakınır.) O, kamışların çevrelediği sarmaşıklarla kaplı şu kameriyede olmalı. (Aşağı bakarak) Çünkü kapısındaki beyaz kumda, önden kaldırılmış, arka kısmından bastırılmış halde, ayaklarının ve kalçalarının izi var. Şu dallara doğru bakayım. (Yürür ve öyle yapar, neşeyle) Ah! Gözlerim mutlulukla doldu. Düşüncelerimdeki sevgili, çevresinde iki kız arkadaşı ile şu çiçeklerin arasındaki düz kaya parçasının üstünde yatıyor. Onların birbirlerine neler söylediklerini duymak istiyorum. (Onları gözetlemeye başlar.)

(İki arkadaşıyla birlikte Şakuntalā girer)

İKİ ARKADAŞ- (Sevgiyle yelpazeleyerek) Sevgili Şakuntalā, lotus yapraklarının rüzgârı seni serinletiyor mu?
ŞAKUNTALA- Nasıl? Dostlarım beni mi yellendiriyorlar?

(İki arkadaş üzüntüyle birbirlerine bakarlar)

KRAL- Şakuntalā ciddi şekilde sıkıntılı gözüküyor. (Tahmin ederek) Bu havanın sıcak olmasından mı yoksa aklımdan geçenlerden mi? (Özlemle bakarak) Hiç şüphe duymamam gerekir; Uşîra merhemi göğsüne sürü-

luyor, lotüs saplarından yapılmış bilezikleri de gevşek duruyor. Bu sıkıntılı halinde bile sevgilim fazlasıyla güzel. Şurası bir gerçek ki aşk ile yaz ateşi birbirine benziyor; ancak sıcaklığın yarattığı sıkıntı kızlara bu kadar güzel görüntü veremiyor.

PRIYAMVADĀ- (Fısıldayarak) Anasūyā! Śakuntalā dindar kralı gördüğü ilk andan itibaren çok etkilenmiş gözüküyor. Şu hastalıklı hali bunu göstermiyor mu?

ANASŪYĀ- Dostum, aynı şeyden ben de şüphe ettim. Haydi, bunu ona soralım. (Yüksek sesle) Sevgili dostum, sana bir şey sormak istiyorum. Sen gerçek bir sıkıntı içindesin.

ŚAKUNTALĀ- (Yattığı yerden doğrularak) Sevgili dostum, ne sormak istiyorsun?

ANASŪYĀ- Sevgili Śakuntalā, biz aşka dair şeyler konusunda pek cahilizdir. Ancak senin durumun bende, masallarda âşık olanların halini çağrıştırdı. Bize sıkıntının nedenini anlat. Derdini söylemeyen derman bulamaz.

KRAL- Anasūyā düşüncelerime tercüman oldu.

ŚAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Oluşturduğum bağ çok güçlü; yine de onu açıklamaktan acizim.

PRIYAMVADĀ- Doğru söylüyor Śakuntalā. Sorununu neden göz ardı ediyorsun? Güzelliğin seni terk etmese de organların günden güne harap oluyor.

KRAL- Priyamvadā doğru söylüyor. Çünkü gerçekten de yanakları içeri doğru çökmüş, göğüsleri sıkılığını yitirmiş, beli daha öncekine nazaran daha ince, omuzları çok sarkmış, benzi sararmış halde. Aşkın işkencesi altında, tıpkı rüzgâr dokunduğunda yaprakları kuru-yan Mādhavī sarmaşığı gibi, hem büyüleyici hem de acınacak halde gözüküyor.

ŚAKUNTALĀ- Dostum, başka kime anlatabilirim ki? Ama şimdi de sizi üzmüş olacağım.

İKİ ARKADAŞ- Biz de aynı sebepten ısrar ediyoruz. Çünkü taşınabilir olması için kederin, birbirini seven dostlar tarafından paylaşılması gerekir.

KRAL- Onun sevincini olduğu kadar kederini de paylaşan insanlar böyle sorduklarına göre, artık o da göğsünde sakladığı illeti açıklamaktan çekinmeyecektir. Her ne kadar tekrar tekrar dönse ve benim özlemimle dolu görünse de şu anda onun yanıtını duymak için endişeliyim.

ŞAKUNTALĀ- Dostum, o erdemli kralı kutsal koruluğumuzda gördüğüm andan itibaren.... (Konuşması kesilerek utanır.)

İKİ ARKADAŞ- Konuş sevgili dost.

ŞAKUNTALĀ- O andan sonra ona duyduğum aşkla bu kötü duruma düştüm.

KRAL- (Neşeyle) Duyulmaya değer olan şeyi duydum. Doğrusu ateşimi çıkartan şey aşktı ve onu giderecek olan da yine aşk olacaktır. Tıpkı yaz sonunda bir günün, kendi yarattığı sıcakıyla bunalıtığı insanları siyah bulutlarla yatıştırmaması gibi.

ŞAKUNTALĀ- Eğer bir yolunu bulmayı kabul ederseniz iyi kral halime acır. Aksi halde beni su ve susam tohumlarıyla ıslatırsınız.²

KRAL- Bu sözler tüm şüpheleri ortadan kaldırdı.

PRIYAMVADĀ- (Fısıldayarak) Anasūyā, o çok fena âşık olmuş ve en ufak bir gecikmeyi kaldıramaz durumda. Sevgisini yönelttiği kral, Puru soyunun mücevheri gibi. O yüzden ona yardım etmek en iyisi.

ANASŪYĀ- Aynen katılıyorum.

PRIYAMVADĀ- (Yüksek sesle) Sevgili dostum, şansın var ki sevgin sana layık bir kişiye karşı. Büyük bir nehir denizden başka nereye akar ki? Atimukta sarmaşığı-

² Aksi halde ölürüm demek istiyor (ç.n.).

nın filizlerini Mango'dan başka hangi ağaç destekleyebilir ki?

KRAL- Hilali izleyen şu iki Viṣākhā yıldızı ne harika!

ANASŪYĀ- Ancak, ne yolla dostumuzun arzusunu çabuk ve gizli bir şekilde yerine getirebiliriz?

PRIYAMVADĀ- Çabuk olmak zor değil, fakat gizlilik üzerinde düşünmek gerekir.

ANASŪYĀ- Ne demek istiyorsun?

PRIYAMVADĀ- Şu günlerde uykusuz dolaşan kralın onun aşkından zayıfladığını görüyoruz.

KRAL- Bu doğru, gerçekten öyleyim. Çünkü içerideki acıyla ısınmış ve her gece gözümün köşesinden akıp kolumda dinlenen gözyaşlarıyla ıslanan, arada bir yayımdan kalan yara izlerine değmeden kayan şu altın bileziği devamlı geriye itip duruyorum.

PRIYAMVADĀ- (Düşünerek) Tamam, ona bir aşk mektubu yazacak. Ben de onu çiçeklerin arasında saklayacağım ve bir tanrıya tapınacağı sırada o bahaneyle mektubun eline geçmesini sağlayacağım.

ANASŪYĀ- Güzel bir plan, bunu beğendim; Śakuntalā buna ne diyor acaba?

ŚAKUNTALĀ- Ne? Arkadaşımın planına nasıl güvenmem ki?

PRIYAMVADĀ- İyi, o halde başlangıcında kendini belirterek güzel bir kompozisyon düşün.

ŚAKUNTALĀ- Tamam dostum, düşüneceğim, ancak ya beni küçük görürse diye korkudan kalbim çarpıyor.

KRAL- (Keyifle) Utangaca bak, karşında reddedilmekten korkan senle birleşmek için can atan bir adam var. Arayan servete kavuşur ya da kavuşmaz; peki, ya servet arayanı bulursa arayan ne yapsın?

İKİ ARKADAŞ- Kendini küçük görme! İçindeki ateşi söndürmek için kim sonbahar ayının ışığından kaçınmaya çalışır?

ŞAKUNTALĀ- (Gülümseyerek) Tamam o halde hazırım.

(Oturur ve düşünmeye koyulur)

KRAL- Gözümü kırpmadan sevdiğimi izlemek ne kadar güzel bir şey! Çünkü sarmaşık gibi kalkmış kaşıyla ve heyecanla titreyen yanaklarıyla bana olan aşkını gizleyerek bir şeyler yazmaya çalışıyor.

ŞAKUNTALĀ- Şey, küçük bir şarkı geldi aklıma, ama yazacak hiçbir araç gereç yok.

PRIYAMVADĀ- Al şu papağanın göğsü kadar yumuşak lotus yaprağını, oraya tırnağınla kazıyarak yaz.

ŞAKUNTALĀ- (Denildiği gibi yapar) Dostlarım, dinleyin olmuş mu?

İKİ ARKADAŞ- Dinliyoruz.

ŞAKUNTALĀ- (Okur) Sizin duygularınızı bilmiyorum; fakat ey zalim insan, benim her tarafım gece gündüz sizin aşkınızla yanıyor.

KRAL- (Hemen ortaya çıkar.) Ey narin kız, aşk asıl sürekli bitip tükenen beni yakıyor; zira gün, lotusu, ayın soldurduğu kadar soldurmaz.

İKİ ARKADAŞ- (Neşeyle) Aşkınıza hemen kavuşmanız ne güzel!

(Şakuntalā doğrulmaya çalışır)

KRAL- Kendinize acı vermeyin. Çabuk solan lotus sapa-
rının kokusuyla dolu çiçeklerden yapılmış yatağınızı
ezen fena halde yanmış durumdaki bedeninizi, forma-
lite törenlerle rahatsız etmenin bir anlamı yok.

ANASŪYĀ- Bu taşın üstüne oturunuz lütfen.

(Kral oturur, Şakuntalā utanır)

PRIYAMVADĀ- Birbirinize âşık olduğunuz ortada. Ancak arkadaşına duyduğum sevgi gereksiz bir şey söylememe neden oluyor.

KRAL- Kusursuz hanım, buna çekinmeyin. Çünkü istediğini söyleyememek sonradan pişmanlığa yol açar.

PRIYAMVADĀ- Bir kral, krallığı altında yaşayan halkın sorunlarını gidermelidir; sizin göreviniz budur.

KRAL- Bundan yüce bir şey yoktur.

PRIYAMVADĀ- O halde lütuf buyurun ve sizin için duyduğu kutsal aşk yüzünden durumu değişmiş olan bu sevgili arkadaşımızın yaşamını korumanız altına alın.

KRAL- Kusursuz hanım, bizim aşkımız karşılıklıdır. Onu her şekilde himaye ederim.

ŞAKUNTALĀ- (Priyamvadā'ya bakarak) Krallığındaki eşlerinden ayrı kalmış olan erdemli kralı neden üzüyorsunuz?

KRAL- Ey büyüleyici gözleri olan, kalbimdeki sensin, o başka kimseye ait değil; eğer öyle düşünüyorsan, bir kez aşk okuyla öldürülmüş olan beni bir kez daha öldürmüş olursun!

ANASŪYĀ- Dostum, kralların birçok gözde kadını olur. O nedenle, öyle davranmalısınız ki sevgili arkadaşımız akrabalarına karşı utanç içinde kalmasın.

KRAL- Güzel hanım, bu kadar söze ne gerek var? Benim birçok karım olmasına rağmen sadece iki tanesi benim yaşamımın onurudur; biri denizlerle çevrili toprak, diğeri ise sizin arkadaşınızdır.

İKİ ARKADAŞ- Çok memnun olduk.

PRIYAMVADĀ- (Bir bakış atarak) Anasūyā, şurada gözlerini bu yöne çevirip annesini arayan küçük bir ceylan var, gel gidip annesini bulmada ona yardım edelim.

(İkisi çıkarlar)

ŞAKUNTALĀ- Beni burada yalnız bırakmayın. Biriniz geri dönün.

İKİ ARKADAŞ- Dünyanın koruyucusu senin yanında!
(Sahneden çıkarlar.)

ŞAKUNTALĀ- Ama nasıl olur? Gerçekten gittiler.

KRAL- Endişelenmeyin. Yanınızdaki kişi tapınıcınızdan başkası değil. Serin lotus yapraklarını sallayarak nemli rüzgâr yaratıp sizi serinleteyim mi? İsterseniz lotuslar gibi kırmızı ayaklarınızı kucağıma koyun, onlara masaj yapıp sıkıntınızı hafifleteyim, ey yuvarlak kalçalı!

ŞAKUNTALĀ- Saygıyla bağlı olduğum kimselere böyle bir kabahatte bulunamam.

(Kalkar ve gitmek ister)

KRAL- Güzel kız, gün yeterince serinlemedi ve bulunduğu durum daha iyi. Göğsünü örten lotus yapraklarını ve çiçeklerden yapılma kameriyeyi bırakıp bütün bedenini sıkıntıya sokacak güneşin altına çıkmamanın ne anlamı var?

(Zor kullanarak onu geri döndürür)

ŞAKUNTALĀ- Ey Puru soylusu, kendinize hâkim olun. Her ne kadar aşkla yanıp tutuşuyorsam da henüz kendimi verecek gücüm yok.

KRAL- Utangaç kız, büyüklerinden korkma. Çünkü kanunları iyi bilen, sizin toplumun başkanı soylu babanız görse bile bir itirazı olmaz. Ayrıca krallığımdaki pek çok bilge kişinin kızı Gandharva³ usulüyle evlenmiştir ve babaları da bunu onaylamışlardır.

Hiçbir tanık olmaksızın, kadın ve erkeğin sevişerek gerçekleştirdikleri evlilik biçimi (ç.n.).

ŞAKUNTALĀ- Beni bir an için bırakın, tekrar arkadaşlarıma bir danışayım.

KRAL- Tamam, bırakacağım.

ŞAKUNTALĀ- Ne zaman?

KRAL- Ey güzel, tıpkı dokunmadığı çiçekten bal almaya çalışan bir arı gibi, senin alt dudağındaki balı almadıkça seni bırakmam.

(Yüzüne doğru eğilir, Şakuntalā reddeder gibi yapar, sahne gerisinden sesler gelir)

Ey dişi Çakravāka kuşu⁴, eşine elveda de, zira gece yaklaşıyor.

ŞAKUNTALĀ- (Aceleyle) Hey Paurava, bu nasıl olduğumu görmeye gelen Gautamī Ana'dır. Hemen şu dalların arkasına saklan.

KRAL- Tamam. (Saklanır; yanında Şakuntalā'nın arkadaşları ve elinde bir kapla Gautamī girer.)

İKİ ARKADAŞ- Buradan, soylu Gautamī buradan.

GAUTAMĪ- (Şakuntalā'ya yaklaşarak) Yavrum, vücudunun ateşi biraz azaldı mı?

ŞAKUNTALĀ- Saygıdeğer Ana, şimdi daha iyiyim.

GAUTAMĪ- Bu Kuşa otuyla karışık su senin acını kesinlikle giderir. (Şakuntalā'nın başına o sudan serper.) Yavrum, gün ağarıyor, gel kulübemize gidelim.

(Giderler)

ŞAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Ey kalbim, isteğine ulaşmak üzereydin, ama sen cesaret gösteremedin; o halde şimdi neden pişmanlıkla doluyor ve ayrılık acısına

⁴ Bu kuşların, gün bitince ayrı düştükleri ve gece boyunca yas tuttukları rivayet edilir (ç.n.).

kapılıyorsun? (Birkaç adım attıktan sonra yüksek sesle) Elveda acılarımı paylaştığım kameriye, umarım gölgede yine mutlu olurum. (Şakuntalâ keder içinde, diğerleriyle birlikte oradan uzaklaşır.)

KRAL- (Önceki yerine geri döner; içini çekerek konuşur.) Bir kimsenin isteklerinin gerçekleşmesinde önüne ne engeller çıkıyor! Çünkü alt dudağını parmaklarıyla gizleyen, yumuşak kirpikli yüzüyle, karşı koyan sözleriyle kekeleyip başka tarafa dönmeye çalışırken olağanüstü güzel görünen bu kız, öpmediği halde bana yaklaştı! Şimdi ben nereye gideyim? En iyisi sevgili-min yattığı şu sarmaşıklarla kaplı kameriyede bir süre daha kalayım. (Çevresine bakınır.) İşte, taşın üzerindeki çiçeklerden yapılmış yatağında hâlâ onun izi var; işte tırnaklarıyla yazdığı solmuş haldeki lotus yaprağından aşk mektubu; şu da kolundan düşmüş olan lotus sapından yapılma bileziği. Bunlara baktığım zaman, o buradan gittiği halde, kendimi bu kameriyeden ayıracak gücü bulamıyorum.

(Gökten bir ses duyulur)

Ey kral! Akşam kurbanı başladı; akşam bulutu gibi siyah et yiyici ifritler, alev alev yanan sunağın çevresinde, oradan oraya dolaşıp çeşitli yollarla terör estiriyorlar.

KRAL- Hemen geliyorum. (Çıkar.)

Üçüncü Perdenin Sonu

Dördüncü Perde

(Çiçek topluyormuş gibi yaparak iki arkadaş girerler)

ANASŪYĀ- Sevgili Priyamvadā, Şakuntalā'nın kendisine yaraşır bir eş bulup Gandharva usulüyle evlenmesi kalbimi ne kadar rahatlatıyorsa da, yine de içimde garip bir sıkıntı var.

PRIYAMVADĀ- Ne demek istiyorsun sen?

ANASŪYĀ- Kurban töreni sona erdiği için gitmesine izin verilen dindar kral sarayına döndüğü zaman, haremindeki kadınları etrafını sardığında, burada yaşadıklarını hatırlayacak mı, hatırlamayacak mı bilmiyorum!

PRIYAMVADĀ- Bunun için endişelenmemelisin. Böyle üstün kişilikler böyle erdemsiz davranışlarda bulunamazlar. Ben asıl babasının olup bitenleri duyduğu zaman ne tepki vereceğini merak ediyorum.

ANASŪYĀ- Ben sana söyleyeyim; kabul edecektir.

PRIYAMVADĀ- Nereden biliyorsun?

ANASŪYĀ- Bir kimse, kızını erdem sahibi bir kocaya vermek ister de ondan; ayrıca kader bunu sağladıysa eğer, babasının da isteği zahmetsizce gerçekleşmiş demektir.

PRIYAMVADĀ- (Çiçek sepetine bakarak) Dostum, sunak için yeterince çiçek topladık.

ANASŪYĀ- Ama sevgili arkadaşımız Şakuntalā'nın kaderini gözleyen tanrıyı çok iyi bir şekilde onurlandırıp memnun etmeliyiz.

PRIYAMVADĀ- Evet, doğru. (Çiçek toplamayı sürdürürler)

(Sahne gerisinden)

Heey, kimse yok mu, ben geldim?!

ANASUYĀ- Kuzum, bu bir konuk sesine benziyor.

PRIYAMVADĀ- Neyse ki Şakuntalā kulübenin yakınında. (Kendi kendine) Ama bugün kalbi çok uzakta.

ANASŪYĀ- Sanırım bu kadar çiçek yeter. (Oradan ayrılırlar.)

(Sahne gerisinden)

Seni saygısız kişi, madem sen benim gibi dindar ve çileci konuğuna gerektiği gibi davranmıyorsun, ben de sana lanet okurum: "Dilerim seni böylesine kayıtsız kılan kişinin karşısına çıkıp kendini hatırlatmaya çalıştığında o, tıpkı sarhoş bir insan gibi, daha önce söylediği sözleri hatırlayamaz."

PRIYAMVADĀ- Eyvah eyvah! Hiç de hoş olmayan bir şey oldu. Dalgınlığından dolayı Şakuntalā, saygıya layık bir kimseyi ihmal etti. (İleri doğru bakarak) Bu sıradan birisi değil! Büyük ermiş, sinirli Durvāsas! Lanet

okuyup hızla uzaklaştı. Onun dediğinin dışına çıkmak olanaksızdır. Ateşten daha çok ne yiyip bitirici bir güce sahiptir ki?

ANASŪYĀ- Çabuk git, ayaklarına kapan, onu geri getir; ben de bu arada onu yatıştırmak için su ve sunu hazırlayayım.

PRIYAMVADĀ- Tamam. (Çıkar.)

ANASŪYĀ- (Tökezler gibi yaparak) Ah, heyecanımdan tökezledim ve çiçek sepeti elimden düştü.

(Çiçekleri tekrar toplamaya başlar)

PRIYAMVADĀ- (İçeri girerek) Böyle kötü kişinin dilekleri nasıl kabul edilebilir? Yine de onu biraz yumuşattım.

ANASŪYĀ- (Gülümseyerek) Bu da bir şeydir! Anlatsana ne oldu!

PRIYAMVADĀ- Geri dönmüyordu, yalvardım, dedim ki: “Kutlu efendimiz, bu kızımızın müthiş çileciliğini tanımayarak işlediği ilk kabahattir, ne olur büyüklük gösterip onu affedin.

ANASŪYĀ- Sonra.

PRIYAMVADĀ- Sonra o “bu lanetim, işaret olarak verilmiş olan mücevher ortaya çıkartılıp gösterilene kadar geçerli olacaktır” dedi ve gözden kayboldu.

ANASŪYĀ- Şimdi rahat edebiliriz; iyi kalpli kral ayrılmadan önce, üstünde adının yazılı olduğu bir yüzüğü hatıra olarak vermişti. Şakuntalā’nın sorununun çözümü kendi elinde demektir.

PRIYAMVADĀ- Gel dostum, tanrılara tapınmaya gidelim.

(Yürüyüp giderler)

PRIYAMVADĀ- (Dikkatle bakarak) Anasūyā, bak! Sevgili kızımız sol elini yüzüne dayamış bir resim gibi duru-

yor. Kocasını öyle düşünüyor ki, bırak bir yabancıyı, kendisini bile tanıyacak durumda değil.

ANASUYĀ- Priyamvadā, bu olay ikimizin arasında kalsın; bu dünya tatlısı kıza yansıtmayalım.

PRIYAMVADĀ- Kaynamış suyu kim bir yaseminin üstüne dökmek ister ki?

(Giderler)

Giriş sahnesinin sonu.

(Henüz uykudan kalkmış olan Kaṇva'nın bir müridi girer)

MÜRİT- Hac yolculuğundan dönen soylu Kāśyapa, saatin kaç olduğunu sormuştu. Açık havaya çıkayım ve geceye ne kadar kalmış bakayım. (Yürür ve gözlem yapar.) İşte gün ağarıyor! Çünkü bir tarafta şifalı bitkilerin efendisi batı dağının doruğundan batarken, diğer taraftan Aruna¹ tarafından müjdelenen güneş görünür hale geliyor. Gökyüzünün bu doğan ve batan ikiz ışığını izleyen insanlar, adeta yaşamlarındaki doğuş ve batışları da izler gibiler. Yine demek gerekir ki, ay saklandığı zaman gece lotusu göze daha fazla zevk vermez olur; onun güzelliği artık sadece hafızalardadır. Sevdiğinden ayrı düşmüş narin bir kızın kederi de her türlü ölçünün dışında büyüklükte taşınabilir bir yükür.

ANASŪYĀ- (Aceleyle girer.) Her ne kadar dünyalık işlere pek ilgi duymasam da Śakuntalā'ya kral tarafından ayıplanacak bir biçimde davranıldığını düşünüyorum.

MÜRİT- Gidip hocama kurban saatinin geldiğini bildireyim. (Çıkar.)

Güneşin arabacısı olarak kişileştirilmiş olan şafak vakti (ç.n.).

ANASŪYĀ- Tamamen uyanık olduğum halde ne yapacağımı bilmiyorum! Ellerim ve ayaklarım sabahın alışılmış işlerini görmeye gitmiyor. Aşk Tanrısı zaferini kutlayabilir, zira saf kızın sadakatsiz adama güvenmesini sağlayarak onu kandırdı. Bu değişikliğin nedeni Durvāsas'ın laneti olmasın? Yoksa böyle tatlı konuşan iyi kralın bu kadar uzun zaman geçtiği halde bir mektup göndermemesini nasıl açıklayabiliriz? O halde bir işaret olarak bıraktığı yüzüğü ona göndermek gerek. Zorluğa alışmış çileciler arasından kime yalvarmalı? Ne kadar kararlı olursam olayım, arkadaşım Śakuntalā'nın Dushyanta ile evlendiğini ve hamile kaldığını hac yolculuğundan dönen Kāśyapa babaya söyleyecek cesaretim yok. Bu koşullar altında ne yapacağız bilmem?

PRIYAMVADĀ- (Neşeyle girer.) Acele et sevgili dostum, haydi, Śakuntalā'nın ayrılışını kutluyoruz.

ANASŪYĀ- Ama nasıl olur?

PRIYAMVADĀ- Dinle. Tam Śakuntalā'ya iyi uyuyup uymadığını sormaya gitmiştim ki o anda kızını kucaklamakta olan Kāśyapa babayı gördüm. Śakuntalā utançla başını eğmiş duruyordu, babası ise onu kutlayıp şöyle söylüyordu: "Ne mutlu! Ne kadar duman görüşü engellese de kurbanın sunusu doğruca ateşe düştü. Yavrum, kusursuz bilgiye sahip bir mürit gibi hiç kederlenmemelisin. Bugün, yanında çilecilerle birlikte seni kocana göndereceğim."

ANASŪYĀ- Fakat olan biteni Kāśyapa babaya kim anlattı?

PRIYAMVADĀ- Kurban alanına girdiğinde duyduğu cimsiz şiirsel bir ses.

ANASŪYĀ- (Hayretle) Nasıl bir şiir?

PRIYAMVADĀ- (Sanskrit konuşarak)

dushyantenāhitam teco dadhānām bhūtaye bhuvah
avehi tanayām brahmannagnigarbhām śamīmiva.²

ANASŪYĀ- (Priyamvadā'ya sarılarak) Çok mutluyum şekerim, çok; ama Śakuntalā'nın bugün ayrılacağını bilmek mutluluğuma keder karıştırıyor.

PRIYAMVADĀ- Hayatım, şimdi tüm endişeleri bir kenara bırakmalı, sadece zavallı kızcağızın mutlu olmasına bakmalıyız.

ANASŪYĀ- O halde şu mango ağacının dalında asılı duran Hindistan cevizi sepetine koyduğum, uzun süre taze kalan Kesara çiçeklerinden yapılmış kolyeyi eline al, ben de bu arada sarı zırnık, kutsal toprak ve Durva otunun filizlerinden güzel ve uğurlu şeyler hazırlayayım.

PRIYAMVADĀ- Tamam.

(Anasūyā çıkar, Priyamvadā çiçekleri alır;
sahne gerisinden)

Gautamī! Değerli Śārngarava ve Śakuntalā'ya eşlik edecek diğer kişileri çağır.

PRIYAMVADĀ- (Dinleyerek) Çabuk ol Anasūyā, çabuk ol! Hastināpura'ya gidecek olan ermişleri çağırıyorlar.

(Elinde çeşitli süs malzemeleriyle girer)

Gel Anasūyā, hemen gidelim. (Yürürler.)

PRIYAMVADĀ- (Gözlemleyerek) İşte Śakuntalā şurada, sabah banyosunu yapmış; çevresinde kadın çileciler

Ey Brāhman, bil ki senin kızın, bu dünyanın iyiliği için,
Dushyanta'nın şanlı tohumunu taşıyor, tıpkı ateşe gebe Şami ağacı gibi (ç.n.).

onu kutlayıp ellerindeki tohumlarla kutsayan dualar okuyorlar. Haydi, ona yaklaşıalım. (Yaklaşırlar.)

(Betimlenen biçimde Şakuntalā girer)

BİR KADIN ÇİLECI- (Şakuntalā'ya) Yavrum, kocanın sana ne kadar değer verdiğini kanıtlarcasına “Mahādevī” unvanını³ alsın!

İKİNCİSİ- Yavrum, bir yiğit evlat doğurasın!

ÜÇÜNCÜSÜ- Yavrum, kocan tarafından çok sevilip sayılasın!

(Böyle hayır dualar okuduktan sonra,
Gautamī hariç hepsi çıkar)

ŞAKUNTALĀ- Dostlarım, hoş geldiniz, gelin oturun.

İKİ ARKADAŞ- (Ellerinde uğur getirecek şeylerle gelip otururlar.) Hazır ol tatlı kız, seni hayır ve uğur işaretleriyle süsleyeceğiz.

ŞAKUNTALĀ- Bu, zaten değerli; bir de arkadaşlarımla elleriyle süslenmek benim için eşsiz bir durum. (Ağlamaya başlar.)

İKİ ARKADAŞ- Bu mutlu zamanda ağlamamalıydın güzelim. (Gözyaşlarını silerler ve onu süsleme hareketleri yaparlar.)

PRIYAMVADĀ- Çok daha iyi süslere layık güzelliğini çile yerinde bulabildiklerimizle berbat ettik.

(İki ermiş çocuğu ellerinde çeşitli süslerle çıkagelirler.)

İKİ ERMİŞ ÇOCUĞU- İşte süsler, bunlarla hanımefendiyi süsleyin.

Mahādevī, “Büyük Kraliçe” demektir (ç.n.).

(Herkes hayranlıkla bakar)

GAUTAMĪ- Oğlum Nārada, bunları nereden buldunuz?

BİRİNCİ ÇOCUK- Kāşyapa babanın kutsal gücü sayesinde.

GAUTAMĪ- Zihin gücüyle mi?

İKİNCİ ÇOCUK- Pek sayılmaz. Dinleyin. Soylu ermiş bize “Gidin, Śakuntalā için ağaçlardan çiçek toplayıp getirin” diye emretmişti. Biz de gittik ve bir ağaçtan bu ay gibi beyaz ipek kumaşı bulduk; bir diğeri onun ayaklarına pek uygun olan bu reçineli boyayı verdi. Diğerleri de ağaçların birbiriyle yarışan filizlerinin bize uzanan güzel eller biçiminde sundukları süslemelerdir.

PRIYAMVADĀ- Bu lütuf, kocanın evinde bulacağın saadeti bildiren krallık zenginliği belirtisidir.

(Śakuntalā utanır)

BİRİNCİ ÇOCUK- Gel Gautama, gel. Banyodan dönmüş olan Kāşyapa babaya ağaçlardan sağladıklarımızı anlatalım.

İKİNCİ ÇOCUK- Tamam. (Sahneden çıkarlar.)

İKİ ARKADAŞ- Biz hiç süs kullanmadık aslında; fakat boyama sanatındaki bilgilerimiz bu süslemeleri sana uygulamamıza yardımcı oluyor.

ŚAKUNTALĀ- Sizin ne kadar zeki olduğunuzu biliyorum. (Her ikisi de onu süslemeyi sürdürür.)

(Yıkanma yerinden dönen Kāşyapa girer)

KĀŞYAPA- Bugün Śakuntalā gidiyor; kalbim acıyla çarpmakta! Gözlerimden akan yaşlarla boğuluyor, konuşmıyorum. Endişeli düşünceler bütün duygularımı felç ediyor. Eğer çile çeken bir ermiş olarak ben bu

kadar acı çekiyorsam, kızlarından ilk kez ayrılan diğer babalar ne yapsın?

İKİ ARKADAŞ- Sevgili Şakuntalā, süslenmen bitti. Şimdi şu bir çift ipek kumaşı örtün.

(Şakuntalā doğrulur ve örtünür)

GAUTAMĪ- Yavrum, seni kucaklamak için sevinç gözyaşları içindeki baban geliyor. Ona gerekli saygıyı göster.

ŞAKUNTALĀ- (Utangaçlıkla) Sizi selamlarım babacığım.

KĀŞYAPA- Yavrum, Şarmishthā'yı Yayāti'nin aziz tuttuğu gibi, sen de kocan tarafından aziz tutulasın. Onun Puru'yu doğurması gibi, sen de bir dünya hükümdarı doğurasın.⁴

GAUTAMĪ- Kutlu efendim, bu sade bir kutsama değil, gerçek bir lütuf.

KĀŞYAPA- Yavrum, bu yol, sunakları attığımız ateşe gider.

(Hep birlikte yürürler)

KĀŞYAPA- (Rigveda'nın şiir ölçüsüyle bir dua okur.) Bu, sunağın çevresine yerleştirilmiş, kutsal odunla beslenen ve kenarlarına Darbha otu serpiştirilmiş ateşler, sunakların hoş kokusuyla günahı giderip seni temizlesin. Şimdi yola çıkabilirsiniz. (Çevresine bakınır.) Şārngarava ve diğerleri neredeler?

MÜRİT- (İçeri girerek) Kutlu efendim, buradayız.

KĀŞYAPA- Kızkardeşine yolu göster.

ŞĀRNGARAVA- Buradan hanımım, buradan.

(Hep birlikte yürürler)

Kāşyapa kızına, atalarından örnekler veriyor (ç.n.).

KĀṢYAPA- Ey dindar koruluğumuzun komşu ağaçları! Suyu siz içmeden o içmezdi. Süslenmeye düşkün olduğu halde, size olan sevgisinden, taze dallarınızın hiçbirini kırmazdı. Onun en büyük zevki, mevsimi geldiğinde verdiğiniz ilk çiçekleri izlemektir. Şimdi Şakuntalā evlendiği efendisinin sarayına gidiyor. Hepiniz hakkınızı helal edin.

(Bir guguk kuşunun sesini duymuş gibi yapar)

Ormanın dostu ağaçlar Şakuntalā'nın gitmesine rıza gösteriyorlar. Tatlı bir guguk kuşu sesi onların yanıtı gibi duyuluyor.

(Gökyüzünden bir ses duyulur)

Yeşil lotustan yataklarla kaplı, hoş göllerle aralanmış, güneş ışınlarının ağaç gölgeleriyle etkisizleştirilmiş olduğu, tozu lotus poleni gibi yumuşatılmış, yumuşak ve hoş esen meltemiyle insanı mutlu eden yolun açık olsun!

(Herkes hayretle dinler)

GAUTAMĪ- Yavrum, sana akrabaların kadar yakın olan kutsal ormanın tanrıları gitmene izin veriyorlar. Onlara saygını göster.

ŞAKUNTALĀ- (Eğilerek yürür; fısıldayarak) Sevgili Priyamvadā, kocamı özlediğim halde bu çile yerinden ayrılırken ayaklarım zorlukla ileri hareket ediyor.

PRIYAMVADĀ- Bu erdem koruluğundan ayrılırken üzülen tek sen değilsin. Ayrılma vaktin yaklaştıkça tüm koruluk aynı şeyleri hissediyor. Ceylan, ağzındaki Darbha otu parçalarını düşürüyor, tavuskuşları danslarını bı-

raktı ve sarmaşıklar, sanki gözyaşı döker gibi, solmuş yapraklarını döküyorlar.

ŞAKUNTALĀ- (Hatırlayarak) Baba, benim kızkardeşim gibi olan sarmaşık Vanacyotsna'ya bir elveda demek istiyorum.

KĀŞYAPA- Onu kardeşin gibi sevdiğini biliyorum. İşte, o sağ tarafında duruyor.

ŞAKUNTALĀ- (Sarmaşığa yaklaşarak) Ey Vanacyotsna, her ne kadar kendini mango ağacına adadıysan da, bu yöne dönmüş dallarından kollarınla beni de sarar mısın? Bugünden itibaren senden çok uzakta olacağım.

KĀŞYAPA- Başlangıcından beri senin için düşündüğüm gibi, erdemliliğinle kendine eşdeğerde bir koca kazandın. Bu Navamālikā bitkisi de mango ağacını bulduğuna göre, artık daha fazla endişe etmeme gerek kalmamış demektir. Artık yola çıkabilirsin.

ŞAKUNTALĀ- (Arkadaşlarına) Dostlarım, bu sarmaşık size emanet.

İKİ ARKADAŞ- Ya biz kime emanetiz? (Gözyaşı dökerler.)

KĀŞYAPA- Anasüyā, ağlama artık! Şu anda senin Şakuntalā'ya güç vermen gerek.

(Hep birlikte yürürler)

ŞAKUNTALĀ- Baba, şurada, kulübenin yakınında otlanan ve gebeliğinden dolayı yavaş hareket eden dişi karaca var ya, işte o yavrusunu doğurduğu zaman bana mutlu olayı bildirmek için birisini göndermeyi unutma olur mu?

KĀŞYAPA- Olur kızım, unutmam!

ŞAKUNTALĀ- (Hareketleri engelleniyor gibi yaparak) Ah! Bu elbiseme asılan da kimdir? (Çevresinde dönerek görmeye çalışır.)

KĀṢYAPA- Yavrum, o senin avuç avuç Şyamaka tohumlarıyla, şefkatle beslediğin, ağzı Kuşa otları tarafından yaralandığında ağzını şifa verici Ingudi yağıyla ovaladığın ve çocuğun gibi benimsediğin yavru karacadır. Senden ayrılmak istemiyor.

ŞAKUNTALĀ- Canım yavrum, neden sizlerden ayrılmak zorunda olan beni izliyorsun? Annenin seni doğurduktan sonra ölmesi yüzünden seni ben büyüttüm; ama şimdi, ben ayrıldıktan sonra sana babam özenle bakacak, geri dön yavrum. (Ağlayarak yürür.)

KĀṢYAPA- Metin ol ve kıvrılmış kirpiklerinle gözlerinin rahatça hareket etmesini engelleyen gözyaşlarını kontrol et. Çünkü yol üstündeki engebeleri göremeyip dengesiz basabilirsin.

ŞĀRNGARAVA- Kutlu baba, şu kutsal bir kuraldır ki bir kimse sevdiğini su kenarına kadar geçirebilir; vereceğiniz mesajı söyleyip iç rahatlığıyla geri dönün.

KĀṢYAPA- Haydi şu Kṣīra ağacının gölgesinde dinlenelim.

(Hepsi yürür ve durur)

KĀṢYAPA- (Kendi kendine) Soylu Dushyanta'ya en uygun mesaj olarak ne gönderebilirim ki? (Düşünür.)

ŞAKUNTALĀ- (Fısıldayarak) Bak dostum, lotus yapraklarının arkasına saklanmış olan ve sevgili eşini göremeyen dişi Çakravāka kuşu⁵, nasıl da “ah, ne kadar bahtsızım” diyerek ağlıyor.

ANASŪYĀ- Böyle söyleme sevgili arkadaşım. O bile, sevgilisinden ayrı geçirdiği uzun geceleri atlatmış. Çok şiddetli bile olsa, umut, ayrılığın acısını taşıyabilir kırlar.

Bu kuşların eşlerinden ayrı düştüklerinde, geceleyin ağladıkları rivayet edilir (ç.n.).

KĀṢYAPA- Śārṅgarava, Śakuntalā'yı kralın huzuruna çıkardığında, şunları benim adıma söyle.

ŚĀRNGARAVA- Emirlerinizi söyleyin kutlu baba.

KĀṢYAPA- Bizim koyu dindarlığımızı, sizin soylu kişiliğinizi, bu kızın hiçbir akrabasının karışmadan size beslediği özgür sevgiyi göz önüne alarak ona, diğer eşlerinize gösterdiğiniz nezaketin aynısını gösteriniz. Bu durum, gelin tarafının iradesiyle değil, kaderin gücüyle olmuştur.

ŚĀRNGARAVA- Mesaj anlaşılmıştır efendim.

KĀṢYAPA- Yavrum, sana da şu öğütü vermeliyim. Ne kadar ormanda yaşıyorsam da dünyayı iyi tanırım.

ŚĀRNGARAVA- Bilge kişi için hiçbir şey erişilmez değildir.

KĀṢYAPA- Buradan kocanın evine gittiğin zaman, büyüklerine karşı saygılı davran. Kocan sana karşı yanlış davrandığında, dargınlığın seni itaatsizliğe sevk etmesin. Hizmetçilerine karşı daima nazik ol, kibirlenip şişinmeye kalkma. Böyle davranan kadınlar onurlu kadınlar haline gelirler, aksi şekilde davranan kadınlar ise aile için bir felakettirler. Gautamī ne düşünüyor acaba?

GAUTAMĪ- Bu, genç bir geline verilecek en güzel öğüttür. Yavrucuğum, hepsini eksiksiz yerine getir.

KĀṢYAPA- Gel yavrum, beni ve arkadaşlarını kucakla.

ŚAKUNTALĀ- Ah babacığım, arkadaşlarım dönmeseler de benimle gelseler olmaz mı?

KĀṢYAPA- Onlar henüz evlenmediler; onların seninle oraya gelmeleri uygun olmaz, ama Gautamī seninle gelecek.

ŚAKUNTALĀ- (Babasına sarılarak) Tıpkı Malaya dağının yamacından sökülüp atılmış taze bir sandal ağacı gibi, babamın kucğından ayrılp bilmediğim topraklarda nasıl yaşayacağım?

KĀṢYAPA- Yavrucuğum, neden bu kadar endişeleniyorsun ki? Her anı kendisi gibi soylu işlerle dolu olan soylu kocanın yanında onurlu durumunu kazandığında, doğu yönünün güneşi getirmesi gibi, sen de onun soyunu saflaştıran bir oğul doğurduğunda, benden ayrılmanın ne kadar basit bir iş olduğunu anlatacaksın.

(Śakuntalā babasının ayaklarına kapanır)

KĀṢYAPA- Senin için istediğim budur.

ŚAKUNTALĀ- (Arkadaşlarına yaklaşarak) Sevgili dostlarım, ikiniz birden sarılın bana!

İKİ ARKADAŞ- (Öyle yaparlar.) Sevgili arkadaşımız, eğer kral seni tanımakta tereddüt ederse, ona içinde kendi adı yazılı olan yüzüğünü göster.

ŚAKUNTALĀ- Kalbimi endişeli çarpıntılara sevk ettiniz.

İKİ ARKADAŞ- Korkma. Büyük sevgi büyük endişeler yaratır.

ŚĀRNGARAVA- Güneş yükseliyor. Hanımefendi acele etseler iyi olacak.

ŚAKUNTALĀ- (Yüzünü çile yerine döndürerek) Bu erdem koruluğunu bir daha ne zaman görebileceğim baba?

KĀṢYAPA- Dinle! Dört temel yönle çevrili yeryüzü ile kralın ortak eşi durumuna geldiğinde, Dushyanta'nın oğlunu evlendirip kralın tüm aile yükünü ona yüklemesinden sonra, bu huzur dolu çile yerine tekrar gelebilirsin.

GAUTAMĪ- Yavrum, yolculuk için uygun zaman geçiyor. Bırak baban geri dönsün artık. Böyle devamlı aynı şeyleri söyleyip konuşma ki baban geri dönebilsin.

KĀṢYAPA- Tatlı çocuğum benim, günlük dinsel ibadetlerim aksıyor.

ŞAKUNTALĀ- (Babasını tekrar kucaklar.) Babamın bedenini çileden yeterince yorgun düşmüş, bir de benim için üzülmessin.

KĀŞYAPA- (İçini çekerek) Çocuğum, senin tarafından bir zamanlar atılmış olan ve kulübemin kapısı önünde filizlenmeye başlamış olan pirinç tanelerine baktıkça üzüntüm nasıl azalabilir ki? Git, sana uğurlar olsun!

(Şakuntalā ve ona eşlik edenler çıkarlar)

İKİ ARKADAŞ- (Şakuntalā'ya bakarak) Eyvah eyvah! Şakuntalā kalın ağaçların arkasında kayboluyor.

KĀŞYAPA- (İçini çekerek) Anasüyā, arkadaşın gitti artık. Kederine hâkim ol ve beni izle.

İKİ ARKADAŞ- Baba, Şakuntalā'sız bomboş olan bu dindar koruluğa şimdi nasıl gireceğiz?

KĀŞYAPA- Bunu sizin sevginize yormalı. (Yürür ve düşünür.) Oh, Şakuntalā'yı kocasının evine gönderdikten sonra yeniden aklımın doğal sükûnetine döndüm. Zira, gerçekte bir kız çocuğu başkasının malıdır; bugün onu sahibine göndermekle bir emaneti geri vermişim gibi ruhum huzura erdi.

(Hepsi çıkar)

Dördüncü Perdenin Sonu

Beşinci Perde

(Vidūshaka ve oturmuş durumda kral girerler)

VIDŪSHAKA- (Dinleyerek) Hey dostum, dikkatini müzik salonuna ver. Uyumlu notaların tatlı ve temiz şarkıyla nasıl karıştığını işitebilirsin. Sanırım Hamsapadikā hanım müzik çalışıyor.

KRAL- Sus ki dinleyebileyim.

(Boşlukta bir şarkı duyulur)

“Ey arı, sen ki taze bal için ne kadar istekliydin,
Bunun için önce geldin ve mango çiçeğini öptün,
Sonra da lotus içinde yaşamanın doygunluğuyla
Onu unuttun...”

KRAL- Ne kadar etkileyici bir şarkı!

VIDŪSHAKA- Ama şarkının sözlerinin ne demek istediğini anlamıyor musunuz?

KRAL- (Gülümseyerek) Bir zamanlar ona âşıktım; şimdi ise kraliçe Vasumatī yüzünden bana sitem ediyor. Dos-

tum Māṭhavya, git ve benim adıma Hamsapadikā'ya si-
temin anlaşıldığını söyle.

VIDŪSHAKA- Emredersiniz efendim. (Doğrulur.) Ancak
benim için, hanımefendinin diğer kadınlarla birlikte
saçlarımdan tutup çekiştirmesinden kurtuluş yok;
tutkularından kurtulmuş bir ermişin bir peri tarafın-
dan yakalanmasından beter oluyorum.

KRAL- Git ve saraylı edasıyla konuş.

VIDŪSHAKA- Ne çare! (Gider.)

KRAL- (Kendi kendine) Gerçek anlamda sevdiğim bir
şeyden ayrı kalmadığım halde, neden bu şarkının söz-
lerinden bu kadar etkileniyorum acaba? Yoksa bu,
güzel biçimler görerek ve tatlı sesler işiterek arzulu
özlemlerle dolmuş mutlu bir varlığın, ayırdında ol-
madan, çeşitli etkilerle derinde kök salmış önceki ya-
şam dostluklarının zihne ulaşmasını sağlaması mıdır?

(Derin bir düşünce içine dalar)

(Teşrifatçı içeri girer)

TEŞRİFATÇI- Ah! Ne hale düştüm ben! Kralımın hizme-
tinde sarayda görev sırasında kullandığım bu değnek,
aradan geçen zaman içinde sendeleyeni ayaklarıma
baston oldu.

Ah! Şüphesiz kral hiçbir dinsel görevi yapmamazlık
etmez. Henüz ayrıldığı hâkimlik kürsüsüne, buraya
gelmiş olan Kaṇva'nın müridleri yüzünden geri dön-
mesi gerekeceği için, anons yapmaya cesaretim yok.
Ama yeryüzü yöneticiliği işi hiçbir savsaklığa mahal
vermez. Zira, güneş atlarını bağlamıştır bir kere; rüz-
gâr gece gündüz nefes alır; Śeṣha¹ hiç ara vermeksizin

Yılan soyu olan Nāgaların kralıdır. Tanrı Viṣṇu onun üzerinde oturur.
Śeṣha mitolojide bazen dünyayı destekleyen bir güç olarak gösterilir (ç.n.).

dünyanın yükünü taşır. Geçimi halkının kazancının altında birinden oluşan bir kimsenin görevi de budur. O halde, işime bakayım. (Yürür ve dikkatle bakınır.) İşte efendimiz oradalar.

Halkını, çocuklarını dinler gibi dinliyor. Şu an yorğun zihniyle, tıpkı sürü başı bir filin diğerlerini bir araya topladıktan sonra, gün boyu süren sıcaklığın etkisinden bunalıp serin bir yere çekilmeyi istemesi gibi, sakın bir köşeye çekilmenin özlemiyle yanıyor.

(Yaklaşarak) Zaferler Efendimizin Olsun! Çileciler, yanlarında bazı kadınlarla birlikte karlı dağların eteklerindeki ormandan çıkıp gelmişler ve Kāşyapa'dan bir mesaj getirmişler. Öğrendikten sonra efendimiz emretsinler!

KRAL- (Saygıyla) Kāşyapa'dan bir mesaj mı getirmişler?

TEŞRİFATÇI- Evet efendim.

KRAL- İyi, o halde üstat Somarāta'ya söyle, onları saraya getirsin ve kutsal kitapta yazanlara uygun olarak onları ağırlasın. Ben de çilecileri karşılamak için uygun bir yer olan burada bekleyeyim.

TEŞRİFATÇI- Emredersiniz efendim. (Çıkar.)

KRAL- (Doğrularak) Ateş tapınağına giden yolu göster.

KAPI BEKÇİSİ- Buradan efendim, buradan.

KRAL- (Kıpırdar ve yüzündeki iş yorgunluğunu yansıtır.)

Herkes isteğine kavuşarak mutlu oluyor, krallar ise isteklerine kavuştuklarında acı tarafından izleniyorlar.

Arzulanan şey elde edildiği zaman sadece tutkulu bir istek yok edilir; oysaki elde edilmiş olanı elinde tutmak çok daha acı vericidir. Bir şemsiye gibi olan krallığı elinde tutan kişi, daha fazla gideremediği sıkıntıları yüzünden büyük eziyet çeker.

(Sahne gerisinden)

İKİ OZAN- Zafer kralımızın olsun!

BİRİNCİSİ- Siz kendi mutluluğunuzu bırakmış her gün halkın iyiliği için uğraşıyorsunuz. Bu, sizin doğal haliniz. Zira siz, günün yakıcı sıcağından bezip gölge arayanların sığınacağı bir ağaç gibisiniz.

İKİNCİSİ- Adalet sopanızı kullanarak kötü yola sapanları doğru yola getirirsiniz. Tüm çekişmelere son verir, halkınızı korursunuz. Bir kimsenin zenginliği çoğaldığında akrabaları da çoğalır; siz ise halkınızın akrabalarının işlerini de tamamlayıp halledersiniz.

KRAL- Şimdi yorgun zihnim biraz dinlendi, kendime geldim. (Yürür.)

KAPI BEKÇİSİ- İşte ateş yakılan teras; yeni süpürüldüğü için güzel görünüyor; kurban için süt verecek inek de şurada. Kralımız buyursunlar.

KRAL- (Çıkar ve hizmetçisinin omuzuna yaslanır.) Vetravati, soylu Kāşyapa bu ermişleri neden bana göndermiş?

Acaba sıkı sözler verip çile doldurarak sevap biriktiren bu insanlar birtakım engellerle mi karşılaştılar? Ya da kutsal korulukta yaşayan hayvanlara birisi zarar mı verdi? Belki de günahlarımla bitkilerin çiçek açmasını durdurdum? Aklım ne kadar kuşku ile dolarsa olsun, bir sonuca varamayacak ölçüde karışık.

KAPI BEKÇİSİ- Sanırım dindar insanlar sizin yönetiminize duydukları şükranı belirtmek için geldiler.

(Önde teşrifatçı ve saray rahibi, arkada Gautamī, Śakuntalā ve ermişler içeri girerler)

TEŞRİFATÇI- Buradan efendiler, buradan.

ŞĀRNGARAVA- Şāradvata, bu şanlı kral asla doğruluk yolundan ayrılmaz; onun halkı da, en aşağı sınıftan olanı bile kötü yola sapmaz. Bununla beraber, zihnim

yalnızlığa çok alışık olduğu için, insanlarla dolu bu yer bana, alevlerle sarılmış bir ev hissi verdi.

ŞĀRADVATA- Senin şehri gördükten sonra böyle hissetmen normal. Ben ise şu dünyalık zevklere bağlı insanlara bakıyorum; yağlanan adamın üzerindeki yıkanmış adam gibi, kirlinin üzerindeki temiz gibi, uyuyanın üzerindeki uyanık ya da tutsak insanın üzerindeki özgür insan gibi.

ŞAKUNTALĀ- (Kehanette bulunurcasına) Oh, benim sağ gözüm neden seçiyor?²

GAUTAMĪ- Belki kötülük senden uzaklaşmıştır benim tatlı çocuğum! Kocanın ev tanrıları sana mutluluk bahşediyor olabilirler.

(Yürür)

DİN ADAMI- (Kralı göstererek) Kutlu insanlar, işte yaşamın dört aşamasının ve dört sınıfın koruyucusu, yargı koltuğundan henüz ayrılmış sizi bekliyor. Bakın!

ŞĀRNGARAVA- Ey büyük Brahman! Bu kuşkusuz övgüye layık; ancak bundan çoğunu düşünmüyoruz. Zira, ağaçlar meyvelerinin bolluğundan yere doğru eğilirler; bulutlar yağmurla dolu olduklarında yere yaklaşırlar; iyi insanlar zenginlikle mutlu olmazlar. İyi insanların doğası böyledir.

KAPI BEKÇİSİ- Kralımız! Yumuşak bakışlı kutsal insanlar geldiler. Sanırım güven içinde olmayı bekledikleri bir iş için buradalar.

KRAL- (Şakuntalā'ya bakarak) Peçesinin ardına saklanmış bu kadın da kim? Bütünü görünmeyen bu güzellik ermişlerin arasında, sarı yapraklar arasından çıkmış taze bir sürgüne benziyor.

² Göz seçirmesi Hintlilerde kötü bir şey olacağına işaret eder (ç.n.).

KAPI BEKÇISI- Efendimiz, meraktan çatlıyorsam da mantığım şu an durmuş durumda; tek bildiğim onun çok güzel olduğu.

KRAL- Yeter! Başkalarının karılarına bakılmaz!

ŞAKUNTALĀ- (Elini göğsüne bastırarak kendi kendine)
Ey kalbim, neden bu kadar hızlı çarpıyorsun? Efendinin sana olan aşkını hatırla ve güçlü ol!

DİN ADAMI- (İlerleyerek) Kutlu insanlar uygun biçimde karşılandılar. Onların hocalarından getirdikleri bir mesaj var. Kralımız lütfedip dinlesinler.

KRAL- Ben hazırım.

ERMIŞLER- (Ellerini kaldırarak) Zafer sizin olsun, ey kral!

KRAL- Hepinizi selamlarım.

ERMIŞLER- Tüm isteklerinize kavuşasınız!

KRAL- Ermişlerin çile doldurmalarında bir aksama mı var?

ERMIŞLER- Siz doğrunun yanındayken dinsel ibadetlerimizde bir aksama olabilir mi? Güneş tepede parlarken karanlık varlığını nasıl sürdürebilir ki?

KRAL- Doğrusu benim krallık unvanım boşuna değildir. Yeryüzünü kutsayan dindar Kāşyapa iyi değil mi?

ERMIŞLER- Mucizevi güçleri olanlar iyiliğe hükmedebilirler. O, öncelikle sizin sıhhatinizi sormakta, sonra da size şu sözleri aktarmaktadır.

KRAL- Kutsal kişi ne emretmişler?

ŞĀRNGARAVA- “Kızımla karşılıklı olarak anlaşıp evlenmiş olmanızı memnuniyetle onaylıyorum. Zira, siz bizim için çok değerli bir insansınız. Kızım Şakuntalā da Erdem’in insan kılığına girmiş hali gibidir. Tanrı Pracāpati uzun zamandır bu kadar eşdeğerde gelin ve damadı bir araya getirmemişti. O yüzden gebe olan kızımı kabul et ki seninle birleşerek dinsel görevlerini yerine getirebilsin.

GAUTAMĪ- Soylu efendimiz, izin verirsiniz bir şey söylemek isterim: O, bu işte yaşlılara danışmadı ve siz de hiçbir akrabadan görüş almadınız. Bu iş yalnızca birbirinizle konuşma ve karşılıklı anlaşma yoluyla olmuştur.

ŞAKUNTALĀ- Efendim şimdi ne yanıt verecek acaba?

KRAL- Önüme getirip koyduğunuz bütün bu şeyler ne ola ki?

ŞAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Bu sözler ateş gibi yakıcı.

ŞĀRNGARAVA- Bu nasıl olur? Siz bu dünyanın hallerini pekâlâ bilirsiniz. Toplum, namuslu bile olsa, akrabalarıyla birlikte yaşayan evli bir kadını hoş görmez. O nedenle kocası sevse de sevmese de akrabaları genç bir kadının onunla yaşamasını isterler.

KRAL- Yani bu kadın daha önce benimle evlendi mi?

ŞAKUNTALĀ- (Keder içinde kendi kendine) Heyhat kalbim, korkuların doğru çıktı!

ŞĀRNGARAVA- Yapıp bitirdiği bir işten nefret etmek suretiyle doğruluk yolundan ayrılmak, bir krala yakışıyor mu?

KRAL- Bu yanlış zanna dayanan suçlama da neyin nesi?

ŞĀRNGARAVA- Bu tür döneklilikleri gücün sarhoşluğuna kapılanlar yaparlar.

KRAL- Çok şiddetli bir şekilde azarlanıyorum.

GAUTAMĪ- Yavrum, utancını bir an için unut. Yüz örtünü açacağım ve kocan bakıp seni tanıyacak. (Dediği gibi yapar.)

KRAL- (Dikkatle Şakuntalā'ya bakar; kendi kendine) Bu yakınıma kadar getirilen kusursuz güzel ile daha önce evlenip evlenmediğim konusunda kuşkularım var. Şafakta çiyllenmiş Kunda çiçeği gibi olan bu kıza karşı, yaklaşıp yaklaşmayacağını bilemeyen bir arı gibiyim.

(Derin düşünceye dalar)

KAPI BEKÇİSİ- Efendimizin sergilediği erdem ne kadar büyük! Bir başkası böyle bir güzellik karşısında kem küm etmez miydi?

ŞĀRNGARAVA- Ey kral, neden sessiz duruyorsun?

KRAL- Ey dindar insanlar! Ne kadar çok düşünsem de bu kadınla evlendiğimi hatırlamıyorum. Hamile olduğu açıkça belli olan bu hanımı, kocası olup olmadığını bilmeden nasıl kabul edebilirim?

ŞAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Efendim evliliğimizden kuşku duyuyor. Benim yükseklerde uçan umuduma ne oldu?

ŞĀRNGARAVA- Böyle olmaz. Sizin tarafınızdan baştan çıkartılan kızını size veren ermişi küçük düşürmeye mi çalışıyorsunuz? O kişi ki malını çalmasına izin verdiği hırsıza malını değerli bir hediye gibi sundu. İzin verildi diye eşyalara el koyup hırsız mı olmak gerekir?

ŞĀRADVATA- Sakin ol sevgili Şārngarava.. Şakuntalā! Biz söyleyeceklerimizi söyledik. Efendimiz de yanıtlarını verdiler. Şimdi ona inandırıcı bir karşılık vermelisin.

ŞAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Böylesine büyük bir değişiklik yaşandıktan sonra ona kendimi hatırlatmamın ne önemi kaldı ki? Şu anda tek yapacağım şey kendim için üzölmek. (Yüksek sesle) Soylu efendim! (Durak-sayarak) Evlilik belirsiz bir durum aldığı için böyle seslenmek pek de uygun değil. Ey Puru'nun oğlu! Bir süre önce çile yerine gelerek benim gibi açık yürekli bir kimseyi ayartıp, aramızda yaptığımız anlaşmadan sonra, şimdiki sözlerinizle beni reddetmeniz size hiç yakışmıyor.

KRAL- (Kulaklarını tıkayarak) Günah ruhumdan uzak olsun! Neden aileni lekelemeye çalışıyorsun ve neden beni, kıyılarını kemiren ve temiz suyunu kirletip ağaçları kıyılarına sürükleyen bir akıntı gibi aşağı sürüklüyorsun?

ŞAKUNTALĀ- Pekâlâ, madem beni başkasının kadını gibi düşünüp böyle davranıyorsunuz, ben de sizi ikna edecek olan şu işareti gösteririm.

KRAL- Mükemmel bir fikir!

ŞAKUNTALĀ- (Yüzüğün olduğu yere dokunur.) Eyvah! Yüzük parmağımda değil! (Perişan halde Gautamî'ye bakar.)

GAUTAMĪ- Yüzük muhtemelen Şaçītīrtha'da Şakrāvata-ra'ya tapındığın sırada parmağından düşmüş olmalı.

KRAL- (Gülümseyerek) Bu, tam "kadınlar gözüpek olur" değişinin söyleneceği an.

ŞAKUNTALĀ- Şimdi kader gücünü tam gösterdi. Ben size başka bir şey söyleyeceğim.

KRAL- Şimdi de başka bir şey dinleyelim bakalım.

ŞAKUNTALĀ- Bir gün, Navamālikā kameriyesinde, siz içi suyla dolu lotus yapraklarından bir kabı elinize almıştınız.

KRAL- Devam et, dinliyorum.

ŞAKUNTALĀ- İşte o anda, benim evlatlığım olan Dīrghā-pānga adlı ceylan yavrusu gelmişti. Siz ona acıyarak "önce o içsin" demiş ve içmesi için ona tatlı sözler söylemişsiniz. O ise sizi tanımadığı için sizin elinizden su içmemişti. Ama sonra o suyu ben verdiğimde ben-den içmişti. Siz de şaka olsun diye, "herkes kendi soyundan olana güveniyor, ikiniz de orman sakinisiniz" demiştiniz.

KRAL- Kendi çıkarları için şehvet düşkünü kişilere böyle tatlı sözlerle tuzaklar kurarlar.

GAUTAMĪ- Değerli efendim, bu şekilde konuşmayın. O kutsal korulukta büyüdü, hile nedir bilmez.

KRAL- Yaşlı çileci kadın! Dişilerin kurnazlığı insan ırkının dışında bile gözlemlenebilir ve bu, akıllı olanlarda daha fazladır. Pek iyi bilinir ki dişi guguk kuşları, gökte

uçar hale gelmeden önce yavrularının başka kuşların yuvalarında yetişmesini sağlarlar.

ŞAKUNTALĀ- (Öfkeyle) Kötü adam, tüm bunlar sizin kendi kalbinizle ölçtükleriniz. Erdemden elbisesiyle, otlar tarafından gizlenen bir kuyuya benzeyen bir insandan başka kim bu şekilde davranabilir?

KRAL- (Kendi kendine) Aklımı şüpheyeye iten öfkesi bana samimi göründü. Zira, tutumu ona karşı sert olan ve hiçbir şey hatırlamayan ben, bilinmeyen aşkıma geçit vermezken o, kırmızı kırmızı parlayan gözleri ve kıvrık kaşlarıyla haşin bir biçimde aşk yayını kırıyor gibi göründü. (Yüksek sesle) İyi kadın, Dushyanta'nın nasıl davrandığı iyi bilinir ve onda hile bulunmaz.

ŞAKUNTALĀ- Ağzında bal, kalbinde zehir olan Puru soyundan bir insanın ellerine kendimi bırakmakla ahlaksız bir kadın durumuna düşürüldüm. (Yüzünü gıyisisiyle örter ve ağlar.)

ŞĀRNGARAVA- Eğer dizginlenmezse bir kimsenin kendi hafifliği acı pişmanlıklar doğurur. O nedenle birliklik -hele gizli olanı- pek büyük bir dikkatle yapılmalı. Birbirinin kalbini tanımayanların aşkı böyle nefrete dönüşür.

KRAL- Efendim, ona inanıp beni bir sürü sözlerle kınıyor musunuz?

ŞĀRNGARAVA- (Tepeden bakarak) Hiç böyle bir ayartma işittin mi sen? Doğduğundan beri yalan nedir bilmemiş kimseye güvenmeyeceğiz, öte yandan başkalarını aldatma işini bilim haline getirmiş olanları güvene layık olarak göreceğiz!

KRAL- Peki doğru sözlü! Bir an için kabul etsek bile, onu aldatmakla ne kazanılabilir ki?

ŞĀRNGARAVA- Lanet olsun!

KRAL- Puru hanedanlığında laneti aramak düşünülemez bile.

ŞĀRADVATA- Şārṅgarava, cevap yetiştirmenin ne yararı var? Biz Gurumuzun³ emirlerini yerine getirdik, artık geri dönebiliriz. (Krala dönerek) İşte karınız burada, artık onu ister kabul edin, ister reddedin. Zira kadınlar üzerindeki otorite mutlak kabul edilir. Gautamī, bize yolu göster.

(Yürürler)

ŞAKUNTALĀ- Bu sadakatsiz adam tarafından aldatıldığım yetmiyormuş gibi bir de siz mi beni terk ediyorsunuz?

(Onları izlemeye çalışır)

GAUTAMĪ- (Durarak) Şārṅgarava, evladım, Şakuntalā ağlayarak bizi izliyor; kocası onu insafsızca reddediyorsa benim zavallı yavrum ne yapsın?

ŞĀRṆGARAVA- (Öfkeyle geri döner) Pekâlâ şehvet düşkünü kız, özgür olmak istemiyor musun?

(Şakuntalā korkudan titremeye başlar)

ŞĀRṆGARAVA- Şakuntalā, eğer kralın söyledikleri doğruysa baban, aile için utanç olacak olan seni ne yapsın? Ama eğer senin evlilik sözün saf ve temizse, burada, efendinin evinde bir hizmetçi olarak kalman daha iyidir. Sen burada kal. Bizim dönmemiz gerek.

KRAL- Ey çileci, neden kadını yanıltıyorsun? Çünkü ay sadece gece lotuslarını, güneş ise sadece gündüz lotuslarını açtırır. Kendilerine hâkim insanların duyguları her zaman başkalarının kadınlarına karşı geri tepir.

Guru, “dinsel önder, hoca” demektir ve Kāşyapa’yı nitelemektedir (ç.n.).

ŞĀRNGARAVA- Fakat unutmuş olduğunuz başkasının kadınıyla geçmişteki birlikteliğinizi göz önüne aldığımızda, sizin kendinize hâkim bir erdemlilik gösterdiğinizize nasıl inanalım?

KRAL- Size şu kötülüklerden hangisinin daha büyük, hangisinin daha küçük olduğunu sormak isterim: Yalan söyleyen baştan çıkarıcı bir kadın için kendi karımı terk etmek mi, yoksa başkasının karısıyla birlikte olup kendimi kirletmek mi?

DİN ADAMI⁴- (Düşünerek) Şey... Eğer böyle olduysa...

KRAL- Saygıdeğer kişi bana yol gösterin.

DİN ADAMI- Bu hanım doğurana kadar benim evimde kalsın. Neden böyle söylediğimi sorarsanız size hatırlatırım; çok önceden bilge kişiler sizin, elinde disk işareti olan bir oğlunuz olacağını söylemişlerdi. Eğer ermişin kızı böyle bir işaret taşıyan bir oğul doğurursa, onu selamlayıp hareminize kabul etmeniz gerekir. Yok eğer tersi olursa, bu durum onu babasının evine geri göndermek için yeterli demektir.

KRAL- Dediğin gibi olsun benim değerli yol göstericim.

DİN ADAMI- Kızım, beni izle!

ŞAKUNTALĀ- Kutlu Toprak Ana, açıl da içine gireyim! (Ağlayarak yürür; sarayın din adamı ve çilecilerle birlikte çıkar.)

(Lanetin etkisiyle bilinci hâlâ bulanık olan kral, Şakuntalā'yı ve ortaya çıkan durumu düşünmektedir.)

(Sahne gerisinden)

Bir mucize bu!...

Kral Dushyanta'nın danışman Brahmanı; Prohita (ç.n.).

KRAL- (Kulak kabartarak) Ne oldu ki?

DİN ADAMI- (Şaşkınlıkla içeri girer.) Efendimiz, olağan-
dışı bir şey oldu!

KRAL- Ne oldu?

DİN ADAMI- Efendimiz, tam Kaşva'nın müridleri gittikle-
ri sırada, pes eden genç kız talihine lanet okuyup ağ-
lamaya başladığında...

KRAL- Sonra?

DİN ADAMI- Işıklar içinde bir dişi, uzaktan onu yakaladı
ve Apsaratīrtha'ya⁵ doğru gitti.

(Herkes hayret eder)

KRAL- Saygıdeğer kişi, böylece bu sorundan kurtulmuş
olduk. Artık daha fazla düşünmeye gerek yok! Artık
rahat olun.

DİN ADAMI- (Dikkatle bakar.) Zafer efendimizin olsun!
(Gider.)

KRAL- Vetravati, ben yoruldum. Beni yatak odasına götür.

KAPI BEKÇİSİ- Buradan efendimiz, buradan.

(Giderler)

KRAL- Doğrusu ermişin kızının benim karım olduğunu ne
kadar hatırlayamasam da, yine de içimde ona inan-
mak gerektiğini söyleyen bir his var.

(Hepsi çıkar)

Beşinci Perdenin Sonu

Gökyüzünde, perilerin yaşadığı bir bölge (ç.n.).

Altıncı Perde

(Şehir polisinin başı olan kralın kayınbiraderi Şyāla, iki polis ve elleri arkadan bağlanmış bir adamla içeri girer)

İKİ POLİS- (Vurarak) Söyle hırsız, içinde kralın adı yazılı olan bu kraliyet yüzüğünü nereden buldun?

ADAM- (Korku dolu mimiklerle) Lütfen inanın efendim, ben yapmadım!

BİRİNCİ- O halde kendini müthiş bir Brāhman zannedip kral tarafından bunu hediye olarak aldın ha?!

ADAM- Dinleyin ne olur! Ben Şakrāvātāra'da yaşayan bir balıkçıyım.

İKİNCİ- Hırsız! Sana kastını sormadık.

ŞYĀLA- Bırakın bütün bildiğini anlatsın, Sūçaka, sözünü kesmeyin.

İKİ POLİS- Emredersiniz! Konuş!

ADAM- Ben ailemi ağ ile, olta ve benzeri şeylerle yakaladığım balıklarla geçindiririm.

ŞYĀLA- (Gülümseyerek) Yaşamak için ne kadar erdemli bir yol!

ADAM- Demeyin efendim. Derler ki, ne kadar aşağılık olursa olsun, doğumdan kazanılan işten vazgeçilemez. Okumuş bir Brāhman ise hayvan öldürmede zalim, merhamette yumuşak olur.

ŞYĀLA- Devam et, devam et.

ADAM- Bir gün bir sazan balığını yakalamış kesiyordum ki midesinden, parlayan mücevheriyle bu yüzük çıktı. Tam onu satacakken efendimiz tarafından tutuklandım. Şimdi beni ya öldürün ya da bırakın gideyim. Onu elde etme yolum işte budur.

ŞYĀLA- Ey Cānuka, bu adam hiç şüphe yok ki çiğ et yediği için pis kokan bir balıkçı, bir timsah yiyici! Ancak yüzüğü bulma biçimi yabana atılır gibi değil. Onu saraya götürelim.

İKİ POLİS- Emredersiniz. Yürü, seni yankesici.

(Hep birlikte yürürler)

ŞYĀLA- Sūçaka, ben krala bu yüzüğün nasıl bulunduğunu anlatırken ve onun emirlerini alırken bu adamı şehir kapısında dikkatle koruyun.

İKİ POLİS- Efendimiz kralın emrini almak için rahatça gidebilirler.

(Şyāla çıkar)

BİRİNCİ POLİS- Cānuka, şefimizin işi uzun sürmekte.

İKİNCİ- Krallara da ancak boş vakitlerinde yaklaşılabılır.

BİRİNCİ- Cānuka, bu kurbanın boğazına çiçek kolyesi bağlamak için ellerim de nasıl kaşınıyor biliyor musun? (Adamı işaret eder.)

ADAM- Nedensiz kimseyi öldürmemelisiniz efendim.

İKİNCİ- (Dikkatle bakarak) İşte şefimiz, kraldan emir almış, elinde bir mektupla bize doğru geliyor. Sen ya akbabalara yem olacaksın ya da bir köpeğin suratını göreceksin.

ŞYĀLA- (Girerek) Sūçaka, balıkçıyı serbest bırakın. Yüzüğün sırrı açıklığa kavuştu.

SŪÇAKA- Emredersiniz şefim.

İKİNCİ- Ölüm Tanrısı'nın evine girdikten sonra çıkıp gidiyor.

(Adamın iplerini çözer)

ADAM- (Şyāla'nın önünde eğilir.) Efendim, benim açıklamalarımı doğru mu buldunuz?

ŞYĀLA- Evet, üstelik kral sana yüzüğün karşılığı olarak bu parayı verdi. (Parayı teslim eder.)

ADAM- (Eğilerek alır.) Efendimiz beni onurlandırdılar.

SŪÇAKA- Bu gerçek bir onur, zira beyefendi kazığa oturtulacağına filin sırtına oturtulmuş oluyor.

CĀNUKA- Şefim, bu ödül, yüzüğün kral için hayli değerli olduğunu gösteriyor.

ŞYĀLA- Bunun kral tarafından çok değerli sayılan bir mücevher olduğunu sanmıyorum. O daha çok görünüşünden sevdiği bir şeyi hatırladı ve ne kadar metin bir insan olsa da bir an için altüst oldu.

SŪÇAKA- Efendimiz kralımızı çok mutlu ettiler.

CĀNUKA- Daha çok da bu balıkçıyı mutlu ettiler. (Kıskançlıkla adamı süzer.)

ADAM- Ben bu ödülün yarısını sizinle paylaşmak istiyorum efendim.

CĀNUKA- Çok uygun olur.

ŞYĀLA- Balıkçı, sen benim en büyük ve en iyi dostumsun artık. Dostluğumuzu şarap içerek kutlamalıyız. Haydi, şarapçı dükkânına gidelim. (Hep birlikte giderler.)

(Bir göksel taşıt içinde Sānumatī adlı peri girer)

SĀNUMATĪ- Dindar kişilerin yıkanma zamanı, nöbetleşe yapılan Apsarastīrtha'da bulunma görevimi tamamladım. Şimdi sevgili kralın neler yaptığını kendi gözlemlerimle göreyim. Menakā ile olan akrabalığımızdan dolayı Śakuntalā benden bir parça sayılır. Kızının işiyle ilgili olarak beni buraya gönderdi. (Bakınır.) Bayram zamanı olduğu halde bu sarayda hiçbir kutlama hazırlığı neden görülüyor acaba? Doğaüstü gücümü kullanarak bunu öğrenebilirim, ancak dostumun isteğine saygı göstermeliyim. Doğaüstü gücümle görünmez olayım ve bahçedeki şu kızların yanında durup olan biteni anlayayım. (Aşağı inme hareketi yapar ve durur.)

(Mango çiçeğine bakan bir kız,
arkasında başka bir kızla girer)

BİRİNCİ- Ey mango çiçeği, bana biraz pembe, biraz yeşil, biraz solgun görünen senden lütuf dilenirim; sen baharın özüsün, sen mevsimin nimetisin.

İKİNCİ- Parabhritikā, kendi kendine ne konuşuyorsun?

BİRİNCİ- Madhukarikā, dişi gugukkuşu mango çiçeğini görünce mutluluktan sarhoş olur.

İKİNCİ- (Telaşla ilerler ve neşeyle) Ne? Bahar gerçekten geldi mi?

BİRİNCİ- Madhukarikā, şimdi senin çılgın ve zarif şarkılarını dinleme zamanıdır.

İKİNCİ- Dostum, beni tut da ayaklarımın ucuna basarak aşk tanrısı Kāma'ya sunmak üzere şu mango çiçeğini alayım.

BİRİNCİ- Tapınarak kazanacağın ödülün yarısı benim olur ama!

İKİNCİ- Bunu söylemene gerek yok dostum, bedenlerimiz ayrı olsa bile yaşamımız birdir bizim seninle. (Arkadaşından destek alarak mango çiçeğini kopartır.) Oh, henüz açılmadığı halde sapından kopartılmış bu çiçek ne hoş kokuyor. (Ellerini birbirine kavuşturarak) Ey mango filizi, seni, yayını doğrultmuş olan aşk tanrısı Kāma'ya sunuyorum. Bunu, sevgililerinden ayrı düşmüş kızlar için görkemli bir ok haline getirsin.¹ (Mango filizini yere bırakır.)

(Teşrifatçı öfkeyle içeri girer)

TEŞRİFATÇI- Dur, yapma, seni düşüncesiz kız! Kral bahar bayramını yasaklamışken sen nasıl olur da mango filizlerini kopartmaya başlarsın?

HER İKİSİ- (Korkarak) Özür dileriz efendim, bilmiyorduk.

TEŞRİFATÇI- Demek bilmiyordunuz! Halbuki kralın emirlerini bahar ağaçları ve üzerinde yaşayan kuşlar bile duydular! Henüz mango filizleri polenlerini oluşturmadılar. Kurabaka çiçeği açmaya hazır olsa bile daha bir tomurcuk halinde. Soğuk mevsim geçtiği halde, erkek gugukkuşunun sesi boğazında düğümlü ve korkarım Aşk Tanrısı henüz okunu okluğundan yarı yarıya ancak çıkarttı.

HER İKİSİ- Bundan hiç şüphe yok. Dindar kralımızın gücü çok büyüktür.

BİRİNCİ- Ancak, soylu efendim, birkaç gün önce bizler kralın kayınbiraderi Mitrāvasu tarafından efendimize gönderildik ve orada zevk bahçesini koruma görevi bize verildi; yabancı olduğumuz için de konuyla ilgili hiçbir şey duymadık.

TEŞRİFATÇI- Tamam, bunu bir daha yapmazsınız.

Mango çiçeğinin çok düzgün, ok gibi dik birçok filiz sapı vardır (ç.n.).

HER İKİSİ- Efendim, biz merak ediyoruz. Lütfen söyley misiniz, efendimizi bu bahar bayram kutlamaları yap maktan ne vazgeçirdi?

SĀNUMATĪ- Doğrusu insanlar bayramlara çok düşkün oluyorlar; kral için iyi bir neden olmalı.

TEŞRİFATÇI- Herkesin bildiği bir şeyi neden saklayayım? Siz hanımlar Şakuntalā'nın reddedilişiyle ilgili rezaleti duymadınız mı?

HER İKİSİ- Biz sadece kralın kayınbiraderinden kayıp yüzüğün bulunduğu haberini işittik.

TEŞRİFATÇI- Devamını da ben anlatayım. Kral yüzüğü gördüğü zaman Şakuntalā ile gizlice evlendiğini hatırladı. O, onu bir sarhoşluk içinde reddetmişti, şimdi ise çok pişman. Öyle ki her türlü zevkten iğreniyor, vezirleriyle günlük görüşmelerini yapmıyor, yatağında kıvranarak uykusuz geceler geçiriyor. Sarayındaki kadınlara güzel sözler söyleyeceğim derken onların adlarını karıştırıyor, sonra da uzun süre utanç duyuyor.

SĀNUMATĪ- Bak bu, çok hoşuma gitti işte.

TEŞRİFATÇI- Akıl dengesindeki bu bozukluklar nedeniyle bayramdan vazgeçildi.

HER İKİSİ- Uygun olmuş.

(Sahne gerisinden)

Buyrun kralım, geliniz.

TEŞRİFATÇI- (Dinleyerek) Hah, efendimiz buraya geliyorlar. Haydi siz işinize bakın.

HER İKİSİ- Tamam. (Çıkarlar.)

(Üzerinde pişmanlığı yansıtan elbisesiyle kral, yanında Vidūshaka ve Kapı Bekçisi girerler)

TEŞRİFATÇI- (Krala bakarak) Soylu güzelliği her şart altında ne kadar da büyüleyici. Efendimiz kederli halinde bile ne kadar hoş görünüyor. Bakınız, özel biçimlerde süslenmeyi istemeyip koluna tek bir altın bileklik takmış. Kederden dudakları solmuş, uykusuzluktan gözleri kızarmış, çünkü hep Şakuntalâ'yı düşünüyor. Oldukça zayıfladığı halde bu durumunu anlamak kolay olmuyor, çünkü ihtişamıyla görkemli bir elmas gibi parlıyor.

SĀNUMATĪ- (Krala bakarak) Kendisini tanımayarak onun ruhu kırdığı halde, Şakuntalâ'nın gösterdiği zayıflığa şaşmamak gerekir.

KRAL- (Düşünce içinde ağır ağır yürüyerek) Daha önce ceylan gözlümün uyandırmaya çalıştığı benim bu kavrulmuş kalbim, şimdi pişmanlığın verdiği acıyla sonsuzca uyanmış durumda.

SĀNUMATĪ- Zavallı kızın kaderi de böyle.

VIDŪSHAKA- (Kendi kendine) Yine Şakuntalâ hastalığına yakalandı ve korkarım bu hastalık için bir ilaç bilmiyorum.

TEŞRİFATÇI- (Yaklaşarak) Zafer kralımızın olsun! Zevk bahçesinin bakımı yapıldı. Efendimiz orada diledikleri gibi dolaşabilirler.

KRAL- Vetravati! Vezirim soylu Pişuna'ya söyle, uzun süre uykusuz kaldığım için bugün hâkim kürsüsüne oturmayacağım. Yurttaşların ne sorunu varsa, değerli vezirim onları öğrenip yazsın ve bana göndersin.

KAPI BEKÇİSİ- Emredersiniz efendim! (Çıkar.)

KRAL- Vātāyana! Sen de kendi işine bak.

TEŞRİFATÇI- Emredersiniz kralım! (Çıkar.)

VIDŪSHAKA- Ortada bir sinek bile bırakmadınız. Şimdi ısının azalmasıyla serin ve hoş hale gelmiş olan zevk bahçesinde biraz kendinizi eğlendirin.

KRAL- Dostum, “Bela zayıf noktaya doğru gelir” sözü çok doğru bir sözdür. Çünkü kafamdaki karanlık bulutlar dağılıp da ermişin kızına karşı beslediğim aşkı hatırlar hatırlamaz, aşk tanrısı, mango çiçeklerinden yapılma oklarını yayına taktı ve beni vurmaya hazırlanıyor.

VIDŪSHAKA- Biraz dur hele, aşk oklarını değneğimle yok edeyim. (Sopasını havaya kaldırır ve mango çiçeklerine vurmaya çalışır.)

KRAL- (Gülümseyerek) Yeter! Bir Brāhman’ın gücünü görür gibi oluyorum! Dostum, sevgilimi hayal meyal hatırlatan bu narin ağaçların arasında, nerede oturup da onu yeniden aklıma getireyim?

VIDŪSHAKA- Pekiyi, siz hizmetçi Çaturikā’ya söylemediniz mi, hani Mādhāvi kameriyesinde Śakuntalā hanımefendiyle vakit geçirirken bir levha üstüne bizzat kendi ellerinizle onun resmini yapmıştınız, işte onu oraya getirsin?

KRAL- Bu yer benim üzüntümü giderir mi acaba? Pekālā, oraya giden yolu göster bana.

VIDŪSHAKA- Buradan efendimiz, buradan.

(İkisi yürürler, Sānumatī de onları izler)

VIDŪSHAKA- Şirin çiçeklerle ve kalın mermer parçasıyla süslü bu Mādhāvi kameriyesi bize ‘hoş geldiniz’ der gibi görünüyor. Efendimiz girip otursunlar.

(İkisi birden girer ve otururlar)

SĀNUMATĪ- Sarmaşıkların arkasına gizlenip sevgili kızın resmini göreceğim. Sonra da ona, kocasının aşkının ne kadar içten olduğunu söyleyeceğim.

(Öyle yapar ve bekler)

KRAL- Dostum, Şakuntalā ile yaşadıklarımı şimdi hatırlıyorum. Sana anlatmıştım. Ama onu tanımadığım sırada sen yanımda değildin. Ayrıca sen onun adını hiç ağzına almadın. Yoksa sen de mi benim gibi onu unuttun?

VIDŪSHAKA- Hayır unutmadım. Ama tüm olan biteni anlattıktan sonra, bunların gerçek olmadığını, hepsinin bir şaka olduğunu söyledin. Bir çamur yığınınından daha fazla değerli bir akli olmayan ben de buna inandım. Doğrusu kaderin gücü çok büyük.

SĀNUMATĪ- Gerçekten de öyle.

KRAL- (Derin düşünce içinde) Dostum, bana yardım et!

VIDŪSHAKA- Hey, bu da ne demek? Bu, size hiç yakışmıyor. Büyük insanlar kendilerini kedere kaptırmazlar; dağlar fırtınada sarsılmadan kalır.

KRAL- Benim tarafımdan reddedilen sevgilimin durumunu düşününce kendimi kimsesiz hissediyorum. Benim tarafımdan istenmeyince akrabalarını izlemeye kalkıştı. En az babası kadar muhterem bir kişi olan babasının müridi, ona yüksek sesle tekrar tekrar “burada kal” diye bağırdı; sonra o kız, merhametten yoksun olan bana bir kez daha baktı. Gözyaşlarıyla ıslanan bir bakış! Tüm bunlar beni zehirli bir okla vurulmuşçasına yakıyor.

SĀNUMATĪ- Vay canına! Bir kimsenin bir başkasını bu denli önemseydiği bir acıdan ben zevk duyarım.

VIDŪSHAKA- Sanırım hanımınızı göksel bir yaratık kaçırdı.

KRAL- Kocasını bir tanrıyken kim ona kabalıkla dokunmaya cüret edebilir? Onu Menakā'nın doğurduğunu duymuştum ve sanırım onu kaçıranlar da onun arkadaşlarıdır.

SĀNUMATĪ- Bilinci şaşılacak derecede yerine gelmiş.

VIDŪSHAKA- Eğer bu doğruysa, bir süre sonra onu tekrar görebilirsiniz demektir.

KRAL- Nasıl yani?

VIDÜSHAKA- Hiçbir anne ve baba, kızlarının kocasından ayrı kalmasına uzun süre dayanamaz.

KRAL- Dostum, bu bir rüya mıydı? Bir sihir miydi? Yoksa ben sevdadan delirmiş miydim? Veya iyiliklerimin tükenmiş olması mıydı? Artık geçti, bir daha geri gelmez; tüm umutlarım bir yardan aşağı yuvarlandı gitti.

VIDÜSHAKA- Böyle konuşma. Yüzüğün bulunması neden beklenmedik bir buluşmayı gerçekleştirmesin?

KRAL- (Yüzüğe bakarak) Kazanılması çok zor bir yerden düşmüş olan bu yüzük de benim gibi acınacak halde. Ey yüzük! Onun pembe tırnaklı narin parmaklarından düşmekle sen de benim gibi hazinesini yitiren bir sefil durumuna düştün!

SĀNUMATĪ- Eğer o yabancı birinin eline geçseydi, kaderi felaket olacaktı.

VIDÜSHAKA- Bu yüzüğü ne sebeple hanımefendinin parmağına taktınız?

SĀNUMATĪ- O da benim gibi merak ediyor.

KRAL- Anlatayım. Ben başkente geri dönerken sevgilim ağladı ve “Efendim bana ne zaman haber gönderecek?” diye sordu.

VIDÜSHAKA- Eee, sonra?

KRAL- Sonra bu yüzüğü onun parmağına takıp şöyle dedim: “Bu yüzüğün üstünde yazılı olan adımın harflerini her güne bir tane gelecek şekilde say. Sen en sonuncuya ulaştığında sevgilim, seni sarayın haremine getirecek olan görevli karşında olacak.” Ancak taş kalpli ben, sersemlemiş halimle bu dediğimi yapamadım.

SĀNUMATĪ- Kaderin oyununa rağmen ne kadar büyüleyici bir ayrılık.

VIDÜSHAKA- Balıkçının kestiği balığın midesine nasıl gelmiş o yüzük?

KRAL- Şakuntalā Şaçītīrtha'da ibadet ederken elinden Ganj nehrinin sularına düşüvermiş.

VIDŪSHAKA- Şimdi anlaşıldı.

SĀNUMATĪ- Demek bu nedenle kral, erdemsiz bir iş yapmak istemeyip zavallı Şakuntalā ile evlenmek istememiş. Böyle bir aşkın yüzüğe gereksinimi olur mu hiç?

KRAL- Şimdi bu yüzüğü bir yüzkarası olarak görüyorum.

VIDŪSHAKA- (Kendi kendine) Eyvah, gene çılgınlık haline dönüyor!

KRAL- Nasıl olur da o elin narin ve tatlı parmaklarını bırakıp suya düşersin? Tabii, cansız bir nesne mükemmelliğin kıymetini bilmez ki! Ya ben, sevgilime nasıl tepeden bakabildim?

VIDŪSHAKA- (Kendi kendine) Ah, açlık beni içeriden kemiriyor!.

KRAL- Ey nedensiz terk edilen sevgilim! Kalbim sızlıyor, ne olur ortaya çık ve beni mutlu et!

(Perde açılır, elinde tabletle Çaturikā girer)

ÇATURİKĀ- İşte hanımefendinin resmi, buyrun. (Tableti gösterir.)

VIDŪSHAKA- Kusursuz dostum! Bu sevgi dolu sahnedeki duygular ne kadar mükemmel! Gözlerim şaşı oldu.

SĀNUMATĪ- Erdemli kralımız ne kadar yetenekliymiş meğer! Dostum adeta gözlerimin önüne geldi.

KRAL- Resimde her şeyi layıkıyla uygulayamadığım için onun güzelliğini de ancak bir ölçüye kadar yansıtabildim.

SĀNUMATĪ- Bu, pişmanlık ve alçakgönüllülüğün bir göstergesidir.

VIDŪSHAKA- Burada üç hanım görülüyor ve hepsi de çok güzeller. Bunlardan hangisi bayan Şakuntalā?

SĀNUMATĪ- Böylesine bir güzelliği seçemeyen bu cahil adamın göz neyine?

KRAL- Sence hangisi?

VIDŪSHAKA- Sanırım, sulandığı için taze yaprakları parıldayan şu mango ağacının yanında, kolları garip şekilde sarkık duran yorgun görünüşlü o; yüzünde ter damlaları birikmiş, saç örgüleri çözülmüş ve saçlarındaki çiçekler yere düşmüş. Śakuntalā bu, diğerleri de onun arkadaşları.

KRAL- Zekisin. İşte benim aşkımin kanıtları. Resmin kenarlarında terleyen parmaklarımin izlerini görebilirsin. Şurada da yanağından düşen gözyaşının izi var. Çaturikā! Bu teselli kaynağım yarım kalmıştı; git bana fırçamı getir.

ÇATURİKĀ- Değerli Māṭhavya, ben gelene kadar şu tableti tutar mısın?

KRAL- Tamam, ben tutarım. (Dediği gibi yapar.)

(Hizmetçi çıkar)

KRAL- Ah dostum, bana yaklaşan ve sabırla resmini yaptırtan sevgilimi reddetmiş olan ben, yolunun üstündeki suyu bol nehri geçtikten sonra serap gören bir insana döndüm.

VIDŪSHAKA- (Kendi kendine) Efendimiz nehir geçtikten sonra serap görmüş. (Yüksek sesle) Bu resimde başka boyanacak yerler yok mu?

SĀNUMATĪ- Sevdığı kızın bulunduğu yerdeki her noktayı boyamak istiyor olmalı.

KRAL- Dinle! Bir çift kuğunun kıyısında dinlendiği Mālinī nehri çizilmeli; sonra onun iki yakasında, geyiklerin çömeldiği Himālaya dağlarının eteklerinde yer alan kutsal tepelikler bulunmalı. Ayrıca dallarından elbiseler sarkan bir ağacın altında, sol gözünü bir siyah

antilopun boynuzuna sürten dişi bir karaca çizmek istiyorum.

VIDŪSHAKA- (Kendi kendine) Sanırım resmi, çok sayıda uzun sakallı çileci ile doldurmak istiyor.

KRAL- Dostum, Şakuntalā için çizmeyi düşündüğüm bir başka süslemeyi unuttum.

VIDŪSHAKA- Nedir o?

SĀNUMATĪ- Onun orman yaşamından ve zarıflığından gelen şeyler olsa gerek.

KRAL- Dostum, kulağına takılı olan Şirisha çiçeği ve onun yanaklarında sallanan lifleri kaybolmuş. Sonra, sonbahar ayının ışıkları gibi yumuşak olan lotus saplarından yapılma kolye, göğüslerinin arasına çizilmemiş.

VIDŪSHAKA- Fakat hanımefendi neden kırmızı nilüfer çiçeği gibi kızarmış yüzünü elindeki palmiye yaprağıyla saklamaya çalışarak çok korkmuş gibi görünüyor? (Daha yakından bakarak) Ah! İşte o arı, kölenin oğlu! Hanımefendinin yüzüne saldırıp bal çiçeklerini çalmaya çalışan hırsız!

KRAL- Kov o edepsizi!

VIDŪSHAKA- Efendimiz, bunu yapacak tek kişi sizsiniz, suçlulara siz ceza verirsiniz.

KRAL- Doğru. Ey çiçek açan bitkilerin sevgili ziyaretçisi! Neden etrafta uçup durma zahmetine katlanıyorsun? Şuradaki çiçeğin üzerinde seni seven bir dişi arı var ve o çok susadığı halde seni bekliyor, sensiz bal içemiyor.

SĀNUMATĪ- Bu ne kadar nazik bir kovuş biçimi böyle.

VIDŪSHAKA- Ne kadar uyarılsalar da bu tür yaratıklar kötü huylu olurlar.

KRAL- Demek emrimi dinlemiyorsun. O halde dinle; ey arı, ağacın el değmemiş yaprağı gibi tatlı ve Bimba meyvesi gibi dudakları olan sevgilime dokunursan -ki o dudaklardan aşk iksiri içmiştim- seni bir lotusun içine hapsedirim.

VIDÜSHAKA- Bu kadar sert bir cezayı duyar da korkmaz mı? (Güler ve kendi kendine) Yaptığı tam bir çılgınlık ve ona uymakla ben de en az onun kadar çılgınım! (Yüksek sesle) Hey, bu sadece bir resim!

KRAL- Ne? Bir resim mi?

SĀNUMATĪ- Durumu bir an ben de kavrayamadım; yaptığı resmi nasıl da yeniden yaşıyor!

KRAL- Dostum, neden böyle bir kötülük yaptın? Tam kendimden geçmiş, sanki o karşımdaymış gibi bakıyordum ki, kalbimle onu sarmaladığım bir anda beni kendime getirdin ve sevgilim yeniden resim haline dönüştü.

(Gözyaşı döker)

SĀNUMATĪ- Ayrılığın bu çeşidi, neyin önce olduğunu, neyin onu izlediğini belli ölçüde açıklıyor.

KRAL- Dostum, neden ben bitip tükenmez bir keder içindeyim? Uykusuzluğum ona kavuşmayı engelliyor ve gözyaşlarım onu şu resimde bile görmeme izin vermiyor.

SĀNUMATĪ- Onu reddederek Śakuntalā'ya verdiği acıyı bütünüyle giderdin.

ÇATURİKĀ- (İçeri girerek) Zafer, zafer, kralımız zaferler kazansın! Fırça kutusuyla şuradan geliyordum ki.....

KRAL- Eeee?

ÇATURİKĀ- Yanında Taralikā ile birlikte kraliçe Vasumatī karşıma çıktı ve “bunu kendim efendimize vereceğim” diyerek onu zorla elimden aldı.

VIDÜSHAKA- Çok şükür cezanız hafifledi.

ÇATURİKĀ- Taralikā kraliçenin çalılara takılan elbisesiyle meşgul olunca ben de hemen oradan kaçtım.

KRAL- Dostum, kraliçe geliyor; gösterdiğim ilgiye kibirle karşılık veren birisidir. Şu resmi saklasan iyi olur.

VIDŪSHAKA- (Resmi alarak doğrulur.) Bunu kendinize söyleyin. Efendimiz haremın zehirinden kurtulduğunda beni Meghapratiçchanda sarayında arasınlar.

(Hızlı adımlarla oradan uzaklaşır)

SĀNUMATĪ- Ne kadar gönlünü başkasına kaptırsa da yine de ilk aşkına dikkat ediyor. Şimdi bu aşkın ateşi oldukça azalmış.

KAPI BEKÇİSİ- (Elinde bir mektupla girer.) Zafer efendimizin olsun!

KRAL- Vetravati, yolda kraliçeye rastlamadın mı?

KAPI BEKÇİSİ- Evet, rastladım. Fakat elimde bir mektup taşıdığımı görünce geri döndü.

KRAL- Devlet işlerinin önemini bildiği için görevi aksatmamızı istememiştir.

KAPI BEKÇİSİ- Efendimiz, vezir çok sayıda gelir kalemlerini sayarken bir yurttaşın davasıyla karşılaşmış. Sizden bu mektupta yazılı olan konuyla ilgilenmenizi rica etti.

KRAL- Bana mektubu ver.

(Kapı Bekçisi mektubu verir)

KRAL- (Okuyarak) Nasıl! Büyük tüccar Dhanamitra bir deniz kazasında ölmüş. Zavallı adamın hiç çocuğu yokmuş. Birikmiş tüm serveti krala geçecekmiş, vezir böyle yazmış. (Üzüntüyle) Çocuksuz olmak gerçekten çok korkunç bir şey. O çok zengin bir kimseydi, pek çok kez evlenmiş olmalı. Karılarından birinin çocuğu olup olmadığı araştırılsın.

KAPI BEKÇİSİ- Efendimiz, Sāketalı tüccarın kızı olan karısının şu anda Pumsavana törenine² gittiği söyleniyor.

Bir tür erkek çocuk doğurma töreni (ç.n.).

KRAL- O halde rahimdeki çocuğun, babasının servetini almaya hakkı var demektir. Git bunu vezire söyle.
KAPI BEKÇİSİ- Emredersiniz efendim.

(Gitmeye yeltenir)

KRAL- Dur bir dakika!

KAPI BEKÇİSİ- Buyrun.

KRAL- Bir döl bırakıp bırakmamasının ne önemi var? Hemen ilan edilsin ki benim halkımdan her kimin sevilen bir akrabası ölürse, Dushyanta onların yerini dolduracaktır, tabii kötüler hariç.

KAPI BEKÇİSİ- Bunu hemen ilan edeyim. (Gider ve geri gelir.) Krallığın bu emrini halk büyük bir sevinçle karşıladı.

KRAL- (Derin bir iç çekerek) Eh, işte böylece destekten yoksun ailelerin zenginliği, soyun devamsızlığı nedeniyle, ata temsilcisi olarak bir yabancıya geçer. Ben öldüğümde de Puru soyunun zenginliği aynı kaderi paylaşacak.

KAPI BEKÇİSİ- Felaket sizden uzak olsun!

KRAL- Ayaklarına kadar gelen mutluluğu hor gören bana yazıklar olsun!

SĀNUMATĪ- Şüpheli yok ki kendini kınadığı sırada kafasında sevgili kızımız var.

KRAL- Doğru mevsimde ekilmiş bir tarla gibi ektiğim ve bana en verimli meyveyi vereceği sırada onu, yasal kırımını, ailemin şerefini yüzüstü bıraktım.

SĀNUMATĪ- Artık soyun kesintiye uğramayacak.

ÇATURİKĀ- (Fısıldayarak) Tüccarın haberi efendimizin vicdan azabını ikiye katladı. Meghapratiçchanda sarayına git ve kralı rahatlatması için soylu Māṭhavya'yı getir.

KAPI BEKÇİSİ- İyi fikir. (Çıkar.)

KRAL- Ah! Cenaze sunağında eşit pay isteyen Dushyanta'nın ataları huzursuz oldular. Çünkü "bu adam öldükten sonra ailemizden kim dinsel kurallara uygun sunak sunacak?" diye düşündüler. Atalarımıza, sunduğu suları içiren nesil düşkününü ben, onları gözyaşları içinde bırakmaktayım.

(Bayılır)

ÇATURİKĀ- (Telaşla bakınır.) Efendimiz, kendinize gelin!
SĀNUMATĪ- Eyvah, eyvah! Işık görünmesine rağmen, araya giren karışık durumlar nedeniyle, karanlığın kötü etkilerine kapılıp acı çekiyor. İstesem onu hemen şu anda mutlu edebilirim. Ancak, Şakuntalā'yı yatıştırmakta olan büyük Tanrı Indra'nın annesinin ağzından duyduğuma göre, kurban paylarını isteyen tanrılar, kocanın karısına kavuşmasını ayarlayacaklar. Bu nedenle o vakte kadar beklemek en iyisi. Öte yandan ben gidip sevgili kızımızı, vereceğim haberlerle rahatlatayım. (Göğe yükselerek çıkar.)

(Sahne gerisinden)

İmdat, imdat!

KRAL- (Kendine gelir ve dinler.) Hey, bu sesler başı derde girmiş Māṭhavya'dan geliyor. Orada kim var, ha?

KAPI BEKÇİSİ- (İçeri girer ve kafa karışıklığıyla konuşur.)
Efendimiz tehlikeye düşmüş olan arkadaşını kurtar-sınlar.

KRAL- Mānavaka'nın gururunu kim kırdı?

KAPI BEKÇİSİ- Görünmeyen bir hayalet onu yakaladı ve Meghapratīcchanda sarayının en üst katına hapsetti.

KRAL- (Doğrularak) Bu olamaz! Kötü ruhlar benim evime nasıl zarar verebilirler? Böyle belaların günden güne

sinsice gelişen ihmalkârlıkların birikimi sonucu oluştuğunu düşünsek bile, halkın her bir bireyinin hangi yoldan yürüdüğü nasıl bilinebilir ki?

(Sahne gerisinden)

Dostum, yardım et!

KRAL- (Yalpalayarak yürür.) Korkma dostum, korkma!

(Sahne gerisinden)

(Aynı biçimde bağırarak) Korkmayayım mı? Birisi boynumu bükerek beni şekerkamışı gibi parçalara ayırmaya çalışıyor.

KRAL- (Bakınarak) Hey, yayımı verin!

YAVANI- (Elinde yayla içeri girer.) Efendim, işte yayınız ve kolluğunuz.

(Kral yayını ve oklarını alır.)

(Sahne gerisinden)

Boynundaki taze kana susamış olan ben, bir kaplanın avını parçaladığı gibi parçalayacağım seni. Düştüğün beladan kurtarıcın Dushyanta gelsin de seni kurtarsın bakalım!

KRAL- (Öfkeyle) Nasıl? Beni kışkırtıyorsun ha! Bekle, seni leş yiyici, şimdi gebereceksin. (Yayını gerer). Vet-ravati, merdivenlere giden yolu göster!

KAPI BEKÇİSİ- Buradan kralım, buradan.

(Hep birlikte hızla ilerlerler)

KRAL- (Çevresine bakınır.) Burada kimse yok.

(Sahne gerisinden)

Kahretsin! Efendim, ben sizi görüyorum, siz ise beni görmüyorsunuz. Kedi tarafından yakalanmış bir fare gibi ümitsizim.

KRAL- Övündüğün gücün seni görünmez kılıyor, ama silahım seni görecektir, işte okumu yerleştirdim. Bununla, ölmeyi hak eden sen öleceksin, kurtulmayı hak eden Brahman ise kurtulacak. Kuğu, sütü içer ve ona karıştırılmış suyu bırakır.

(Okunu hedefe doğrultur)

(Mātali, Vidūshaka'yı serbest bırakarak içeri girer)

MĀTALI- Ifritler tanrı Indra tarafından senin dikkatini çekmek için gönderildi, yayını indirebilirsin. İyi kişiler dostlarına zalim okları değil, yumuşak bakışları doğrulturlar.

KRAL- (Okunu indirir) Ah, Mātali! Büyük Tanrı Indra'nın arabacısı, hoş geldin.

VIDŪSHAKA- (Girerek) Az daha kasaplık hayvan gibi boğazlanıyordum, sen ise onu selamlıyorsun!

MĀTALI- (Gülümseyerek) Ey uzun ömürlü kişi, bir iş için Indra tarafından gönderildim.

KRAL- Ben hizmete hazırım.

MĀTALI- Kālanemi familyasından Durcaya adlı bir ifrit topluluğu var.

KRAL- Evet, bunu Nārada'dan işitmiştim.

MĀTALI- Sizin dostunuz olan Tanrı Indra onları tek başına ortadan kaldıramıyor. Ama onlarla siz savaşırsanız

bu iş olacak. Güneşin gidermeye gücünüm yetmediği gece karanlığını Ay dağıtabilir ancak. O yüzden silahınızı alın, Indra'nın arabasına binin ve zafer için ileri atılın.

KRAL- Indra'nın bana saygı gösterdiği ilgiden onur duyuyorum. Fakat siz neden Māthavya'ya öyle kötü davrandınız?

MĀTALI- Söyleyeyim. Siz uzun ömürlü kişinin bir nedenden dolayı çok kederli olduğunu gördüm ve sizin öfkenizi harekete geçirmek istedim. Çünkü ateşin yakıtı karıştırılırsa alevler coşar; yılanı kızdırırsan başını şişirir; bunun gibi, kışkırtıldığı zaman bir insan da gerçek gücüne geri döner.

KRAL- (Kısık sesle) Dostum, cennetin efendisinin emri geri çevrilemez. Konuyu vezir Pişuna'ya bildir ve benim adıma de ki: "Bu sağlam yay başka bir görevdeyken, bilgeliğinizle halkımı zarar ziyandan koruyun."

VIDŪSHAKA- Emredersiniz efendim. (Çıkar.)

MĀTALI- Uzun ömürlü kişi arabaya binsinler.

(Hepsi çıkar)

Altıncı Perdenin Sonu

Yedinci Perde

(Gökte uçmakta olan bir arabanın içinde oturmakta olan kral ve Mātali girerler)

KRAL- Mātali! Indra'nın bana verdiği görevi yerine getirdiysem de, onun bana gösterdiği yakınlığı göz önüne aldığımda ona ne kadar az hizmet ettiğimi düşünüyorum.

MĀTALĪ- (Gülümseyerek) Uzun ömürlü kişi, bu konuda ne sizin ne de onun doyduğunu sanıyorum. Siz soylu efendi, daha önceden onurlandırıldığınız yararlı işleri önemsiz sayarken, o da sizin kahramanlıklarınıza hayret ederek size verdiği özel önemin az geldiğini düşünmekte.

KRAL- Mātali, böyle söyleme! Çünkü bana verilen onur, tüm beklentilerimin üzerindedir. Tanrıların gözleri önünde tahtını benimle paylaşıyor.

Gülümsediği yanında duran oğlu Cayanta, aynı onuru almak için can atıyor. Indra, onun sarı sandal sürülü

göğsündeki Mandāra çiçeklerinden yapılmış çelengi benim boynuma takıyor.

MĀTALI- Ama uzun ömürlü kişi, neden tanrılar kralının bu ilgisine layık olmasın ki? Baksana, huzuru seven Indra'nın cenneti, Danu soyunun belasından iki kere kurtuldu: Biri, sizin sivri uçlu oklarınızla oldu, diğeri de çok önceleri, aslan-insanın¹ sivri pençeleri sayesinde oldu.

KRAL- Doğrusu bu durumda tek başına Indra'nın büyüklüğü övülmeye layıktır. Hizmetçiler büyük işler yapıyorlarsa, bil ki efendileri onları onurlandırdığı içindir. Eğer bin ışın saçan Güneş olmasa, önünde duran arabacısı Aruna karanlığı dağıtabilir miydi?

MĀTALI- Bunlar sizin ne kadar değerli olduğunuzu gösteriyor. (Belli bir mesafe giderler.) Ey uzun ömürlü kişi, şanınızın büyüklüğünü görün, göksel diyarlarda bile hüküm sürüyor! Cennetin perileri boyalarla kendilerini süslemişler. Göğün sakinleri göksel ağaçlardan yapılma elbiselerinin üstlerine sizin kahramanlıklarınızı yazmışlar; akıllarında da ona uygun şarkılar var.

KRAL- Mātali, dün göğe yükselmiş olmamıza rağmen ben, ifritlerle savaşmak istememde asla cenneti düşünmüş değilim. Şu anda boşluğun hangi yönünde seyahat ediyoruz?

MĀTALI- Buraya Parivaha boşluğu derler. Burası Vishṇu'nun ikinci adımı gibi² her türlü karanlıktan uzaktır. Burada gökten gelen üç kollu ırmaklar akar ve ışıklarını yayarak dönmekte olan gök cisimlerini oluştururlar.

KRAL- Mātali, demek bu yüzden benim bütün iç ve dış duyu organlarımda hoş bir rahatlama hissi oluştu. (Arabanın tekerleğine bakar.) Bulut bölgesine indik.

Narasimha (Purushakesariṇaḥ), Tanrı Vishṇu'nun yarı aslan, yarı insan biçimidir (ç.n.).

Mitolojide Tanrı Vishṇu boşlukta üç büyük adım atmıştı (ç.n.).

MĀTALI- Bunu nasıl anladın?

KRAL- Bunu, tekerleklerin ıslanmış kenarları, tekerlek parmakları arasında uçan Çātaka kuşları ele veriyor. Ayrıca atların üzerinde çakan şimşeklerden belli ki şu anda yağmur yüklü bulutların üzerinde bulunuyoruz.

MĀTALI- Uzun ömürlü kişi bir an için yönetimi altında olmayan topraklarda olacaklar.

KRAL- (Aşağı bakarak) Çabucak indiğimiz bu yerden insanların dünyası harika görünüyor. Yere bak, sanki yukarı doğru çıkan dağların en yüksek noktasından aşağı çökmüş gibi. Gövdelerini kabartmış gibi duran ağaçlar artık yaprakları tarafından yeterince kapatılamaz durumda. Darlığından dolayı suları görülmeyen nehirler yaygın yaygın akıyorlar. Sanki birisi tarafından yukarı doğru atılıp yakınımaya getirilmiş gibi duran şu yeryüzüne bak.

MĀTALI- İyi gözlem! (Hayranlıkla bakarak) Ne kadar muhteşem, ne kadar soylu şu dünya!

KRAL- Mātali, şu akşam bulutu yığını gibi duran, doğu ve batı denizine batmış, sıvı altın damlatan dağ hangi dağdır?

MĀTALI- Uzun ömürlü kişi, bu Kimpurushaların³ Hemakūṭa dağıdır. Burası çilecilik güçlerine bütünüyle erişildiği yerdir. Bakın, burası kendiliğinden var olanın oğlu Mārīça'nın dölünden doğan, tanrıların ve ifritlerin babası Pracāpati'nin karısıyla birlikte çile doldurduğu yerdir.

KRAL- O halde bu şansı değerlendirmeliyim. Kutlu ermiş saygılarımı sunmak istiyorum.

MĀTALI- Mükemmel bir fikir.

(İner gibi yaparlar)

Bir tür yarı tanrı yaratık grubu (ç.n.).

KRAL- (Hayret içinde) Arabanın tekerleklerinden ses gelmiyor; havaya kalkan bir toz da yok. Yularları elinizde olan arabanın yere indiği güçlkle belli oluyor. Eğer gerçekten indiyse, o zaman o yeryüzüne dokunmadan duruyor.

MĀTALI- İşte sizinle Indra arasındaki tek fark budur.

KRAL- Mātali, Mārīça'nın kutlu çilehanesi nerededir?

MĀTALI- (Eliyle işaret ederek) Orada, yüzü güneşe dönük, karıncalarla kaplanmış kütük gibi hareketsiz duran kişi odur. Göğsü yılan derileriyle kaplı, boğazı yaşlı sarmaşıkların genç filizleriyle sarılı halde. Keçeleşmiş saçları omuzlarına dökülüyor ve içine kuşlar yuva yapmış.

KRAL- Böyle çile dolduran sizin önünüzde eğilirim.

MĀTALI- (Arabının yularlarını çekerek) Ey kral, şu anda Pracāpati'nin kutsal bölgesine girdik. Burada Aditi⁴ tarafından yetiştirilmiş Mandāra ağaçları vardır.

KRAL- Burası cennetten bile daha güzel. Abıhayat havuzuna düşmüş gibiyim.

MĀTALI- (Arabayı durdurarak) Uzun ömürlü kişi incebilirler.

KRAL- (Inerek) Sen şimdi ne yapacaksın Mātali?

MĀTALI- Arabayı durdurdum. Ben de ineceğim. (Öyle yapar.) Buradan uzun ömürlü kişi! (Yürür.) Bak, saygıdeğer ermişin çile yeri burada.

KRAL- Doğrusu oraya hayranlıkla bakıyorum. Burada Kalpa ağaçları havadan, yaşam için gerekli özü çekiyorlar. Nilüfer çiçeğinin altın tozuyla kaplı sarı sular da dinsel görevlerini yerine getirmek üzere insanlar yıkanıyorlar. Mücevher gibi kütükler üstünde meditasyon yapanlar var ve onlar, göksel periler arasında tutkularına egemen oluyorlar. Başka ermişlerin çile

⁴ Tanrıların anası Tanrıça Aditi (ç.n.).

doldurarak kazanmak istedikleri şeylerin olduğu yerde bu insanlar çile dolduruyorlar.

MĀTALI- Doğrusu yüksekte oturanlar rahat nefes alırlar. (Yürür.) (Havadan bir ses duyulur.) “Ey Vṛiddhaśākyaya, kutlu Mārīça meşgul mü? Ne diyorsun? O demek diğerk ermişlerin karılarıyla birlikte, Daksha’nın kızı Aditi’ye, erdemli bir kadının görevlerini anlatıyor.”

KRAL- (Dinleyerek) Oo! Bizler ermişlerin işlerinin bitmesini beklemeliyiz.

MĀTALI- (Krala bakarak) Uzun ömürlü kişi Aşoka ağacının altında dinlensinler. Bu arada ben de Indra’nın babasına sizin geldiğinizi haber vermek için uygun bir fırsat kollayayım.

KRAL- Düşündüğünüz gibi olsun. (Oturur.)

MĀTALI- Uzun ömürlü kişi, ben gidiyorum. (Çıkar.)

KRAL- (İyiye işaret bir şey fark eder.) İsteğimin gerçekleşmesi için hiçbir umudum olmadığı halde ey kolum, neden boş yere tık tık atıyorsun? Daha önceden değeri bilinmeyen mutluluklar kuşkusuz acıya dönüşür.

(Sahne gerisinden)

Böyle kaba olma! Eyvah, yine kendi doğana geri döndün!

KRAL- (Dinleyerek) Burası hiç de öyle kabalık yapılacak bir yer değil. Böyle azarlanan da kim? (Sesin geldiğı yere döner ve şaşırır.) Bu çocuk da kim böyle, yanında iki kadın çileci ve bir çocuğı aşan bir güçle? Oyun olsun diye anasının memesinden çekip aldığı aslan yavrusunu sürükleyip yelelerini kabartmış hayvanın!

(Betimlediğı gibi bir oğlan ve iki kadın ermiş girerler)

OĞLAN- Hey aslan, aç ağzını da dişlerini sayayım.

BİRİNCİ KADIN- Yaramaz çocuk, içimizden biri gibi saydığımız hayvanlara neden işkence ediyorsun? Sen her geçen gün daha yaramaz oluyorsun! Ermişler sana Sarvadamana⁵ adını boşuna koymamışlar.

KRAL- Neden içime bu çocuk benim çocuğummuş gibi bir his doğdu? Herhalde çocuksuz olmam beni böyle yufka yürekli düşünmeye sevk ediyor.

İKİNCİ KADIN- Eğer yavrusunu rahat bırakmazsan şu anne aslan sana saldıracak.

OĞLAN- (Gülümseyerek) Ah, aman çok korktum! (Dudaklarını sarkıtır.)

KRAL- Bu çocuk bana yiğitlik tohumu gibi görünüyor; alevlenmeye hazır minik bir kıvılcım gibi.

BİRİNCİ KADIN- Oğlum, bırak şu yavru aslanı, ben sana oynayacak başka bir şey vereyim.

OĞLAN- Hani, nerede? Hadi ver bana. (Ellerini uzatır.)

KRAL- Nasıl da evrensel krallığın işaretlerini taşıyor! İsteddiği oyuncağa ellerini uzattığında elleri, örgü gibi parmaklarıyla taç yaprakların arasındaki boşlukları görünmeyen, şafakla açılıp kızaran bir lotus gibi göründü bana.

İKİNCİ KADIN- Suvratā, onu kuru sözlerle durdurmak olanaksız; git ve benim kulübemde duran, ermiş çocuğu Mārkaṇḍeya'ya ait olan, pişmiş topraktan yapılmış, boyalı tavuskuşu oyuncağını al, buraya getir.

BİRİNCİ KADIN- Tamam. (Çıkar.)

OĞLAN- O gelene kadar ben bununla oynayacağım. (Çileci kadına bakar ve güler.)

KRAL- Kalbim bu idaresi güç çocuğa nasıl da akıyor! Ne mutlu o kişilere ki, anlamsız gülümsemeleri sırasında tomurcuk gibi belli belirsiz gözükten dişleriyle, tatlı

⁵“Her şeye boyun eğdiren” demek (ç.n.).

peltek konuşmalarıyla, sevgiyle kupağa gelmek isteyen çocuklarının tozuyla üstleri başları kirlenir.

ÇİLECİ KADIN- Bana aldırış etmiyor. (Arkasına bakar.)
Ermış çocuklarından kimse yok mu? (Krala bakar.)
Bayım, lütfen bu aslan yavrusunun çocukça oyun yüzünden çektiği işkenceden kurtulmasını sağlar mısınız? Onu bu çocuktan kurtarmak öyle zor ki!

KRAL- (Yaklaşır ve gülümser.) Ey büyük bir ermişin evladı, soyuna ve çile yerine uygun davranman ve hayvanlara zarar vermemen gerekirken neden kara yılan yavrusunun sandal ağacını kirlletmesi gibi kötü davranışlarda bulunuyorsun?

ÇİLECİ KADIN- Fakat bayım, o bir ermişin oğlu değil ki.

KRAL- Görünüşünden ve rahat davranışlarından belli zaten. Ama bu yerin görünüşünden öyle düşündüm. (Kendisinden istenileni yapar ve çocuğun kendisine dokunduğunu hisseder; kendi kendine konuşur).
Bir yabancının çocuğuna dokunmaktan ben bu kadar zevk alıyorsam kim bilir bu çocuğu doğurtan kişi ne denli kendinden geçer?

ÇİLECİ KADIN- (Her ikisine bakarak) Oh, harika!

KRAL- Ne oldu dindar kadın?

ÇİLECİ KADIN- Sizinle çocuk arasındaki benzerliğe şaşırdım. Üstelik sizi hiç tanımadığı halde, sizden hoşlanmadığını gösteren tek bir hareket yapmadı.

KRAL- (Çocuğu okşayarak) Eğer bir ermişin oğlu değilse kimin oğlu?

ÇİLECİ KADIN- O Puru soyunun bir evladı.

KRAL- (Kendi kendine) Nasıl, benimle aynı soydan mı? Demek o yüzden bu hanım bana benzediğini düşünüyor. Bu Puru soyundan olanların son aile sözüdür. Dünyayı korumak için önceleri her türlü duyu zevkleriyle dolu saraylarda oturanlar, sonradan ağaçların diplerini ev edinip oralarda çile doldururlar. (Yüksek

sesle) Fakat bu yer ölümlülerin ulaşmaya güçlerinin yetmeyeceği bir yer.

ÇİLECI KADIN- Saygıdeğer bayımın dediği doğru. Ancak bir periyle akrabalığından dolayı annesi onu, tanrıların babasının kutsal koruluğunda doğurdu.

KRAL- (Kendi kendine) Al sana başka bir umut ışığı! (Yüksek sesle) Soylu kadını eş olarak alan erdemli kralın adı neydi?

ÇİLECI KADIN- Karısını terk eden bir insanın adını kim hatırlamak ister ki?

KRAL- (Kendi kendine) Bu hikâye benimkine benziyor. Belki de oğlanın annesinin adını sormalıyım. Ama bu, başkasının karısı hakkında uygunsuz bir konuşma da olabilir.

(Elinde pişmiş topraktan yapılma tavuskuşuyla girer.)

ÇİLECI KADIN- Sarvadamana, şu Şakunta kuşunun güzelliğine bak: Şakuntâlatifliği.⁶

OĞLAN- (Çevresine bakınarak) Annem nerede?

HER İKİSİ- Annesini o kadar seviyor ki söylediğini onun adı sandı!

İKİNCİ KADIN- Sevgili yavrum, sen tavuskuşunun güzelliğini görmek istemiştin ya!

KRAL- (Kendi kendine) Ne? Annesinin adı Şakuntalā mı? Herhalde isim benzerliği! Sadece isme bakarak hayal kurmak sonunda acı bir hayal kırıklığına yol açmaz mı?

OĞLAN- Anne, ben bu güzel tavuskuşunu beğendim. (Oyuncağı alır.)

Şakuntalāvanyam: Şakunta bir kuş adıdır. Lāvanya ise “güzellik, büyüleyicilik” anlamlarına gelir. Burada birlikte söylenirken ağızdan “Şakuntalā” adı çıkmaktadır (ç.n.).

BİRİNCİ KADIN- (Bakar ve panikle) Eyvah, bileğindeki nazarlık yok!

KRAL- Endişe etmeyin. Aslan yavrusuyla boğuşurken düşürdü. (Onu almak için eğilir.)

HER İKİSİ- Dokunma ona! Ah, onu nasıl da eline aldı! (Ellerini karınlarına çeker, korkuyla birbirlerine bakarlar.)

KRAL- Beni neden durdurmaya çalıştınız ki?

BİRİNCİ KADIN- Dinleyin efendim. Bu, kutlu Mārīça tarafından onun doğumu sırasında verilmiş Aparācitā şifalı otudur. O yere düştüğü zaman ona, anne ve babası veya çocuğun kendisinden başka kimse dokunamaz.

KRAL- Pekiyi, ya biri dokunacak olursa?

BİRİNCİ KADIN- O bir yılan haline gelir ve o kişiyi ısırır.

KRAL- Hiç bunun olduğunu gördünüz mü?

HER İKİSİ- Birçok kez.

KRAL- (Kendi kendine neşeyle) Artık muradıma ermek için bir engel kaldı mı? (Oğlana sarılır).

İKİNCİ KADIN- Suvratā, gel gidip olan biteni çile doldurmakta olan Şakuntalā'ya bildirelim. (Çıkarlar.)

OĞLAN- Bırak beni, anneme gitmek istiyorum.

KRAL- Evladım, annene birlikte gideceğiz.

OĞLAN- Benim babam Dushyanta, sen değilsin.

KRAL- (Gülümseyerek) Bu karşı koyma bile benim için bir delildir.

(Saçları tek bir örgü halinde örülmüş olan Şakuntalā girer)

ŞAKUNTALĀ- Sarvadamana'nın nazarlığının değişmesi gerektiği bir durumda değişmeyip öyle kaldığını işitince, güçlkle de olsa talihin bana güldüğünü düşündüm. Belki de Sānumatī'nin söyledikleri mümkündür.

KRAL- (Şakuntalâ'ya bakarak) Ah, işte Şakuntalâ! Üzerinde iki parça koyu gri elbise, bitkin bir yüz, tek parça örülü bir saç; saf davranışlı ve benden ayrı kaldığı için ona çok zalimce gelen uzun bir çileciliğin altında ezilmiş halde.

ŞAKUNTALÂ- (İçi sızlayarak solgun bir yüzle krala bakar.) Bu, kesinlikle benim kocama benzemiyor. O halde sihirli nazarlıkla korunan oğluma dokunarak onu kirleten bu adam da kimdir?

OĞLAN- (Annesine yaklaşarak) Anne, beni 'oğlum' diye çağıran ve bana sarılan bu adam kim?

KRAL- Sevgilim, sana yaptığım kötülük mutlu bir sona ulaştı, sen yeter ki beni tanı.

ŞAKUNTALÂ- (Kendi kendine) Rahat ol kalbim! Daha fazla kıskançlık gösteremeyen talih, sonunda bana acıdı. Bu, gerçekten benim kocam.

KRAL- Sevgilim, ey güzel yüzlüm! Hayal perdesini kaldırıp anımsayarak karanlığı dağıtınca çok şükür artık yanımdasın. Rohinî yıldızı, bir tutulmanın sonrasında, yeniden sevgilisi Ay'a kavuşmuş.

ŞAKUNTALÂ- Zafer soylu efendimin olsun... (Gözyaşları sözlerine karışır.)

KRAL- Sevgilim! Zafer sözünü gözyaşların yarıda kesti belki, ancak bil ki senin kırmızı dudaklarınla süsten uzak yüzünü görmekle zaten zaferlerin en büyüğünü kazanmış oldum.

OĞLAN- Anne, kim bu?

ŞAKUNTALÂ- Onu kadere sor yavrucuğum.

KRAL- (Şakuntalâ'nın ayaklarına kapanır.) Ey zarif insan! Seni tanımayarak yarattığım tatsızlığı lütfen kalbinden at. O sıra bir cinnet hali ruhuma hâkim olmuştu. Aklı cehalet karanlığına kapılanların iyi insanlara karşı davranışları işte böyledir. Kör insan boynuna takılan çiçeklerden kolyeyi yılan zannederek çekip atarmış.

ŞAKUNTALĀ- Ayağa kalk kocacığım. Kuşkusuz bu, benim daha önceki yaşamımda yaptığım işlerin sonucu olarak böyle oldu. Yoksa benim merhametli kocam bana böyle davranabilir miydi?

(Kral doğrulur)

ŞAKUNTALĀ- Ancak nasıl oldu da kocam bu talihsiz kadını hatırladı?

KRAL- Şu keder okunu çıkarttıktan sonra sana anlatacağım. Güzel insan, kalbimin acısı, şu kıvrık kirpiklerine tutunmuş olan gözyaşlarını silmedikçe geçmeyecek; o gözyaşları ki daha önce budalalığımdan dolayı sana acı vermişti.

(Dediği gibi yapar)

ŞAKUNTALĀ- (İşaret yüzüğünü görür.) Kocacığım, işte o yüzük!

KRAL- Hafızamın yerine gelmesini bu yüzük sağladı.

ŞAKUNTALĀ- Ama o kocamı tam inandırmam gereken zamanda bana kötü davrandı.

KRAL- O halde bırakalım sarmaşık baharla birleşmesinin nişanesi olarak çiçeğini kabul etsin.

ŞAKUNTALĀ- Yoo, artık ona güvenmem. Onu kocacığım kendisi taksın.

(Derken Mātali girer)

MĀTALI- Uzun ömürlü kişiyi karısıyla birleştiği ve oğlunun yüzünü gördüğü için kutlarım.

KRAL- Özlemim tatlı bir meyveye kavuştu. Mātali, olup bitenleri tanrı İndra biliyor mu?

MĀTALI- (Gülümseyerek) Tanrılar neyi bilmezler ki? Gelin, uzun ömürlü kişi. Kutsal Mārīça sizi huzuruna çağırıyor.

KRAL- Şakuntalā, oğlumuzu kucağına al, önden git, ben de kutsal kişiyi görmek için arkandan geleceğim.

ŞAKUNTALĀ- Sizin ve büyüklerimin önünden gitmekten utanırım.

KRAL- Ama bu, böyle mutlu durumlarda bir gelenektir. Hadi, hadi.

(Hep birlikte yürürler)

(Oturmuş durumda Mārīça ve Aditi girerler)

MĀRĪÇA- (Krala bakarak) Aditi, bak bu dünyanın yöneticisi Dushyanta, sizin oğlunuzun savaşlarında en önde giden kişi. Onun şimdi suskun olan yayı, Indra'nın şimşegine benzer bir mücevherdir.

ADİTİ- Büyüklüğü onun görünüşünden anlaşılıyor.

MĀTALI- Ey uzun ömürlü, tanrıların ebeveynleri size anne-baba sevgisiyle bakıyorlar. Yaklaş onlara.

KRAL- Mātali, bunlar Yaratıcı'dan bir derece uzak olan, Daksha ve Mārīçi'den doğan çiftler değil mi? Ermişler onların, güneşin on iki görünüşlü görkeminin kaynağı olduğunu söylerler. Kurbanı paylaştıran, üç dünyanın efendisi, kendiliğinden var olandan daha yüce olan Vishṇu, onları kendi doğumuna kaynak olarak seçti.

MĀTALI- Evet, tam öyle.

KRAL- (Yaklaşarak) Indra'nın hizmetçisi Dushyanta sizleri selamlar.

MĀRĪÇA- Yavrum, uzun yaşayasın ve yeryüzünü koruyasın!

ADİTİ- Yavrum, eşsiz bir kahraman olasın!

ŞAKUNTALĀ- Oğlumla birlikte ayaklarınıza kapanırım.

MĀRĪÇA- Kızım, kocan Tanrı İndra, oğlun da onun oğlu Cayanta gibi. Sana daha uygun bir dilek bulamıyorum. O yüzden sen de Paulomī⁷ gibi olasin!

ADİTİ- Yavrum, kocan tarafından yüksek derecede onurlandırılсын. Çocuğunuz uzun yaşasın ye her daim aileye mutluluk getirsin. Oturun.

(Hepsi Pracāpati'nin⁸ çevresinde otururlar)

MĀRĪÇA- (Sırayla her birini göstererek) Erdemli Şakuntalā, soylu evladı ve siz sayın kral! Burada inanç, baht ve eylemi bir araya getirmiş oldunuz.

KRAL- Kutlu kişi, önce isteklerim yerine geldi, sonra da sizi gördüm. Bana gösterdiğiniz iltifat benzersizdi. Önce çiçek açar, sonra meyve büyür; önce bulutlar belirir, sonra yağmur yağar; neden ve sonucun kuralı böyledir. Ancak bu kez şans sizin lütfunuzdan önce geldi.

MĀTALİ- Tüm canlıların yaratıcıları lütuflarını böyle gösteriyorlar.

KRAL- Efendim; Şakuntalā ile Gandharva usulüyle evlendikten bir süre sonra o, akrabalarıyla bana geldi ve ben onu hatırlayamadığım için onu reddettim ve onun babası sayılan soylu Kaṇva'ya karşı çok keder verici bir davranışta bulunmuş oldum. Daha sonra yüzüğü görerek her şeyi hatırladım ve onun kızıyla evlendim. Bu, beni olağanüstü bir şekilde etkiledi. Hani bir insan, gözü önünde dururken, "bu fil değil"

İndra'nın karısının adlarından biri (ç.n.).

Mārīça, ermiş Kāśyapa'nın bir adıdır. Aditi'nin ve Daksha'nın diğer on iki kızının kocası olan ve Adityaların, Vivasvat'ın, cüce formu Vishṇu'nun, on iki karısından doğurduğu ifritlerin, Nāgaların, sürüngenlerin, kuşların ve yaşayan her türün babasıdır. Yaratıcılığından dolayı ona Pracāpati (Yaratıkların Efendisi) dendiği de olur (ç.n.).

dediği hayvan hakkında oradan uzaklaşınca şüpheye düşer, onun ayak izlerini görünce yeniden bir kanaate ulaşır ya, işte benim de zihnimde böyle değişiklikler yer aldı.

MĀRĪÇA- Evladım, artık kendini suçlamayı bir kenara bırak. Senin delicesine âşık olduğun gayet net anlaşılıyor. Dinle.

KRAL- Tüm dikkatimle dinliyorum.

MĀRĪÇA- Şakuntalâ'nın kederi dayanılmaz haldeyken Menakâ, onu Apsarastīrtha'nın basamaklarından alıp Aditi'ye getirdi. Tam o sırada ben de beyin gücümle zavallı karının Durvāsas'ın laneti yüzünden nasıl senin tarafından reddedildiğini gördüm. Bu lanetin de yüzüğü görene kadar geçerli olduğunu biliyordum.

KRAL- (Derin bir iç çekerek) O halde artık utançtan kurtuldum.

ŞAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Demek kocam beni nedensiz bir şekilde reddetmemiş, çok mutluyum. Fakat doğrusu ne zaman lanete uğradığımı hatırlamıyorum. Ayrılık boyunca da aklım başımda olmadığı için bu laneti bilemedim. Tevekkeli arkadaşlarım bana yüzüğü kocama göstermemi tembih etmemişler.

MĀRĪÇA- Kızım, sen tüm gerçeği biliyorsun ve erdemli eşine karşı artık hiçbir öfke barındıramazsın. Lanetin etkisiyle reddedilip kocanın hafıza kaybıyla sana kötü davrandığını unutma. Şu anda onun zihni karanlıktan kurtulmuş durumda ve artık senin değerini çok iyi biliyor. Yüzeyi tozla kaplanmış aynada biçim görünmez, ama onu temizledik mi her şey açıkça görülür hale gelir.

KRAL- Çok doğru söylüyorsunuz efendim.

MĀRĪÇA- Yavrum, Şakuntalâ'nın sana doğurduğu ve doğum törenleri tarafımızdan yapılmış olan oğlunu sevdin değil mi?

KRAL- Kutlu kişi, o benim soyumun güvencesi.

MĀRĪĀ- Onun gelecekte evrensel bir hükümdar olduğunu görecekşin. Eşsiz bir savaşçı olarak, sağlam ve sarsılmaz bir arabayla okyanusu geçecek ve yedi adadan oluşan yeryüzünü zaptedecek. Ona şimdi hayvanlara zorla hükmettiğı için Sarvadamana diyoruz, ancak daha sonra dünyaya hâkim olup Bharata adını alacak.

KRAL- Sıflaştırıcı törenleri uygulayan kutsal kişinin tüm sözlerinin gerçek olacağından hiç kuşşukum yoktur.

ADİTİ- Kutlu kişi, Kaņva'ya da kızının kavuştuğı ve muradına erdiği haberi verilmeli. Kızına çok düşkün olan Menakā burada benimle kalacak.

ŞAKUNTALĀ- (Kendi kendine) Doğrusu kutsal kişi benim kalbime tercüman oldular.

MĀRĪĀ- Kutlu Kaņva bilgelik gücüyle zaten her şeyi gördü, biliyor.

KRAL- O halde o bana kızgın değildir.

MĀRĪĀ- Ama yine de bu mutlu olayı ona bildirmeliyim. Hey, orada kimse yok mu?

BİR MÜRİD- (İçeri girerek) Buyurun efendim.

MĀRĪĀ- Galava, hemen havadan uçarak git ve dindar Kaņva'ya benim adıma şunu bildir: "Lanet sona erdi, Dushyanta hafızasına kavuştu ve çocuğıyla beraber Şakuntalā ile yeniden bir araya geldi."

MÜRİD- Emredersiniz efendim.

MĀRĪĀ- Oğlum, sen de karın ve çocuğıyla birlikte dostun İndra'nın arabasına bin ve kendi ölkene doğru yola çık.

KRAL- Emredersiniz kutsal kişi.

MĀRĪĀ- Ayrıca, İndra halkının üzerine bol yağmur yağdırşın, sen de sık sık kurban sunarak onu memnun edesin. Böylece karşılıklı dostça ilişkilerle, her iki dünyanın yararına olan işler, yüzyıllarca sürüp gitsin.

KRAL- Kutsal kişi, bu refaha kavuşmak için elimden gelen son gayretle çabalayacağım.

MĀRĪÇA- Yavrum, sana daha başka nasıl lütufta bulunabilirim?

KRAL- Bundan daha büyük bir lütuf olabilir mi? Kutsal kişi bir lütufta bulunmak istiyorsa bunlar olsun. (Sonsöz.) Kral kendisini halkın mutluluğuna adasın. Vedaları bilenler yüksekte tutulup onurlandırılınsınlar ve gücü her şeyin içinde saklı kendiliğinden var olan Şiva, yeniden doğuşlarıma bir son versin.

(Hepsi çıkar)

Yedinci Perdenin Sonu

Kaynakça

- Çağdaş, Kemal, *Kalidasa'nın Gençlik Eserleri*, AÜ, DTCF Yayınları: 149, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1964.
- Devadhar, C. R., *Works of Kalidasa*, c. I, Motilal Banarsidass, Delhi, (1966), 1999.
- Goethe, Johann Wolfgang von, *Faust*, Mf.V., Maarif Matbaası, 1941.
- İnsel, Avni, *Sakuntala*, Hilmi Kitabevi, İstanbul, 1942.
- Kanitkar, Hemant, *Kalidasa's Abhijnana Shakuntala*, Popular Prakashan, Bombay, 1984.
- Kanjilal, Dileep Kumar, *Vimana in Ancient India*, Sanskrit Pustak Bandar, Calcutta, 1985.
- Lal, P *Great Sanskrit Plays, In Modern Translation*, A New Directions Book, New York, 1964.
- Monier-Williams, Sir M., *A Sanskrit-English Dictionary*, (Oxford 1899), Motilal Banarsidass, Delhi, 1977

Ruben, Walter, "Hint Dramının Menşelerine Dair", TTK, Belleten, c. IV, Sayı 14-15, Ankara, Nisan-Temmuz 1940.

Ruben, Walter, "Hint Dramı", *Yücel Dergisi*, Sayı 74, Sayı 76, Sayı 77, Ankara, 1941.

The Abhijnana-Sakuntala of Kalidasa, with the Commentary of Raghavabhatta, Edited by N. B. Godabole, K. P. Parab, Nirnaya Sagar Press, Bombay, 1891.

Kālidāsa Hindistan'ın Shakespeare'idir. Aslında Shakespeare İngiltere'nin Kālidāsa'sıdır demek daha doğru olur. MÖ 4. yüzyılda yaşadığı düşünülen bu büyük şair ve yazarın birçok güzel eserinin arasında *Şakuntalā*'nın yeri bambaşkadır. Bu Hint dramında aşk, bütün boyutlarıyla son derece incelikli bir anlatımla betimlenmektedir. Öyle ki, çağlar boyunca bu eseri okuyan birçok büyük şair ve yazar hayranlıklarını gizleyememiştir. Bunlardan biri olan Goethe, *Şakuntalā* için şunları söylemiştir:

"İlkbaharın çiçeklerini mi,
Yoksa sonbaharın meyvelerini mi istersin?
Dinlenmek, haz almak veya sarhoş olmak mı istersin?
Bir kelimeyle yeri ve göğü kavramak mı istersin?
Şakuntalā derim..."

WWW • imge.com.tr
imgekitabevi.com

ISBN 975-533-433-5

